

Alabari a Sa'ani a Luka

Ucuduwu wa aatagada a nda

Luka vuma na danai aatagada a nda, za vu urevu wa aguma lon da. Adama o ndolo, u dana ta nu ugbozu lon reve waru u damma ili ya abunda adama e Yesu. Ayi da waru u danai Ulinga wa Ajiya. Atagada e re a nda a ta a mmalu obolo adansa aalabari e Yesu no otoni a yi.

Atsuma a aatagada a nda ritosu gbain re ta pe: Abajini o uritosu wu ufaru ayi da icigi ya Asula za va koyan da. Abajini o uritosu we ire ayi da Yesu tawa ta atsuma o uvadi tsara wo o'wo Zamawawa va ama suru. Iroci i ta, ayi da aalabari a vuma va abula va Samariya. Luka roco ta a na avasa ili i mayan i da ekere e Yesu. U dana ta idanshi ya Yesu ana u yuwain avasa. Waru u roco ta cine Ruhu va Akiza danai o ulinga atsuma a ama a mantsa ma na Yesu danai o uvadi. Adama a na u danai nu urevu wa aguma, a gura pusan yi ana a mantsa mo ukwa wa Yesu na a mantsa ma na a 'yasan niyi shi. U damma tsu ta a na Yesu tama ta mugula ana u 'yoyin. Ayi nda u roco ta na amayun a da Asula a 'yasin Yesu diga o ukwa.

Aatagada a nda o roco ta aza e Itoni iroci i sa'ani i na oo toni. Iroci ya Yesu cine u yuwain wuma atsuma a ama a mantsa mo ndolo. U roco tsu ta cine tsaa kamba alambi, waru na cine tsaa yuwan avasa. Waru u zuwa ta ucawu wo okolo a tsu a dashi gbama adama a na Luka vuma na o

soduwoyi matsan ma da na we enei ili i na Yesu yuwain suru.

Ili i na i ri pe atsuma a aatagada a nda

1. Ili i na i zuwai Luka danai a aatagada a nda (1:1-4)
2. Limatan va Yahaya za vu Urumbusu na Yesu (1:5–2:52)
3. Ikaka ya Yahaya za vu Urumbusu (3:1-20)
4. Urumbusu wa Yesu na malyungwa ma yi (3:21–4:13)
5. Ulinga wa Yesu atsuma a Galili (4:14–9:50)
6. Yesu kara ta diga Galili a tyo Urishelima (9:51–19:27)
7. Ajuma o ukosu e Yesu: malyungwa ma yi nu ukwa wa yi (19:28–23:56)
8. Yesu ta wuma (24:1-12)
9. Yesu roco ta aciyayi. A tara yi ta a tyo zuva (24:13-53)

Ucuduwu e ekere a Luka

¹ Tiwofilu, vuma va abula: Ana wo o'woi, ama na abunda a zuwa ta aciyele reve a dana urevety-owu wi ili i na i farai atsuma a tsu. ² Ununa a danai ili i na ele na e enei ne esu diga o ufaru a ca ntsu ele, aza a na e enei ele da aza o ulinga wa adanshi a Asula waru. ³ Amu me ene ta u lobono ta, ili yu ufaru i da n toniyi ili suru mejege, tsara n danaa wu ili i na i farai mejege, ⁴ tsara vu reve amayun a adanshi a na a damma nuwu unu nu unu.

Adama a limatan va Yahaya za vu Urumbusu

⁵ Mantsa ma na Hiridu† danai Mogono ma Yahuda, a yuwan ta ganu ro, za na a tsu de Zakariya. Wu uta ta upasu u nan ganu† wa Abija.

Alisabatu da aala a ka va yi. Ayi fo o u'wa u nan ganu o ugundo wa Haruna† u da wu utai. ⁶ Ele ra a yuwan ta nden n sa'ani n na Asula a cigai. O toni ta ili i na Zagbain ca nle suru. ⁷ Agba a ri na muwun shi. Alisabatu idari i da i shi. Ayi na vali va yi a kutsa ta.

⁸ Urana u lo, Zakariya yuwusan ta ulinga u tsuganu a Aa'isamapada,† a mantsa ma na ulinga u rawai upasu u le. ⁹ Ili i na agadu e le a yuwusain ayi da, ele nan ganu a tsu dangwa ta vuma na matawa ma agita, u uwa atsuma o Upasu wa Akiza,† tsara u kulato ili i maguru.† ¹⁰ Ana mantsa ma rawai tsara a kulato ili i maguru'u, reve ama o boloto suru a yuwusan avasa a alanga.

¹¹ Reve malingata ma Zagbain ma tawa ubata wa yi, wi isawan o ukere u usa'ani u masa'a, ubata u na waa kulatosu ili i maguru'u. ¹² Ana Zakariya ene niyi, reve wu uwwa wovon, lipu va yi kara e meje'en. ¹³ Avu malingata'a u damma yi, "Zakariya, she vu uwwa wovon wan, a uwwa ta avasa a wu. Ka va wu, Alisabatu ta yuwan aatsuma, u ta matsaan wu ulobo. Vu ta ca yi aala Yahaya.† ¹⁴ U to o'wo wu ili i mazanga, ne e ekere a aza a na aa uwwa adama a limatan va yi. ¹⁵ U to o'wo vumagbain e ekere a Zagbain. Woo sowo mini ma masayan ma inabi, ni ili yo oso i na woo o'wo usowu shi. O to shiton yi na Ruhu va Akiza† ayi a aatsuma a mma va yi. ¹⁶ Ama na abunda aza a Isra'ila a ta kambu e ekere a Zagbain le adama a yi. ¹⁷ U ta wala elime a Zagbain na cu'un vu ucira na ruhu va Iliya, tsara a kambato okolo a nan dada a kambu ubata u muwun n le. U ta kambato aza o ulambu wu ugbozu o toni ugbozu wa aza a akiza

a Asulā, tsarā u foboo Zagbain ama, tsarā u cina le ufobu.”

¹⁸ Reve Zakariya ece yi, “Cine cu'un nda aa fara? Amu da nda n kutsai de, ka va fo da nda u kutsai de.”

¹⁹ Reve u usu, “Amu da Jibura'ilu, n ta mishin a makakan ma Asulā kuci. A lyungu mu ta, tsarā n damma wu adanshi o uyo'o a nda. ²⁰ Gogo vu ta dana kpaku, vaa gura yuwan adanshi shi, she urana u na ili i nda i shiwain. Adama a na vu usuyi adanshi a va shi. Adanshi a na aa tawa woo o'wo amayun a mantsa ma na wu ntsayi.”

²¹ Ama lo a pura Zakariya, avu a kara a asalama ili i na i zuwai u jimai pe Upasu wa Akiza'a.† ²² Ana wu utai, u gura yuwan adanshi shi. Reve e reve u ta yuwan we ene ili i ro cu'un va alavu alavu atsuma a Aa'isamapada'a. Avu u yuwusaan le iroci ne ekere, agba u gura yuwan adanshi shi.

²³ Ana mantsa mo ulinga ma yi mo kotoi, reve u kamba o u'wa. ²⁴ Reve ka va yi Alisabatu tsura aatsuma. Ayi ubuwu na woto ton, avu u danusu o u'wa. ²⁵ U dansa ta, “Zagbai'in u yuwaan mu ta nda, a rana nda u roco mu ta isa'ani, u tawa mu ta ili ya adanshi e ekere a ama.”

Adama a limatan va Yesu

²⁶ Alisabatu na aatsuma woto tali, avu Asulā a lyungu Jibura'ilu malingata ma yi a lyuci na a tsu de Nazara e ida ya Galili. ²⁷ U lyungu yi ta ubata o usheli u na koto u revei vali shi, eegebe a yi vuma ro da o ugundo wa Dawuda Mogono, aala a yi Isuhu. Meri da aala o usheli'i. ²⁸ Avu malingata'a u 'yawa ya'a yi, reve u damma, “Azo'wa, macigata, Zagbain to obolo na avu!”

²⁹ Adanshi'i gba u ɓala yi ta lon, u yuwusan ta majiyan cu'un vi icasu i ne i da tsunda. ³⁰ Avu u damma yi, "She vu uwwa wovon wan, Meri. Vu tsura ta icigi e ekere a Asula. ³¹ Vu ta yuwan aatsuma, vu matsan ulobo, reve waru vu zuwaa yi aala Yesu. ³² U to o'wo zagbain. E te de aala a yi Mawun mo Mogono ma Asula. Asula Zagbain a ta ca yi ootogu o tsugono tsa dada va yi Dawuda. ³³ U ta yuwan tsugono o u'wa wa Yakubu babu ukotu. Tsugono tsa yi tsa ri nu ukosu shi."

³⁴ Avu u damma yi, "Cine woo o'wo ne, ana wo o'woi koto n reve vali shi?"

³⁵ Reve u usu yi, "Ruhu va Akiza ta tawa wu, ucira u Mogono ma Asula waru u ta pupala wu, adama a na za va akiza a na vaa matsan a ta de yi Mawun ma Asula. ³⁶ Cuwan moron ma wu Alisabatu. A damma ta waa tsura aatsuma shi, agba gogo u ta na aatsuma woto tali, ko na wo o'woi u kutsai de. ³⁷ Ili i lo a na Asula aa kuda yuwan shi."

³⁸ Avu Meri damma, "Amu da nda aagbashi a Zagbain. Lyawa wo o'wo ununa vu dammai." Reve malingata'a u kara.

Meri kalyuwa ta Alisabatu

³⁹ A rana ndolo, avu Meri 'yon u jika, reve u 'yawa a lyuci ro atsuma e ilyuci ya agadi e ida ya Yahuda. ⁴⁰ Avu u uwa o u'wa wa Zakariya, tsara u casa Alisabatu. ⁴¹ Ana wu uwwai icasu'u, avu babu jingada a aatsuma a yi nu ucira. Reve o shiton yi na Ruhu va Akiza.† ⁴² Avu u 'yasan udyo nu ucira, u damma, "Avu za va aba'un a da atsuma a amaci. Mawun ma aatsuma a wu waru za va aba'un a da! ⁴³ Cine ili i sa'ani i nda i cina

numu, a na mma vu Zagbain va tawai u kalyuwa mu? ⁴⁴ Ana mu uwwai icasu ya wu, dada baba na ri a aatsuma a va jingadai nu ucira a yuwusan mazanga. ⁴⁵ Avu za va aba'un da adama a na vu usuyi ili i na Zagbain dammai u ta shiwan.”

Ishipa ya Meri

⁴⁶ Reve Meri damma, “Ookolo a va a cibala ta Zagbain. ⁴⁷ Asuvu a va a ta na mazanga adama a Asula Zamawawa va. ⁴⁸ Ayi u cuwan ta na amu, aagbashi a yi. Diga gogo a 'yawa, ama a ta de mu za va aba'un. ⁴⁹ Adama a na ayi Zavucira da, u yuwaan mu ta ili ya afula. Aala a yi waru akiza a da. ⁵⁰ Diga mantsa a tyo mantsa, u tse ene ta iliyali ya aza a na a casu yi tsugbain. ⁵¹ U yuwan ta abajini e ili ya asalama ne ekere a yi, u bete'we ta aza a aciyogbamu. ⁵² U cipato ta ngono m gbagbain o otogu e le, reve u 'yasan aza a na a ri ili shi. ⁵³ U cuwatan ta aza a ambuluni ili i sa'ani, aza o utsuru waru u lo le ta ekere lyanga. ⁵⁴ U kamba ta aagbashi a yi Isra'ila, u cuwan ta na nzuwulai ma yi we ene yi iliyali. ⁵⁵ Ununa u yuwayin akaya a tsu Ibrahim nzuwulai, na muwun n tsukaya ma yi hali ukosu.”

⁵⁶ Avu Meri danu na Alisabatu a tyo woto ta'atsu, reve u kamba o u'wa.

Limatan va Yahaya za vu Urumbusu

⁵⁷ Mantsa ma na Alisabatu aa matsan yuwan ta, reve u matsan mawun mo ulobo. ⁵⁸ Avu nron mu nden na mmaci ma yi, a uwwa ununa Zagbain yuwaan niyi isa'ani, avu a kamba yi mazanga.

⁵⁹ Ana mawu'un u rawai urana wa kunla, reve a tawa tsara a pada yi uryumbu, reve a shi a ciga a

ca yi aala a dada va yi Zakariya o unā wa dada va yi. ⁶⁰ Avu mma va yi damma, “O'o, Yahaya da aa ca yi.”

⁶¹ Reve a damma yi, “Moron ma wu ma ri na aala Yahaya shi.”

⁶² Avu o roco dada va yi, a te izami ya aala a na aa ca yi. ⁶³ Reve u pati le ili yi idana, avu u dana de, “Aala a yi a da Yahaya.” Reve o o'wo a asalama suru. ⁶⁴ A jima shi, da da unā wa yi u kpatu'ushi, avu eelentsu a yi a gura yuwan adanshi. Avu u yuwusaan Asula ica. ⁶⁵ Avu wovon u tsura nron mu nden ma yi n na n danai lo suru. Reve a kara a adanshi'i ubata suru atsuma e ilyuci ya agadi ya Yahuda. ⁶⁶ Aza a na a uwwai ili ya asalama o ndolo suru, she a uwa majiyan ne e eci, “Nye i da mawun ma nda moo o'wo?” A damma ta ne adama a na ukere wu Zagbain u to obolo na ayi.

Ishipa ya Zakariya

⁶⁷ Zakariya dada va Yahaya dana ta ushiwun na Ruhu va Akiza, avu u yuwan adanshi o usokowu wa Asula: ⁶⁸ “Tsu yuwayin Zagbain ica, Asula a Isra'ila! U tawa ta u tsupa avu u wawa ama a yi. ⁶⁹ U 'yasan ta Za vi Iwawit za vu ucira o u'wa wa aagbashi a yi Dawuda adama a tsu. ⁷⁰ (Ununa u dammai o unā wa ama a akiza a Asula nu ujimu.) ⁷¹ U wawa tsu ta e ekere a arala na n'yuwatan n tsu suru. ⁷² We ene ta nkaya n tsu iliyali, u cuwan ta na akucunuf a akiza a yi. ⁷³ Ayi da akucunu a na u yuwayin dada tsu Ibrahim. ⁷⁴ Ana u ta wawa tsu e ekere a n'yuwatan n tsu, tsara u kamba tsu. Adama tsu yuwaan yi aganda babu wovon, ⁷⁵ na akiza ni ili ya abula a makakan ma yi. Tsu yuwain

ne a mantsa ma wuma ma tsu suru. ⁷⁶ Avu waru, mawun ma va, a ta de wu vumavasula Mogono me Ili Suru. Vu ta wala elime a Zagbain, tsara vu foboo yi ure, ⁷⁷ tsara vu ca ama a yi urevu wi iwawi o ure u na a yuwaan le gafura vu unusu u le. ⁷⁸ Adama e isa'ani ya abunda ya Asula a tsu, ekan a wasasa aa tawa tsu de zuva. ⁷⁹ Tsara wi ikana aza a na a ri nden atsuma e irumbu, na aza a na a yuwain zuzu na makuwaa, tsara u toni na atsu ure wo okolo a nden.”

⁸⁰ Reve mawu'un u kungwa, avu waru u yuwan mgbain atsuma a ruhu. Avu u danu atsuma o una, hali urana u na wu utai a alanga e eteshe e ekere a aza a Isra'ila.

Limatan va Yesu
(Mat. 1:18-25)

2

¹ A rana ndolo, Kaisa Agusta mogono ma gbain ma zuwa ta e kece ama a na a ri zala tsugono tsa Roma† suru. ² (Mekece mo ufaru ma da ndolo, ana a yuwain a mantsa ma na Kiriniyu danai o tsugono tsi ida ya Suriya atsuma a Roma.) ³ Avu ama suru a 'yawa a lyuci le, tsara e kece le.

⁴ Isuhu uta ta a lyuci va Nazara e ida ya Galili. Adama a na ayi ugundo wa Dawuda u da, avu u kara a tyo a lyuci va Batalami e ida ya Yahuda. Batalami da ubata u na a matsain mogono Dawuda. ⁵ U 'yawa ta tsara e kece yi na Meri eegebe a yi, waru u dana ta na atsuma. ⁶ Yashi i na a danai de, avu yashi i limatan va yi rawa. ⁷ U matsan ta mawun mo ufaru ma yi ulobo, reve wu pala yi nu umuna, avu u zuwa yi

o ukungulu. Adama a na a tsurai ure a aasula o omocin shi.

Aza a aguḅa na nlingata ma Asula

⁸ Upasu wi ida i ndolo, aza a aguḅa a dana ta lo a atsusa e indanasa ikyon i le na ayin. ⁹ Reve malingata ma Zagbain ma tawa ubata u le, reve ekan a tsugbain tsā Asulazuva e ikana ubata u na a ri, hali a uwwa wovon lon. ¹⁰ Reve malingata'a u damma le, “Yu uwwa wovon wan. N tawaa du ta na adanshi a mazanga adama a ama suru. ¹¹ Ana'an a lyuci va Dawuda, a matsaan du ta Zamawawa,† ayi da Kristi Zagbain. ¹² Apa ili i na yaa dana du iroci: I ta cina baba wupalu o umuna, uvotowun o ukungulu.”

¹³ A jima shi, reve obolo a aza o uvon a zuva na malingata'a a yuwusaan Asula ica, adansa, ¹⁴ “Tsugbain tsā Asula de zuva suru suru, o uvadi nden mo okolo waru e ekere a aza a na waa uwwusa uyo'o u le!”

¹⁵ Ana nlingata'a n lyawa nle a kambai zuva, avu aza a aguḅa a dammulai vani le, “Tsu 'yawai Batalami gogo, tse enei ili i na i yuwain, ili i na Zagbain revetyo ntsu.”

¹⁶ Avu a jika a 'yawa, reve a cina Isuhu na Meri na baba'a uvotowun o ukungulu. ¹⁷ Ana e ene niyi, reve a baza adanshi a na a damma nle adama a mawu'un. ¹⁸ Reve aza a na a uwwai suru a kara a asalama e ili i na a uwwai o unā wa aza a aguḅa'a. ¹⁹ Meri zuva ta ili i na a damma niyi o ookolo suru, avu u yuwusan malala ma abunda adama e le. ²⁰ Reve aza a aguḅa a kamba. Avu a canasa ishupa yi ica a tyo a Asula, adama e ili i na a uwwai ni ili

i na e enei. Ne da wo o'woi ununa malingata ma Asula ma dammai.

A tawa ta na Yesu a Aa'isamapada

²¹ Ana a yuwain rana kunla, a na aa pada mawu'un uryumbu, avu a ca yi aala Yesu.† Ayi da aala a na malingata ma Asula ma dammai, kafu a yuwan aatsuma a yi.

²² Avu mantsa ma kucci ma na oo o'wo cece ma rawa, cine Wila wa Musa u dammai. Avu a tawa na ayi Urishelima tsara a ca yi e ekere a Asulazuva.

²³ (Ununa u ri ufanu a Wila wa Asulazuva, “A ca mawun mo ulobo mo ufaru suru, za na a dangwai e ekere a Asulazuva.”) ²⁴ A yuwan ta waru kucci,† ununa a dammai a Wila wa Asulazuva ana, “Muda n re ko muwun mu nrukuku n re.” ♦

²⁵ A mantsa mo ndolo, a yuwan ta vuma na a tsu de Saminu, vuma na danuyi a lyuci va Urishelima. Vuma va afula da, a uwwusa wovon wa Asula, waru u purosus ta we ene za na aa danato okolo a aza a Isra'ila. Ruhu va Akiza dana ta obolo na ayi.

²⁶ Ruhu'u u roco yi ta waa kuwa shi, she we ene Kristi Zamawawa va Asulazuva. ²⁷ Nu ucira wa Ruhu u da u uwai a Aa'isamapada. Ana nan dada va Yesu a uwai na ayi, tsara a yuwaan yi ununa Wila u dammai, ²⁸ avu Saminu shede yi, avu u godyoo Asula, adansa, ²⁹ “Mogono ma Gbain, gogo vu shiton ta nzuwulai ma wu, vu lyawa aagbashi a wu a kara no okolo nden. ³⁰ Me ene ta iwawit ya wu ne esu a va, ³¹ Za na vu foboi adama a ama suru. ³² Ekan a na o tsu roco Atakpaci† ure wa wu,

♦ 2:24 N.Gn. 12:6-8; Mtā. 13:2-12.

na tsugbain tsa wu e ekere a aza a Isra'ila, ama a wu.”

³³ Mma va yi na dada va yi a kara ta a asalama e ili i na a dammai adama a yi. ³⁴ Reve Saminu zuwaa le aba'un, avu u damma mma va Yesu, “Ayi mawun ma nda a dangwa yi ta adama a arisa a ama a Isra'ila na abunda. Waru a dangwa yi ta adama a mawawa ma ama a Isra'ila na abunda. U to o'wo iroci yi ili i na ama aa 'yuwan. ³⁵ Adama o ndolo, e te reve majiyan ma ama a abunda. Waru matsun me pe'eni ma ta batsa asuvu a wu.”

³⁶ A yuwan ta ka ro vumavasula,† aala a yi a da Hanatu, usheli wa Fanuyila o ugundo wa Asha. U kutsa ta lon. U yuwan ta nden n lolo a'wan e cindere, avu vali va yi kuwa. ³⁷ U dana ta na a'wan kupakunla na aza a nashi.* U lyawa Aa'isamapada'a shi, amma u yuwusan ta aganda ayin nu urana. Waru u yuwusan ta akuli na avasa. ³⁸ Babu usan, reve u rawa zuzu u godyoo Asula. Reve u yuwan adanshi adama a mawun ma na ama suru aa zuwusa atsuvu adama e iwawi ya Urishelima.

³⁹ Ana Isuhu na Meri kotoi mayan me ili i na Wila wa Asulazuva a dammai suru, avu a kamba o u'wa u le a lyuci va Nazara e ida ya Galili. ⁴⁰ Mawu'un u yuwan ta mgbain reve u yuwan ucira, u dana ta nu ugbozu lon, aba'un a Asula a dana ta obolo na ayi.

Yesu atsuma a Aa'isamapada

* **2:37** U ta gura o'wo a'wan kupakunla na aza a nashi a na a karai ana vali va yi kuwai.

⁴¹ Nan dada va yi a tsu 'yawa ta Urishelima aa'wan suru a mantsa ma Abuki a Mapasa. ⁴² Ana u rawai a'wan kupa ne ejere, a 'yawa ta Abuki ununa a tsu yuwusan. ⁴³ Ana o kotoi Abuki'i, ele a makamba, avu mawu'un wi isawan Urishelima, agba nan dada va yi e reve shi. ⁴⁴ Avu ele a yuwan mmalu mu urana u ta, ele a dansa u ta pe atsuma o obolo a ama. Avu e ece aza a na danai obolo ne ele.

⁴⁵ A tsura e ene yi shi, dada a kambai Urishelima e izami ya yi. ⁴⁶ O urana wa ta'atsu, dada a tsura e ene niyi a Aa'isamapada nden na munlu na aza a Isra'ila, a uwwusa le nu u yuwin nle yeci. ⁴⁷ Aza a na a uwwa niyi suru, a yuwan ta asalama lon na cu'un vu urevu nu ususu wa yi. ⁴⁸ Ana nan dada va yi ene niyi, avu a uwa asalama lon, avu mma va yi damma yi, "Mawun ma va, cine vu yuwan ntsu tsunda? Vu lyawa ta dada va wu na amu e izami ya wu na atsumolangu."

⁴⁹ Avu u usu le, "Cine yaa zami mu de? I reve u lobono ta n dana ada a Dada va shi?" ⁵⁰ Agba e reve ili i na u damma nle shi.

⁵¹ Avu u kamba Nazara obolo ne ele a casu le tsugbain. Mma va yi gba u zuwa ta ili i ndolo suru o ookolo. ⁵² Yesu a dashishi nu urevu nu ugbozu, na mgbain, nu utsuru wi isa'ani† e ekere a Asula ne e ekere a ama.

*Alajiya a Yahaya za vu Urumbusu
(Mat. 3:1-12; Mak. 1:1-8; Yah. 1:19-28)*

3

¹ A aa'wan e gendu a na Kaisa Tibariya danai mogono ma gbain ma Roma, ngono n nashi n nda

n danā ta zala va yi: Bontu Bilatu† o tsugono tsa Yahuda, Hiridu Antiba o tsugono tsa Galili, Filibu zawa'a va yi o tsugono tsa Ituriya na Tarakunita, Lisaniya waru a yuwusan tsugono tsa Abiliya.

² A yashi i na Hanana na Kayafa a danai nan abara ganu, avu adanshi a Asula a tawa ya Yahaya mawun ma Zakariya atsuma o una. ³ U garasa ta ubata suru zuzu nu Udolu wa Urdu, a yuwusaan ama alajiya a na aa rumbu† le, adama u roco a vadala† ta a nusu le, tsara a yuwaan le gafura. ⁴ Cine u ri ufanu adama a Yahaya atsuma a Aata-gada a Ishaya, vumavasula, ana,

“Udyo wu nanza e dewu atsuma o una,

† fofooo Zagbain ure, i yuwan ure wa yi mejege.

⁵ O to shiton ukari suru, agadi na nsasan suru a ta vala le.

A ta lapula re na ri ugondoru. O to shiton mukari mu re.

⁶ Vadilima suru te ene iwawi ya Asula.’ ” ◇

⁷ Adama o ndolo a da Yahaya dammai obolo a ama a na a tawusai ya'a yi, tsara u rumbu le, “Adu apili! Zane damma ndu i suma atsumalima a na a ri lo a tawa? ⁸ I yuwan ili i na yoo roco i vadala ta atsuma o unusu† u du. She i uwa a dansa o okolo a du a na Ibrahim ayi da akaya a du wan. Asula a ta gura yuwaan Ibrahim muwun na atali a nda. ⁹ Aabau a tu ufobu wu gasa danga a aralu e le. Ufanga u na u matsain ili ya abula shi suru, o to kodo yi, avu a vari yi a akina.”

¹⁰ Reve ama'a e ece yi, “Cine tsaa yuwan?”

◇ 3:6 Isha. 40:3-5.

11 Avu u damma le, “Za na ri na atugu e re, u ca za na ri na ayi shi za ta. Za na ri ni ilyalya waru u yuwan ne.”

12 Aza o ushishi wu utafa o ro a tawa ta, tsara u rumbu le, reve e ece yi, “Manlu, nye tsaa yuwan?”

13 Reve u damma le, “She i ushi ili i na i la'ai ili i na a damma ndu i ushi wan.”

14 Asoja o ro waru a tawa ta e ece yi, “Atsu gba, nye tsaa yuwan?”

Avu u damma le, “She i usa ikebe yi za ro nu ucira wan, ko i yuwaan za ro epen pere m pere wan. I yuwan ankuri na atsupu a du.”

15 Ama e ipiri yu utawu yi Zamawawa, reve a kara a majiyan ko Yahaya ayi dada Zamawawa'a.

16 Avu u usu le, “N rumbu du ta na mini, agba za na la'a numu tsugbain u ta lo a tawa. Vunu va atan a yi n rawa n kanza m bada shi. Ayi da waa rumbu du na Ruhu va Akiza na akina. 17 U ta na aakpatalutsu o uyeluwu o ukere wa yi, u ta rada oosoroto cece, avu u boloto ishina ya yi o mopon, agba owopo'o u ta kulato le na akina a na a ri n kima shi.” 18 Re va abunda da Yahaya yuwain alajiya a Alabari a Sa'ani a tyo e ekere a ama.

19 Avu u yuwaan Hiridu Antiba mogono nlangi adama a Hiridiya, ka vu zawa'a va yi, ni iwuya ya abunda i na u yuwain. 20 Reve u yuwisan iwuya i ro, ana u zuwai Yahaya o u'wa wa ali.

Urumbusu wa Yesu

(Mat. 3:13-17; Mak. 1:9-11)

21 Ana a rumbuyi ama a na a tawai suru, avu fo a rumbu Yesu. Ayi atsuma a avasa, reve zuva kpatu'wa, 22 reve Ruhu va Akiza telee yi na lipu oroci a mufa. Avu a uwwa udyo de zuva ana, “Avu

ɗa Mawun ma wa, macigata ma wa, na awu da maa yuwusan mazanga lon.”

Ugundo u na Yesu utai

(Mat. 1:1-17)

²³ Yesu shi ta na a'wan a na a yuwain zuzu na mata'atsu, ana u teme i uritosu wa yi.

A tara yi ta ana ayi mawun ma Isuhu ma da.

Isuhu ulobo wa Heli u da.

²⁴ Heli ulobo wa Matata u da.

Matata ulobo wa Levi u da.

Levi ulobo wa Maliki u da.

Maliki ulobo wa Yana u da.

Yana ulobo wa Isuhu u da.

²⁵ Isuhu ulobo wa Matiya u da.

Matiya ulobo wa Emos u da.

Emos ulobo wa Nahum u da.

Nahum ulobo wa Azaliya u da.

Azaliya ulobo wa Najaya u da.

²⁶ Najaya ulobo wa Ma'ata u da.

Ma'ata ulobo wa Matiya u da.

Matiya ulobo wa Simiya u da.

Simiya ulobo wa Isuhu u da.

Isuhu ulobo wa Yahuda u da.

²⁷ Yahuda ulobo wa Yowana u da.

Yowana ulobo wa Risa u da.

Risa ulobo wa Zerubabe u da.

Zerubabe ulobo wa Shayatiya u da.

Shayatiya ulobo wa Niri u da.

²⁸ Niri ulobo wa Maliki u da.

Maliki ulobo wa Adi u da.

Adi ulobo wa Kosama u da.

Kosama ulobo wa Alamadama u da.

Alamadama ulobo wa Iri u da.

²⁹ Iri ulobo wa Yosi u da.

Yosi ulobo wa Eliyaza u ɗa.
 Eliyaza ulobo wa Yorima u ɗa.
 Yorima ulobo wa Matata u ɗa.
 Matata ulobo wɗa Levi u ɗa.
³⁰ Levi ulobo wa Saminu u ɗa.
 Saminu ulobo wa Yahuda u ɗa.
 Yahuda ulobo wɗa Isuhu u ɗa.
 Isuhu ulobo wɗa Yonana u ɗa.
 Yonana ulobo wɗa Eliyaki u ɗa.
³¹ Eliyaki ulobo wa Malaya u ɗa.
 Malaya ulobo wa Mena u ɗa.
 Mena ulobo wa Matata u ɗa.
 Matata ulobo wa Natan u ɗa.
 Natan ulobo wɗa Dawuda u ɗa.
³² Dawuda ulobo wɗa Yeseɗ u ɗa.
 Yese ulobo wɗa Obe u ɗa.
 Obe ulobo wɗa Buwaza u ɗa.
 Buwaza ulobo wa Salumuna u ɗa.
 Salumuna ulobo wa Nashon u ɗa.
³³ Nashon ulobo wa Aminadabu u ɗa.
 Aminadabu ulobo wa Aram u ɗa.
 Aram ulobo wɗa Hesuruna u ɗa.
 Hesuruna ulobo wa Farisa u ɗa.
 Farisa ulobo wa Yahuda u ɗa.
³⁴ Yahuda ulobo wa Yakubu u ɗa.
 Yakubu ulobo wa Ishiyaku u ɗa.
 Ishiyaku ulobo wa Ibrahim u ɗa.
 Ibrahim ulobo wɗa Tera u ɗa.
 Tera ulobo wa Naho u ɗa.
³⁵ Naho ulobo wɗa Seru u ɗa.
 Seru ulobo wɗa Reyuu u ɗa.
 Reyuu ulobo wɗa Fele u ɗa.
 Fele ulobo wɗa Eba u ɗa.
 Eba ulobo wɗa Shela u ɗa.
³⁶ Shela ulobo wɗa Kena u ɗa.
 Kena ulobo wa Afasha u ɗa.

Afasha ulobo wā Shem u ɗa.
 Shem ulobo wā Nuhu u ɗa.
 Nuhu† ulobo wa Lame u ɗa.
³⁷ Lame ulobo wā Metusela u ɗa.
 Metusela ulobo wa Anuhu u ɗa.
 Anuhu ulobo wa Jare u ɗa.
 Jare ulobo wa Mahalalel u ɗa.
 Mahalalel ulobo wā Kena u ɗa.
³⁸ Kena ulobo wā Enos u ɗa.
 Enos ulobo wā Shitu u ɗa.
 Shitu ulobo wa Adamu.†
 Adamu za na Asulā a yuwain.

Malyungwa ma Yesu
(Mat. 4:1-11; Mak. 1:12-13)

4

¹ Yesu waru ushitowun na Ruhu va Akiza, avu wu utā o Udolu wā Urdu. Reve Ruhu va Akiza tara yi a tyo atsumā o una rana amunga, ² ubatā u na Mekerencesu mā lyungusa niyi. Agba u lyuwa ili atsumā a rana'a shi, o ukosu reve wu uwwa ambulu.

³ Dada Mekerencesu ma damma niyi, “Na avu Mawun mā Asulā ma ɗa, vu zuwa aatali a nda a kambā opopofu.”

⁴ Avu Yesu usu yi, “U tu uɗanu a Adanshi a Asulā,† ‘Ni ilyalya i ɗa goon vuma aa ɗana wuma shi.’ ” ♦

⁵ Reve Mekerencesu ma tara yi a tyo zuwa masasan, ɗada u rocoshi niyi tsugono tsu uvadi suru. ⁶ Reve u damma yi, “N ta ca wu tsugbain nu utsuru u nda'a suru, adama a na a zuwa le ta o ukere u va. Waru n ta ca za na n cigai. ⁷ Suru ili

♦ 4:4 U.Wl. 8:3.

i nda o to o'wo aza a wu, na vu kadato vu yuwaan mu aganda.”

⁸ Dada Yesu usuyi niyi, “U tu udanu, ‘Zagbain Asula a wu a da vaa yuwaan aganda, ayi a nde'en da vaa yuwaan tsugbashi.’ ” ◇

⁹ Reve Mekerencesu ma tara yi a tyo Urishelima, avu u zuwa yi de e ncilecile ma Aa'isamapada. Dada u tsu damma yi, “Na avu Mawun ma Asula ma da, teteruwe e ida. ¹⁰ Adama a na a dana ta, ‘Asula a ta zuwa nlingata ma yi n tiga wu. ¹¹ Waru e te kefe wu e ekere e le, adama ko anana a wu a tadatsa a aatali wan.’ ”*

¹² Reve Yesu usu yi, “Adanshi a Asula a damma ta, ‘She vu lyungwa Zagbain Asula a wu wan.’ ” ◇

¹³ Ana Mekerencesu mo kotoi malyungwa ma yi suru, reve u lyawa yi ne'en.

Yesu temei ulinga Galili

(Mat. 4:12-17; Mak. 1:14-15)

¹⁴ Reve Yesu kambā atsuma o ucira u Ruhu va Akiza a tyo Galili. Reve alabari a yi a rawa e ilyuci i na i ri lo ukandaruwu zuzu. ¹⁵ Avu u rocosu a a'isa e le, reve u tsura ica e ekere a ama suru.

A yuwan ta Yesu a Nazara

(Mat. 13:53-58; Mak. 6:1-6)

¹⁶ Ana u tyoyi Nazara (lyuci na u kungwai), dada u uwai a aa'isa† ununa u tsu yuwusan o urana wa Ashibi. Reve u 'yon adama u denuna. ¹⁷ Reve

◇ **4:8** U.Wl. 6:13. * **4:11** Pa nda, Mekerencesu ma shi ta a zama u paala Yesu. E Ica 91:11-12, u damma Asula a ta lyungu nlingata ma yi e kefe wu adama vu tadatsa wan. Amma u damma na vu teteruwe a ncilecile na tsulo, u ta zuwa e kefe wu shi. ◇ **4:12** U.Wl. 6:16.

a ca yi Aatagada a Ishaya vumavasula. Dada u bubaruwa niyi, reve u cina ubata u na a danai,

18 “Ruhu vu Zagbain to obolo na amu, adama a na u dangwa mu ta, adama n yuwaan aza e iliyali adanshi a Alabari a Sa'ani.

U lyungu mu ta adama n yuwan adanshi a na aa lyawa aza a na a ri a tsugbashi, nrumba waru ee ene ure, aza a na ee le'eshe waru o o'wo faan.

19 Reve waru n yuwan adanshi a aa'wan a na Zagbain zuwai a na aa yuwaan ama isa'ani u yuwan ta.” ♦

20 Reve u kutsulu aatagada'a, avu u ca za vu ulinga'a. Avu u danu, tsara u rito. Reve ama a na a ri pe a aa'isa'a suru a uwa akanla a yi. 21 Avu u damma le, “Ana'an adanshi a nda a shiwan ta a atsuvu a du.”

22 Reve a uwwa uyo'o, a yuwusan asalama na adanshi e isa'ani i na yu utai o una wa yi. Avu a damma, “Ayi nda, ayi dada mawun ma Isuhu shi?”

23 Avu u damma le, “Amayun, i ta damma mu udammu u nda, ‘Boci, kambato aciyawu gbaga.’ ‘Suru ili i na waru tsu uwwai vu yuwain a Kafarnahum, vu yuwan yi fo pa a lyuci va wu.’

24 Amayun, n ta dansaa du, a tsu tara vumavasula ili ya abula a lyuci va yi shi.

25 “Waru amayun a da maa dansaa du, a mantsa ma Iliya a yuwan ta nruna ma abunda atsuma a Isra'ila. A mantsa ma na a baruyi zuva o ro'o shi a'wan a ta'atsu na woto tali, reve ambululu a suduwa e ida'a. 26 Agba a caco Iliya a tyo ubata wu za ro atsuma e le shi, she ubata wa Sarafatu, e ida

ya Sida, ka na danai maruna. ^{◇ 27} Waru a yuwan ta nkutu na abunda atsuma a Isra'ila a mantsa ma Ilisha† vumavasula. Agba ko za ta a kambato gbaga shi, she Na'aman† vuma va Suriya.” [◇]

²⁸ Ana ama a na a ri pe a aa'isa a uwwai ne, reve suru nle a uwwa upan lon. ²⁹ Reve a 'yon nu upan, avu o utaa yi atsuma a lyuci. Reve a tara yi a tyo e ncilecile m masasan ma na lo da lyuci le ri usuwu, adama e kebe yi e ida. ³⁰ Reve wu utulai ben e memere me le, avu u kara ili ya yi.

Vuma vo otoni a lima
(Mak. 1:21-28)

³¹ Reve Yesu kara a tyo Kafarnahum lyuci ro atsuma e ida ya Galili. Reve u uwa o rocosu ama o urana wa Ashibi. ³² Reve a uwa asalama na cu'un vu uritosu wa yi, adama a na u to ritosu nu ucira.

³³ Atsuma a aa'isa'a, vuma vo otoni a lima† dana ta pe, reve u saala na yisaali lon, ³⁴ “Eyee! Te imini ya wu na atsu, Yesu za va Nazara? Vu tawa ta adama vu una tsu? N reve wu ta, avu da Akiza a Asula.”

³⁵ Reve Yesu bara yi, u damma, “Baru una wa wu, reve vu kakasa na ayi!” Ana otoni a lima'a a varu niyi e memere me le, reve wu kasa na ayi, u yuwan na ayi ili shi.

³⁶ Reve ama'a a uwa asalama, reve a dammulai vani le, “Cu'un va adanshi e ne a da tsunda? Nu ucira nu ukadu u da u barai otoni a lima, reve o utu.” ³⁷ Reve alabari a yi a rawa ubata suru upasu wi ida'a.

◇ 4:26 1 Ngo. 17:1-16. ◇ 4:27 2 Ngo. 5:1-14.

*A kambatoi anawale Simo gbaga
(Mat. 8:14-17; Mak. 1:29-34)*

³⁸ Reve u 'yon wu utā a aā'isa'a, avu u uwa o u'wa wā Simo. Agba anawale Simo a shi a uwwa uyo'o shi, u shi tā a uwwusa utānu lon. Reve a damma Yesu adama a yi. ³⁹ Reve u rawa wi isawan zuzu nā ayi, dāda u barai ubanaku'un, reve ubanakun u lyawa yi. Reve u 'yoshin u yuwaan le aganda.

⁴⁰ Urana a mariyaa, dāda mmaci mā aza o ubanakun n tawai ne ele ubata wā Yesu. A dāna tā nā banakun icu'un icu'un. Reve wu ju'wan le, dāda a kambai gbagba. ⁴¹ Waru otoni a lima a kakasa tā na ama nā abunda a yisaali, "Avu da Mawun mā Asula!"

Avu u bara le, u lyawa a yuwan adanshi shi, adama a na e reve tā ayi da Kristi Zamawawa'a.

*Yesu yawa ta alajiya
(Mak. 1:35-39)*

⁴² Ana usana u tawai, reve u kara a tyo ubata u na vuma ri shi. Reve ama a uwa izami ya yi, dāda a tawai ubata wā yi. Reve a shi a ciga a zuwa yi u danu ne ele. ⁴³ Avu gba u damma le, "N ciga n 'yuwan n yuwaan ilyuci i ro alajiya a Alabari a Sa'ani o tsugono tsā Asula† fo. Adama o ndolo a da a lyungu numu." ⁴⁴ Dāda u lyuwai elime na alajiya a a'isa atsuma a Yahuda.†

*Dewu vo ogoro o ufaru
(Mat. 4:18-22; Mak. 1:16-20)*

† 4:44 Akuci a linga ro a damma "Galili."

5

¹ Urana u ro, Yesu dana ta mishin a nge'en m
Mala ma Janisara, na ama u^olotowu uba^ta wa^yi,
a uwwusa adanshi a Asula. ² A nge'en m mini'i
we ene ta antsun e re, aza a na eremi a mugula
a lyawai. Aza a na a danai e iza'usa igolo i le.
³ Atsuma a antsu'un u uwa ta pe a za ta za na ri za
va Simo, reve u damma yi u ke^be wantsu'un wa'a
a uwa pe a mini'i. Reve u danu a wantsu'un, reve
u reme o ritosu ama.

⁴ Ana u kotoi adanshi, reve u damma Simo,
“Ke^be wantsu'un a 'ya^wa uba^ta wa^y aru'un, a^vu vu
vari igolo i du, tsar^a i reme mugula.”

⁵ Reve Simo usu, “Manlu, ili ya ayin i da tsu
ri o ulinga, agba tsu reme ili shi, amma ana vu
dammai tsu vari, n ta vari igolo'o.”

⁶ Ana a yuwain ne, reve a vari igolo i le, reve
a tsur^a mugula ma a^bunda, hali igolo i le i reme
makara. ⁷ A^vu e de aza e le, aza a na a ri lo na
wantsun, tsar^a a ta^wa na wantsun u le, adama
a kamba le. Reve a ta^wa o shiton antsu'un, she
damma a ta liba.

⁸ Ana Simo Bituru enei ne, reve u kingyo a
ma^kakaⁿ ma Yesu a^vu u damma, “Lyawa mu,
Zagbain, a^mu za vu unusu da.” ⁹ A^yi na aza a na a
da^{na}i lo, a yuwan ta asalama lon na cu'un mugula
n na e remei. ¹⁰ Ne da fo Yakubu na Yahaya,
muwun ma Zabadi, aza a na a da^{na}i o ulinga o^bolo
na Simo.

A^vu Yesu damma Simo, “She vu uwwa wovon
wan, diga gogo vu ta da^{na} a ta^wusa na ama.”

¹¹ Reve o uta^a antsun e le a agadi, a^vu a lyawa ili
suru, reve o toni Yesu.

*Vuma vu ukutu
(Mat. 8:1-4; Mak. 1:40-45)*

¹² Urana u ro, Yesu pe atsuma a lyuci ro e ida'a, reve vuma ro tawa de, za na ukutu u remei lipu mafula. Ana we enei Yesu, reve u kadato urewesu wa yi e ida, reve u pati yi, "Zagbain, na vu usu, kambato mu mo o'wo cece."

¹³ Reve Yesu canana ukere wa yi, avu u ju'wan vuma'a, avu u damma, "N usu ta, vo o'wo cece!" Babu usan, avu ukutu'u u lyawa yi.

¹⁴ Avu Yesu damma yi, "She vu damma za wan, vu kara vu roco aciyawu ubata u na ganu ri, tsara u kalyuwa wu. Reve vu ca kucci ununa Musa dammai, adama ama a dana nu urevu u na vo o'woi cece." ◇

¹⁵ Agba alabari a yi she ili i na i 'yawai elime, hali ama o boloto lon, tsara a uwwa yi, waru tsara u kambato le gbaga. ¹⁶ Agba Yesu tsu lyawa ta ama avu u 'yawa o ogozo, tsara u danu ayi a nde'en, avu u yuwan avasa.

*Yesu kambato ta osowi a lipu gbaga
(Mat. 9:1-8; Mak. 2:1-12)*

¹⁷ Urana u ro, Yesu pe atsuma o uritosu, avu Afarishi na munlu n Wila n dana lo. Ele da aza a na o utai e ilyuci koko'o e ida ya Galili ne e ida ya Yahuda na Urishelima. Ucira wu Zagbain u to obolo na ayi, tsara u yuwan opocino. ¹⁸ Avu ama o ro e shede vuma ro na ri no osowi a lipu a aavalu, avu a 'yawaa yi o u'wa'a, tsara a zuwa yi a makakan ma yi. ¹⁹ Ana a tsurai ure u na aa yuwan ne shi adama o obolo a ama, reve a kumba zuva a katsu'wa ukwa'a'a. Dada e telyuwetyo niyi obolo

na aavalu a yi e memere mo obolo a makakan ma Yesu.

²⁰ Ana we enei ucawu wo okolo e le, avu u damma vuma'a, "Vuma nda, a yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu."

²¹ Avu Afarishi na munlu n Wila a yuwan majiyan, a damma, "Vuma ne da aa yuwusan adanshi a vama o ndolo e ekere a Asula? Zane da aa gura yuwaan vuma gafura, she Asula goon shi?"

²² Yesu reve ta majiyan me le, dafa we ece nle, "Nye i zuwai yaa yuwusan cu'un majiyan mo ndolo o okolo a du? ²³ Zane da ri babu usan a damma, 'A yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu,' ko a damma, 'Yon vu wala?' ²⁴ N ta yuwan ne, tsara i reve amu Mawun ma Vuma† ma ta nu ucira o uvadi u yuwan gafura vu unusu." Avu u damma osowi a lipu'u, "N damma, 'yon vu tara aavalu a wu, vu kara a tyo o u'wa."

²⁵ E esu e le a da u 'yoyin avu u tara aavalu a yi babu usan, reve u kara a tyo o u'wa a yuwusaan Asula ica. ²⁶ Ama suru a uwa ta asalama, avu a yuwaan Asula ica. Wovon u reme le ta, avu a damma, "Ana'an tse ene ta ili ya asalama."

Dewu va Levi

(Mat. 9:9-13; Mak. 2:13-17)

²⁷ Ana Yesu kotoi ayi ndolo, avu wu uta, avu we ene za vu u'ushishi wu utafa.† Aala a yi a da Levi. U cina yi ta nden ubata wu ulinga. Avu u damma yi, "Toni mu." ²⁸ Avu u lyawa ili suru u 'yon, avu u toni yi.

²⁹ Avu u fofo abuki a gbain o u'wa wa yi adama e Yesu. Aza o u'ushishi wu utafa a dana ta pe lon, na ama o ro a alya obolo ne ele. ³⁰ Avu Afarishi

na munlu n Wila, a gbarana ojoro a yi, “Cine yaa lyuwusa ni i sowi na aza o u'ushishi wu utafa na aza o unusu?”

³¹ Avu Yesu usu le, “Vuma na ri gbaga u ciga za va aguma shi, she za vu ubanakun. ³² N tawa adama a aza a abula shi, she n de aza o unusu tsara a vadala.”

Yeci adama a akuli
(*Mat. 9:14-17; Mak. 2:18-22*)

³³ Avu a damma yi, “Ojoro a Yahaya a tsu yuwusan ta akuli na avasa, ne da waru ojoro a Afarishi, agba aza a wu she a lyuwa o sowo.”

³⁴ Avu u usu le, “I ta zuwa n'utsa n vali vu kasa'avu n yuwan akuli, ayi lo obolo ne ele?”

³⁵ Mantsa ma ta lo a tawa ana aa tara le vali'i, atsuma a rana ndolo a ta yuwan akuli.”

³⁶ Reve u yuwaan le iroci i nda, u damma: “Babu za na a pada tana sa'avu u lapula akuci a tana na ayi. Nu u yuwan ne, u ta vuranu avu u kara akuci'i, agba apadi a tana sa'avu'u wa ntsaa akuci a tana'a shi. ³⁷ Waru, aa tsun ribina sa'avu a akuci e itsan yu kwan shi, adama a na ribina'a u to boso itsa'an. Na a tsun yi pe, u ta lungusa ribina obolo ni itsa'an.

³⁸ E itsan i sa'avu i da a tsu tsun ribina. ³⁹ Aza a na o tsu sowo wasu aa ciga o sowo ribina shi, adama a na wasu u la'aa le ta. A ta damma, ‘Akuci a la'a ta ulobonu.’ ”

Zagbain va Ashibi
(*Mat. 12:1-8; Mak. 2:23-28*)

6

¹ Urana wa Ashibi,† ayi a batsasa a aduma e ishina, reve ojoro a yi a kudusa agaza e ishina'a,

a picirasa na a tami. ² *Avu* Afarishi o ro a damma, “Nye i zuwai yaa kufusa ishina, i reve wilā u da o urana wa Ashibi shi?”

³ *Avu* Yesu usu le, “I reve ili i na *Dawuda* na n'utsa ma yi n yuwain, a mantsa ma na a uwwai ambulu shi? ⁴ Ana u uwai o u'wa wa *Asula*, reve u tama opopofu a *Wilā*. Reve u ca akapi a na a danai obolo na ayi, agba aza a na nan ganu da goon aa tama.” ◇

⁵ *Avu* u koso na adanshi, “*Amu* Mawun ma Vuma, Zagbain vu urana wa Ashibi u da.”

Vuma vo osowi o ukere
(*Mat. 12:9-14; Mak. 3:1-6*)

⁶ Urana wa Ashibi o ro, *avu* u uwa a aa'isa, reve u reme uritosu. Reve u cina pe vuma na ukere u usa'ani wa yi u danai usowu. ⁷ Afarishi gba na munlu n *Wilā* a zamishi ta ure u na ee reme yi nu unusu. *Avu* a karishi yi ana, tsara e ene ko u ta yuwaan yi opocino urana wa Ashibi. ⁸ Agba u reve ta ili i na aa yuwusan majiyan, reve u damma vuma'a, “Yon vi isawan mishin elime a ama suru.” *Avu* u 'yon wi isawan.

⁹ *Avu* we ece le, “N ta yuwusan du yeci. Zane da la'ai ulobonu a *Wilā* wu urana wa Ashibi: a yuwan isa'ani ko iwuya? A wawa ko o una?”

¹⁰ *Avu* u kalyuwa le suru, *avu* u damma vuma'a, “Canana ukere wa wu.” Reve u canana, da da ukere wa yi u kambai gbaga. ¹¹ Reve a uwwa upan lo, reve a dammulai ununa aa yuwan na Yesu.

Ajiya kupa ne ejere
(*Mat. 10:1-4; Mak. 3:13-19*)

◇ 6:4 1 Sam. 21:6.

¹² *Atsuma* a rana ndolo, *avu* u *karā* a '*yawa* a masasan, *tsara* u yuwan avasa. Reve u yuwan avasa'a e ekere a *Asula* ayin ma**bu**la. ¹³ Ana usana u tawai, reve u *de* ojoro a yi, reve u *dangwa* ama kupa ne ejere, reve u *de* le ajiya.† ¹⁴ *Avu* u *de* Simo (za na u cayi aala Bituru), na *zawa*'a *va* yi Andarawu, na *Yakubu*, na *Yahaya*, obolo na *Filibu*, na *Batalamawu*, ¹⁵ u *dangwa* *ta* fo *Matta*, na *Toma*, obolo waru na *Yakubu* mawun ma *Alfa*, na *Simo* za na a *tsu* *de* *Bakanani*,* ¹⁶ waru u *dangwa* *ta* *Yahuza* mawun ma *Yakubu* na *Yahuza* *Iskariyoti*, za na wina niyi.

Aba'un na atsumalima
(*Mat. 4:23-25*)

¹⁷ Reve u *cipa* obolo ne ele, reve wi isawan a agalaci a sa'ani. Otoni a yi na *abunda* a *dana* *ta* lo na ama a *abunda* diga *Yahuda*, na *Urishelima*, nu upasu wi ida ya *Taya* na *Sida*, aza a na a *ri* a *nge'en* m mala. ¹⁸ A *tawa* *ta* *tsara* a uwwa yi, reve waru u yuwaan le opocino a banakun le. Aza a na a *dana* no otoni a *lima* o o'wo *ta* gbaga. ¹⁹ Reve ama suru a *ciga* a *ju'wan* yi, adama a na ucira wu utusa *ta* *atsuma* a yi, reve o o'wo gbaga suru.

Aba'un nu una
(*Mat. 5:1-12*)

²⁰ *Avu* u *kalyuwa* ojoro a yi, reve u damma le, “*Aba'un* za *du* *da* aza a na a *ri* nu ulambu, adama a na tsugono *tsa* *Asula* za *du* *da*.”

²¹ Aza a na a uwwusa ambulu gogo, *aba'un* za *du* *da*, adama a na a *ta* *cuwaton* *du*.

* **6:15** *Ayi* aala “*Bakanani*” to rocosu *tsu* vuma'a u tu nu uzuwu wa aci adama u kamba ama a yi.

Aza e mesun gogo aba'un za du da, adama a na i ta tawa i zo'oso.

²² Aba'un za du da mantsa ma na ama a 'yuwan du, avu a kasa du, avu e isula du, agba ee de du na ala a sa'ani shi, adama a va Mawun ma Vuma.

²³ Na cu'un ndolo fara, i yuwan mazanga, avu i yuwan tsu'yan tsu uyo'o wa asuvu, adama a na atsupu a du a ta abunda de zuva. Ne da nan dada le a yuwain na amasula nu ujimu.

²⁴ Woo yo'ono aza o utsuru gogo shi, adama a na i tsurai de asuvu nden.

²⁵ Woo yo'ono aza o ucuwun gogo shi, i ta tawa i yuwan ambulu.

Woo yo'ono aza e izo'oshi ya avama gogo shi, i ta tawa i shon na yisaali.

²⁶ Woo yo'ono aza a na ama aa cuwusa shi. Ne da nkaya n le n cuwai amasula e epen.”

I ciga n'yuwatan

(Mat. 5:38-48; Mat. 7:12)

²⁷ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi u damma, “Agba n ta dansaa du aza a na aa uwwusa mu, i ciga n'yuwatan n du, i yuwaan aza a na a 'yuwan du isa'ani. ²⁸ I zuwaa aza a na a yuwaan du unā aba'un, aza a na a yuwusaan du ikpa'a, i yuwaan le avasa. ²⁹ Na za ro basa wu o ugbaguzu u ta, vadalaa yi ugbaguzu we ire. Za na usa nuwu aapalutsu, vu ca yi utugu fo. ³⁰ Za na pati nuwu ili suru, vu ne'e yi. Na vuma ro usa ili ya wu, she ve ece yi wan. ³¹ Ununa vu cigai ama a yuwaan wu, vu yuwaan le ne fo.

³² “Na vu ciga aza a na a yuwaan nuwu isa'ani goon, atsupu e ne a da va tsura? Aza o unusu fo

a tsu ciga tā aza a na a ciga nle. ³³ Nā vu yuwan isa'ani a tyo aza a na a yuwaan nuwu isa'ani goon, to, atsupu e ne a da vaa tsura? Aza o unusu fo a tsu yuwan tā ne. ³⁴ Nā yaa yuwusan majiyan she aza a na aa tsupa du da yaa ca okopu, to, atsupu e ne a da yaa tsura? Aza o unusu fo a tsu ca tā aza o unusu, tsara a tawa a tsupa le ununa o kopoi. ³⁵ I ciga n'yuwatan n du, i yuwaan le isa'ani. I kopoo le agba i zuwa okolo na aa tsupa du wan. Ne da atsupu a du aa dana abunda. Ne da waru yoo o'wo muwun m Mogono ma Asula. Waru u tsu yuwaan tā aza a na o tsu godyo shi, na aza e iwuya isa'ani. ³⁶ Ye eneshe iliyali ya ama ununa Dada du eneshe iliyali.”

She i ge'eto za ro wan
(Mat. 7:1-5)

³⁷ Avu u lyuwa elime na adanshi, “I ge'eto wan, adu fo ee ge'etowa du shi. I kototo wan, tsara o kototo du wan. I yuwan gafura, tsara a yuwaan du gafura. ³⁸ Ne'ei, e te ne'e du: makundatsu ma sa'ani, wukiru ushiwun, torotoro, hali ocusho e ida. Ne da aa tsuwan du e ekere. Na makundatsu ma na i kunzuwayi, na ayi da aa kunzuwa du.”

³⁹ Reve u yuwaan le iroci i nda: “Iumba i ta gura roco irumba ure? Ele ra aa riya a aakar shi? ⁴⁰ Mawun ma makaranta ma la'a manlu ma yi shi, amma za na o ritoi lon, u to o'wo ununa manlu ma yi ma ri.

⁴¹ “Cine vaa kanlasa macaka ma na ma ri pe a lyusu vu za va wu, avu vi icina na aagbala a na a ri pe a lyusu va wu? ⁴² Cine vaa gura damma za va wu, ‘Isawan, lyawa mu utaa macaka ma na ma ri

pe a lyusu va wu, agba avu vu rono aagbala a na a ri pe a lyusu va wu shi? Avu vuma vi ikpa'a! Rono ne'en aagbala a na a ri a lyusu va wu, tsara ve ene ulobonu u na voo utaa za va wu macaka ma na ma ri a lyusu va yi.”

Udanga na muwun ma yi

(Mat. 7:16-20; Mat. 12:33-35)

⁴³ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “Udanga u sa'ani wu lo ana u tsu matsan muwun m babu abula shi, agba udanga u babu abula u tsu matsan muwun n sa'ani shi. ⁴⁴ Udanga suru na muwun ma yi n da a tsu reve yi. A tsu ta'a ubiri o udanga wa awanda shi, ko adyumbu a ataci shi. ⁴⁵ Vuma va abula u tsu utaa ta ni ili i sa'ani i na u zuwai o ookolo, za vu ulambu wa abula waru e ili yu ulambu ya abula a na u zuwai o ookolo pe da ulambu wa abula u tsu uta. Atsuma e ili i na i ri pe o ookolo a yi pe da adanshi a tsu uta.”

Asuwi a abula no olo a asuwi

(Mat. 7:24-27)

⁴⁶ Avu u lyuwa elime na adanshi, “Cine tsa da yaa desu mu, ‘Zagbain, Zagbain,’ agba i yuwan ili i na n damma ndu i yuwan shi? ⁴⁷ Za na aa tawusa ya'a va aa uwwusa ili i na maa dansa suru, a yuwusan le waru suru, n to roco du cu'un vuma na u ri. ⁴⁸ U ta cu'un vuma na aa suwusa usaa, reve u kapa wacin wu usaa alungu, reve u suwa ikyun yu usaa'a ubata o ugbamu. Ana mini ma gbain ma tawai, avu u kebe usaa'a, agba u gura varu yi shi. Ana wo o'woi a suwa niyi ulobonu. ⁴⁹ Za na uwwai adanshi a va, agba u linga ni ili i na wu uwwai shi, u to oroci a vuma na suwai u'wa wa yi a wuyun,

agba u ri ni ikyun shi. Ana mini ma lapai usaa'a, reve u rāmo babu usān. Uriyu wu u'wa u ndolo u riyā tā suru suru.”

*Yesu kambato tā aagbashi a yali ro gbaga
(Mat. 8:5-13)*

7

¹ Ana u kotoi a dansaa ama ili i ndolo suru, reve u uwa Kafarnahum. ² Yali† yā Roma i ro i shi tā na aagbashi a na u cigai lon. Aagbashi'i u shi tā ubanakun, gashi u tā kuwā. ³ Ana wu uwwai adama e Yesu, reve u lyunguwā yi azagbain a aza a Isra'ila a damma yi u tāwā u kambato aagbashi a yi gbaga. ⁴ Ana a tāwāi ubatā wā yi, reve a pati yi, adansa, “Vuma nda rawa tā vu yuwaan yi ulinga u nda, ⁵ adama a na u ciga tā ida i tsu lon, waru ayi da u suwaa ntsu aa'isā a tsu.” ⁶ Reve u kuru le.

Ayi a rawa zuzu nu u'wa'a, reve yali'i u lyungu n'utsā yā'a yi, a damma yi, “Zagbain, she vu damaton aciyāwu wan. N rawa vu uwa o u'wa u vā shi. ⁷ Waru n rawa n tāwā yā'a wu shi. Vu yuwan adanshi goon u rawa tā, aagbashi a vā o to o'wo gbaga. ⁸ Adama a na aṃu fo n tā nā za na la'a numu, waru n tā nā asoja a na a ri zālā vā. Agba n tsu damma tā za nda, ‘Yāwā,’ reve gba u 'yāwā. Waru n tsu damma tā za ro, ‘Tāwā,’ reve gba u tāwā. Aagbashi a vā waru, n tsu damma yi tā, ‘Yuwan tsunda,’ avu u yuwan.”

⁹ Ana Yesu uwwai ne, reve u yuwan asalama adama a yali'i. Reve u vadala u damma oḅolo a ama a na oo tonon yi, “N ta dansaa dū, ko aṭsuma a Isra'ila n tsurā ucawu wo okolo ne tsunda shi.”

10 Ana aza a na a lyunguyi a kambai o u'wa, reve a cina aagbashi'i wo o'wo gbaga.

Yesu yasan ta mawun ma maruna

11 A jima shi, dada u karai a tyo a lyuci na a tsu de Nayim, reve ojoro a yi no obolo a ama a kuru yi.

12 Ana u rawai zuzu nu u'uwata u lyuci'i, dada a ga'ain na akwakwa utanuwu. Agba ayi da ulobo a nde'en o umatsun u makuci ma yi; waru makuci ma yi maruna ma da. Ama a abunda a lyuci'i a shi ta obolo na ayi. 13 Ana Zagbain we ene niyi, reve we ene iliyali ya yi, avu u damma yi, "She vu shon wan."

14 Reve u rawa u ju'wan akpaga'a, reve aza a na a tanu niyi e isawan kuci. Avu u damma, "Ulobo, n ta dansaa wu, vu 'yon." 15 Reve akwakwa'a u 'yon u danu, reve u uwa adanshi. Reve u tara yi u ca makuci ma yi.

16 Reve a uwwa wovon suru, reve a yuwaan Asula ica. Reve a damma, "Tsu tsura ta vuma gbain va Asula atsuma a tsu!" Waru, "Asula a cuwan ta na ama a yi!" 17 Reve alabari a yi a baza atsuma a Yahuda ni ida i na i ri lo zuzu.

Ojoro a Yahaya za vu Urumbusu

(Mat. 11:2-19)

18 Reve ojoro a Yahaya a damma yi ili i na i farai suru. 19 Dada Yahaya deyi ama e re atsuma o ojoro a yi, reve u lyungu le ubata wu Zagbain, adansa, "Avu dada za na ri lo a tawa'a, ko tsu piri za ro?"

20 Ana ama'a a rawai ubata wa yi, reve a damma, "Yahaya za vu Urumbusu da lyungu ntsu ya'a wu, ana, 'Avu dada za na ri lo a tawa'a ko tsu piri za ro?' "

21 Babu usan, reve Yesu kambato aza o ubanakun na mbala icu'un icu'un, no ozo o otoni a lima gbaga. Waru u kpatu'wa ta esu a nrumba. 22 Reve u usu le, “'Yawai i damma yi ili i na yu uwwai, ni ili i na ye enei: nrumba me ene ta ure, akutsuma a wala ta, nkutu mo o'wo ta gbaga. Waru agulani a uwwa ta adanshi, a 'yasan ta akwakwa. Aza e iliyali waru a uwwa ta alajiya a Alabari a Sa'ani. 23 Za va aba'un da za na aa tafatsa adama a va shi.”

24 Ana ojoro a Yahaya a karai, reve u uwa a yuwusaan ama'a adanshi a Yahaya, avu u damma, “Nye i 'yawai akanla de atsuma o una? Apumpu a na upepu waa jingadasa? 25 Na ne da shi, nye i 'yawai ye ene? Vuma u'wotowu ni itana i sa'ani? O'o, aza a na a ri ni itana i sa'ani gba, aza a na a ri a nden mu uyo'o o ukobu u tsugono u da a ri. 26 Nye i 'yawai ye ene? Vumavasula? Ee, amayun a da, n damma du, u la'a ta vumavasula. 27 Ayi dada za na a danai a Adanshi a Asula adama a yi, 'Mpa n lyunguyi malingata ma va elime a wu, za na oo foboo wu ure.’ ♦ 28 Amayun a da maa dansaa du, atsuma a aza a na ka matsain, za lo na rawai Yahaya shi. Ko ana wo o'woi ne, za na la'ai ukalamu o tsugono tsa Asula u la'a yi ta mgbain.”

29 Ana a uwwai ne, reve ama suru hali na aza o ushishi wu utafa a usu Asula a na za va abula† a da, ana a rumbu nle na cu'un vu urumbusu wa Yahaya. 30 Afarishi gba na aza a na e revei Wila lon, reve a 'yuwan ifofi ya Asula adama e le, ana a 'yuwain urumbusu wa Yahaya.

♦ 7:27 Mal. 3:1.

³¹ Reve Yesu lyuwa elime na adanshi, “Na nye da maa kurato ama o gogo a nda? Nye i da o rotsoi?
³² O rotso ta muwun n na n ri nden e eden e dewu va aza e le, ‘Tsi ivulaa du ta gbala, agba i je'en shi. Tsu yuwaan du ta ishpa ya atsumolangu, agba i saala shi.’

³³ “Ana Yahaya† za vu Urumbusu tawai u lyuwusa shi, agba u sowuso masayan ma inabi shi; avu i damma, ‘U ta no otoni!’ ³⁴ Avu waru amu Mawun ma Vuma n tawa ta a lyuwusa o sowuso, reve i damma, ‘Apa liwi no osowi, i'utsa ya aza o ushishi wu utafa na aza o unusu!’ ³⁵ Agba a tsu reve ta urevu wa Asula amayun a da adama o ure u na ama o toni niyi.”

Yesu o u'wa wa Simo Mafarishi

³⁶ Reve Mafarishi mo ro, za na a tsu de Simo, u banu Yesu u 'yawa u lyuwa ilyalya na ayi. Reve u 'yawa o u'wa u Mafarishi'i, reve u danu alya. ³⁷ Ka ro shi ta pe atsuma a lyuci'i, za na danai nu unusu. Ana wu uwwai u ta pe a alya e ilyalya o u'wa wa Simo Mafarishi'i, reve u tawa na meden ma sa'ani ma mani'in ma maguru me ikebe. ³⁸ Reve u kingyo zuzu na ayi, dada u uwai mesun e re'wetosu ana e Yesu na abara a yi. Reve u tasa le na anji a yi, avu u katala ana a yi. Avu u sukuma le mani'i'in.

³⁹ Ana Mafarishi ma na ma banu niyi me enei ne, reve u jiyani o ookolo a yi, “Na shi vuma nda vumavasula da, u shi te reve cu'un vu ka ne da a ju'usan yi, adama a na za vu unusu da.”

⁴⁰ Reve u usu u damma yi, “Simo, n ta ni ili i na maa damma wu.”

Reve u usu, “Nye i da, manlu?”

⁴¹ Avu u damma, “Vuma ro shi ta o tono ama e re utan, za ta ikebe i na i rawai ikebe yu ulivu ukpakuton (500),* za ta waru kupoton. ⁴² Ana a gura tsupai shi, reve u lyawaa le ikebe'e. Atsuma e le zane da aa la'a ciga yi?”

⁴³ Reve u usu, “E yeni i va, za na a lyawayi abunda.”

Reve Yesu usu yi, “Vu usu ta mejege.”

⁴⁴ Ana u vadalai ubata wu ka'a, reve u damma Simo, “Ve ene ta ka nda? N uwa ta o u'wa wa wu, vu ca mu mini n sa'a ana shi. Ayi gba u re'weto ta ana a va na abara a yi, reve u tasa le na anji a yi.

⁴⁵ Ana vu raba numu, vu katala mu shi. Ayi gba diga ana n uwai pa u lyawa ukatalu wa ana a va shi. ⁴⁶ Vu sukuma aaci a va mani'in shi. Ayi gba u sukuma ta ana a va mani'in ma maguru. ⁴⁷ Adama o ndolo n ta dansaa wu, unusu wa abunda wa yi suru a yuwaan yi ta gafura, adama a na u roco ta icigi lon. Waru za na a yuwayin gafura wa'a, icigi ya yi wa'a da.”

⁴⁸ Reve u damma ka'a, “A yuwaan wu ta gafura wu unusu wa wu.”

⁴⁹ Dada aza a na a ri a alya obolo na ayi a uwai a dansa vani le, “Zane da ne tsunda'a, zane da fo rawai u yuwan gafura vu unusu?”

⁵⁰ Reve u damma ka'a, “Ucawu wo okolo a wu u wawa wu ta. Wala vu rawa lafiya.”

Amaci o ro a kuru ta Yesu

* **7:41** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da “dinari ukpakuton (500).” Kalyuwa Ucufluwu wi “Ikebe”.

8

¹ A jima shi, dāda Yesu kandaruwai ilyuci na mulyuci'i a yuwusan alajiya, a casu Alabari a Sa'ani o tsugono tsā Asulā. Ele Kupanejere'e a danā tā oḅolo na ayi. ² Waru amāci a na o utayi otoni a limā nu ubanakun atsumā e le o toni yi tā. Ele dā Meri,† za na a tsu de Magadaliya, za na o utayi otoni a limā e cindere atsumā a yi, ³ na Yuwana ka va Kuza (zagbain o u'wa wā Hiridu), na Suzana, no ozo o ro na abundā. Amāci a nda a kambusa le tā ni ili ya aciyele.

*Iroci yi cimbi**(Mat. 11:2-19)*

⁴ Ana ama a abundā o ɓolotoi, waru ama a tawusa ya'a yi lyuci lyuci, reve u yuwaan le iroci: ⁵“Cimbi ro 'yawa tā ca'an. Ayi pe atsumā a mazaza me icu'un, reve ozo o ro o oco o ure. Avu ama a dadasa icu'u'un, avu nnunu n kaḳaḳa le. ⁶ Icu'un i ro waru yo oco ubatā wa atali. Ana o utai, reve e 'yewe adama a na a tsurai atani shi. ⁷ Avu ozo o ro o oco a awanda, avu a 'yon oḅolo na awanda'a, avu awanda'a a gbagbala le. ⁸ Avu icu'un i ro yo oco a maḅulā ma sa'ani, avu ishina'a a yuwan mgbain, avu a matsan agaza agaza. Nu u cu'wan ma'cu'untsu mā tā, reve a matsan ncu'untsu ukpaku.”

Ana u dammai ne, avu u 'yasan uɗyo u damma, “Za na ri na atsuvu, wu uwwa.”

*Ili i na i zuwai Yesu tsu yuwan uritosu ni iroci**(Mat. 13:10-17; Mak. 4:10-12)*

⁹ Reve ojoro a yi e ece yi ucuɗuwu wi iroci'i. ¹⁰ Reve u damma le, “Aɗu dā a lyawai i reve ili yu

usokowu u tsugono tsa Asula. Amma aza a na a ri pe shi, she ni iroci i da a tsu yuwaan le tsara: 'A ta gura kalyuwa, agba e ene shi. A mawwa a ta gura uwwa, agba aa gura tsura urevu shi.' ◇

Yesu cuduwa ta iroci yi cimbi'i
(*Mat. 13:18-23; Mak. 4:13-20*)

¹¹ "Apa ucuduwu wi iroci'i: Cu'un ayi da adanshi a Asula. ¹² Icu'un i na yo ocoi o ure, ele da iroci ya aza a na a uwwai adanshi a Asula. Reve Mekerencesu ma tawa, avu u tara le adanshi'i o okolo e le, tsara a zuwa okolo e le a wawa le wan. ¹³ Icu'un i na yo ocoi ubata wa atali, ele da aza a na a ushiyi adanshi'i na mazanga ana a uwwa niyi, agba a ri na aralu shi. Ucawu wo okolo e le yashi meketeci ma da, yashi yu ulyungusa, avu a riya. ¹⁴ Aza a na o ocoi a awanda, ele da aza a na a uwwai adanshi a Asula, agba atsuma a mmalu n le, reve atsumalima, nu uyo'o wu uvadi, nu utsuru u reme le, reve a kufa a lyuwa elime. ¹⁵ Aza a na o ocoi a mabula ma sa'ani, ele da ama a abula, aza a na a uwwai adanshi a Asula, reve e reme yi ugbamu o okolo e le, avu a yuwan ankuri a bala."

Fitila e eelele
(*Mak. 4:21-25*)

¹⁶ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, "A tsu dafa fitila, avu a kpatu yi na aasa'atsu shi, ko a zuwa yi a mbungulu shi. A tsu zuwa yi ta e eelele, tsara aza a na a uwusa e ene ekan. ¹⁷ Babu ili i na i ri usokowu i na oo utaa a alanga e eteshe shi. Babu waru ili i na i ri wupalu e irumbu ana oo utaa e ekan shi. ¹⁸ I

kalyuwā ben ununa yaa uwwusa. Za na ri nā ayi a tā dashi yi, za na gba ri nā ayi shi, ke'en na we inda u ri nā ayi a tā ushi yi i da.”

*Mma va Yesu na muwun ma anawu
(Mat. 12:46-50; Mak. 3:31-35)*

¹⁹ Mma va Yesu na muwun ma anawu a tawa ta ubata u na u ri, amma adama o obolo a gura rawa zuzu na ayi shi. ²⁰ Avu a damma yi, “Mma va wu na muwun ma anawu ma wu a ta de a alanga, a ciga ta e ene wu.”

²¹ Reve u usu, “Mma va na muwun ma anawu n va, ele da aza a na a uwwusa adanshi a Asula, avu a yuwusan ulinga na ayi.”

*Yesu isawaton ta upepu
(Mat. 8:23-27; Mak. 4:35-41)*

²² Urana u ro, avu Yesu damma ojoro a yi, “Tsu 'yawa a nge'en m mala n ndede.” Avu a uwa a wantsu'un obolo, reve a kara. ²³ Ele atsuma a mmalu, avu nlavu m pura yi. Reve wunla nu upepu u 'yon a mala'a, reve mini ma ciga mo shiton wantsun u le, hali a shi a ciga malibaa.

²⁴ Reve a 'yawa a jisan yi, reve a damma, “Zag-bain, zagbain, tsu ciga ta malibaa!”

Avu u 'yon u bara upepu na mini'i, reve upepu'u u von kwin. ²⁵ Avu we ece le, “Te da ucawu wo okolo a du?”

Na wovon na asalama, avu e ecelei, “Zane da nda'a? Hali u yuwaan upepu na mini nlangi, reve a yuwan ili i na u dammai!”

*Opocino o ozo o otoni a lima
(Mat. 8:28-34; Mak. 5:1-20)*

26 Avu a rawa e ida ya Garasa, za na mini ma kasalai ni ida ya Galili. 27 Yesu a motaa a wantsu'un, reve vuma ro atsuma a lyuci gbain u ga'an na ayi, u ta no otoni a lima. Vuma'a u jima ta ana wo otoyitana, ko wa asa atsuma a ama. Ubata wa ason u da u tsu dana. 28 Ana we enei Yesu, avu u bosho na yisaali, avu u riya a makakan ma yi, avu u saala lon, "Yesu, Mawun mo Mogono ma Asula, te da imini ya wu na amu, n ta patishi wu she vu zuwa mu a atsumalima wan!" 29 U damma ta ne, ana Yesu zuwai otoni a lima o ndolo a lyawa vuma'a. Na abunda otoni a lima o ndolo a tsu vari ta vuma ndolo e ida. A tsu baru yi ta, reve a vara yi akani a ana ne ekere, tsara a dana a kalyuwusa yi. Agba u tsu kasa ta akani o ndolo, reve otoni a lima o lo yi a tyo atsuma o una.

30 Ana Yesu ece niyi, "Cine tsa da aala a wu?"

Avu u usu, "Aala a va a da Obolo," adama a na otoni a lima a uwa yi ta na abunda. 31 Avu a pati yi, she u gbara le a tyo a akari a aru'un lungu-lungu a na a ri nu utyo shi wan.

32 Obolo a ngurusumu ma abunda n dana ta lo a alyuna zala va agadi. Avu otoni a lima'a a pati yi u lyawa le a uwa atsuma e le, reve u lyawa le a uwa. 33 Ana otoni a lima'a o utai atsuma a vuma'a, avu a uwa atsuma a ngurusumu'u. Reve obolo a ngurusumu'u a suma a zura a tyo a mala'a, reve a kuwa pe.

34 Aza a na a danai a aguba a ngurusumu'u, avu a suma, a 'yawa a ca alabari a lyuci gbain na mulyuci. 35 Avu ama a 'yawa, tsara e ene ili i na i farai. Ana a tawai ubata wa Yesu, avu a cina lo vuma na danai no otoni a lima nden ubata wa yi,

u'otowu ni itana nu ugbozu wā yi. Reve wovon u tsurā le. ³⁶ Aza a na e enei ne esu e le, avu a damma ununa a wawai za vo otoni a lima'a. ³⁷ Avu ama e ida ya Garasa a pati yi u lyawaa le ida i le, adama a na a uwwa ta wovon lon. Avu u uwa a wantsun, azama u lyawa le.

³⁸ Ayi gba za na otoni a lima o utai atsuma a yi, reve u pati tsara u lyawa yi u kuru yi. Agba Yesu usu shi, dada u damma niyi, ³⁹ “Kamba o u'wa, reve vu damma ili i na Asula a yuwaan nuwu suru.” Avu vuma'a u kara, avu u reme a casu aalabari e ili i na Yesu yuwaan niyi suru.

*Aakwakwa o usheli na ka vu ubanakun
(Mat. 9:18-26; Mak. 5:21-43)*

⁴⁰ Ana Yesu kambai Galili, avu obolo a raba yi, adama a na a ta pura yi. ⁴¹ Atsuma a azagbagbain a aa'isa'a, za na a tsu de Jayiru, u tawa ta u kingyo a makakan ma yi, avu u pati yi, tsara u 'yawa o u'wa wa yi. ⁴² Adama a na usheli u ta wa yi, za na ri a'wan kupa ne ejere, u ciga ta makuwaa.

Ayi atsuma a mmalu, reve obolo'o a gbagbalasa yi. ⁴³ Ka ro waru, za na yuwain a'wan kupa ne ejere o ocosu mpasa, [wu una ta ili i na u ri na yi suru e ekere a aza a aguma,] agba u jebe yi shi. ⁴⁴ Avu u tawa nu ucina, avu u ju'wan upasu wu utugu wa Yesu. Babu usan, dada wocosu wu mpasa ma yi n yawai.

⁴⁵ Avu Yesu ece, “Zane da ju'wan numu?”

Ana a wasain suru, reve Bituru damma, “Zagbain, ama a abunda a da a ri pa, waru a ta gbagbalasa wu.”

⁴⁶ Avu u damma, “A ju'wan mu ta. Mu uwwa ta ucira wu utai atsuma a va.”

⁴⁷ Ana ka'a we enei waa gura soko aciyayi shi, avu wu uta e meje'en ma lipu, reve u kingyo a makakakan ma yi. A makakakan ma ama suru, avu u damma ili i na i zuwai u ju'wain utugu wa yi nu ununa wo o'woi gbaga babu usan. ⁴⁸ Avu u damma yi, "Usheli, ucawu wo okolo a wu wo o'woto wu ta gbaga. Wala na asuvu nden."

⁴⁹ Ayi atsuma a adanshi, avu nanza tawa de o u'wa wa Jayiru, zagbain va aa'isa'a, avu u damma Jayiru, "Usheli wa wu u kuwa ta de. She vu damaton manlu'u wan."

⁵⁰ Ana Yesu uwwai ne, avu u damma Jayiru, "She vu uwwa wovon wan. Ca okolo, u ta kamba gbaga."

⁵¹ Ana u rawai o u'wa wa Jayiru, u lyawa nanza uwa obolo na ayi shi, she Bituru, na Yahaya, na Yakubu, na dada na mma mawu'un. ⁵² Ama pe atsuma a mesun na yisaali adama a yi. Avu Yesu damma le, "Lyawai mesun. Koto u kuwa shi. Nlavu n da waa yuwusan."

⁵³ Avu o zo'oso yi, adama a na e reve ta u kuwa ta de. ⁵⁴ Ana u remei ukere wa yi, avu u 'yasan udyo, avu u damma, "Usheli u va, 'yon!" ⁵⁵ Reve wiwuwun wa yi u kamba, babu usan dada u 'yoyin. Avu u damma a ca yi ilyalya tsara u lyuwa. ⁵⁶ Avu nan dada va yi a yuwan asalama. Avu u damma le, she a damma vuma ili i na i farai wan.

*Yesu lyungu ta Kupanejere
(Mat. 10:5-15; Mak. 6:7-13)*

9

¹ Reve Yesu de Kupanejere'e, avu u ca le ucira nu ukadu e ekere o otoni a lima suru, waru a

yuwan opocino icu'un-icu'un. ² Waru u lyungu le ta a yuwan alajiya a Alabari a Sa'ani o tsugono tsā Asulā, reve waru a kambato aza o ubanakun gbaga. ³ Reve u damma le, “She i tara ili i ro adama a mmalu n du wan; she i tara adanga, ko tsan, ko ilyalya, ko ikebe wan. Waru i tara utugu u ro wan. ⁴ O u'wa u na i cu'wain suru, i danu pe hali mantsa ma na yaa kara. ⁵ Waru ubata u na a usu ndu shi, na yaa lyawa lyuci'i, i kakala mabuta ma ana ma du.* U to o'wo iroci i na yoo roco ama a lyuci'i a yuwan mejege shi.” ⁶ Avu a kara a uwusa a mulyuci, a yuwusan alajiya, waru a yuwusan opocino ubata biti.

*Ukwa wa Yahaya za vu Urumbusu
(Mat. 14:1-12; Mak. 6:14-29)*

⁷ Ana mogono Hiridu Antiba uwwai alabari e ili i na aa yuwusan, reve asuvu a yi a riya, adama a na ozo o ro a ta dansa, Yahaya da a 'yasain atsuma a akwakwa. ⁸ Ozo o ro gba a damma, ana Iliya da tawai. Ozo o ro a damma, vuma ta atsuma a amasula a da 'yoyin. ⁹ Avu Hiridu damma, “N kodo ta aaci a Yahaya. To, zane da maa uwwusa cu'un vi ili i nda adama a yi?” Reve u ciga we ene yi.

*Yesu lyuwato ta ama ukpakukupa uton
(Mat. 14:13-21; Mak. 6:30-44; Yah. 6:1-14)*

¹⁰ Ana ajiya'a a kambai, reve a damma Yesu ili i na a yuwain. Reve u kara obolo ne ele a nge'en a tyo a lyuci ro na a tsu de Besaida. ¹¹ Ana obolo a ama e enei ne, reve a kuru yi. Avu u raba le, reve

* **9:5** A mantsa mo ndolo, na vuma zakatsa mabuta ma atugu ko wu kala mabuta ma ana ma yi, ure u ro u da u na woo roco wu kasa ta aciyayi na ama a lyuci ndolo.

u yuwaan le adanshi o tsugono tsā Asulā. Reve u kambato aza o ubanakun gbagā.

¹² Urana a mariyaa, reve Kupanejere'e a rawa a damma yi, “Vu lyawa ama'a adama a uwa a mulyuci ni ilyuci i na i ri zuzu adama a cu'wan, adama waru a tsura ilyalya. Adama a na ubata u na tsu ri za pa shi.”

¹³ Avu u usu le, “Ca nle ilyalya.”

Daɗa a usuyi, “Tsu ri ni ili i na i la'ai akpatali o ton na mugula n re shi. She na tsaa 'yawa tsu tsulaa ama a nda ilyalya suru.” ¹⁴ (Ama a na a shi lo a rawa ta ali ukpakukupa uton.)

Avu u damma ogoro a yi, “Zuwai ama a danu obolo obolo, ama kupoton-uton.” ¹⁵ Reve a yuwan ne, a zuwa le a danu suru. ¹⁶ Ana u tarai akpatali o to'on na mugula n re'e, avu u 'yasan aaci u kalyuwa zuwa, avu u godyoo Asulā. Avu wu busa a casu ogoro a yi a tyowushe ama. ¹⁷ Suru nle a lyuwa ta a cuwan. Ana o bolotoi akapi a na a buwai, a rawa ta asaka kupa ne ejere.

*Bituru yuwan ta adanshi adama e Yesu
(Mat. 16:13-19; Mak. 8:27-29)*

¹⁸ Urana u ro, ayi a avasa ayi a nde'en, avu ogoro a yi a rawa zuzu. Avu we ece le, “Zane da ama aa tarasa mu?”

¹⁹ Reve a usu, “Ozo o ro a damma, avu da Yahaya za vu Urumbusu. Ozo o ro gba a damma Iliya da. Ozo o ro waru a damma, vuma ta atsuma a amasula a da 'yoyin.”

²⁰ Avu we ece le, “Adu gba, zane da yaa tarasa n ri?”

Avu Bituru usu u damma, “Avu da Kristi Zamawawa,† za na utai ubata wa Asulā.”

²¹ Reve u ɓara le, she a damma za wan. ²² Avu u damma, “Amayun a ɗa, Mawun ma Vuma ma ta uwwa aɗsumalima icu'un-icu'un. Azagbain, na nan ganu a gbagbain, na munlu n Wila waru a ta 'yuwan yi, hali o una yi. O urana wa ta'atsu, a ta 'yasan yi.”

²³ Reve u damma le suru, “Za na cigai u kuru mu, she nu u wasan aciyayi, reve u tara akpata a aɗsumalima a yi urana suru, avu u kuru mu. ²⁴ Za na a yuwusan adama a wuma wa yi, u ta lamba yi. Za na waru 'yuwain aciyayi adama a va, a ta wawa yi. ²⁵ Nye i ɗa vuma munai, nu u tsura uvadi u nda suru, avu u lamba wuma wa yi? ²⁶ Za na aa uwwusa wono u va na adanshi a va, amu Mawun ma Vuma fo n ta uwwa wono wa yi, na n tawa na tsugbain tsa Dada tsa va na tsugbain tsa nlingata ma Asula a akiza. ²⁷ Amma amayun a ɗa maa dansaa du, ozo o ro a ta pa ubata u nda na aa kuwa shi, she ne e ene tsugono tsa Asula.”†

Lipu va Yesu vadalai

(Mat. 17:1-8; Mak. 9:2-8)

²⁸ Ana a yuwain ayin kunla, ana u yuwain adanshi o ndolo, avu u tara Bituru na Yahaya na Yakubu. Reve a katsa masasan mo ro adama u yuwan avasa. ²⁹ Ayi aɗsuma a avasa, ɗaɗa urewesu wa yi u vadalai, itana ya yi waru a kambai u'uri a lyulyuwusa esu. ³⁰ Reve e ene ama e re a adanshi na ayi, ele ɗa Iliya na Musa. ³¹ A tawai aɗsuma a tsugbain a yuwusan adanshi o ukwa wa yi u na waa kuwushi Urishelima ununa Adanshi a Asula a dammai. ³² Bituru na aza a na a ri obolo na ayi, a shi ta a nlavu lon. Ana a 'yoyin, reve e ene tsugbain tsa yi na ama e re ana a ri mishin na

ayi. ³³ Ana ama o ndolo a lyawa niyi, avu Bituru yuwan adanshi nu ulambu u majiyan, u damma Yesu, “Zagbain, u lobono ta ana tsu ri pa. Tsu ta yuwan pa ogodo a ta'atsu: za ta za va wu, za ta za va Musa, za ta waru za va Iliya.”

³⁴ Ana u dammai ne, reve eleshe a tawa wu pupala le, dafa a uwwai wovon. ³⁵ Reve udyo wu uta pe ana, “Ayi da Mawun ma va za na n dangwai. Yu uwwa yi.” ³⁶ Ana udyo'o u yuwain adanshi, avu e ene Yesu ayi a nde'en. Reve a baru na le. A mantsa mo ndolo, a damma za ro ili i na e enei shi.

*Yesu kambatoi mawun mo otoni a lima gbaga
(Mat. 17:14-18; Mak. 9:14-27)*

³⁷ Ana usana u tawai, ana a cipai a masasa'an, avu obolo a ama a ga'aton yi. ³⁸ Reve vuma ro atsuma o obolo'o u yuwan dewu, “Manlu, yuwan ankuri, kalyuwa mawun ma va. Adama a na ayi da mu goon. ³⁹ No otoni a lima a kumba yi, u tso oruwo ta. Reve u polo yi, avu wo o'wo e ikpatatsu, reve una wa yi u yuwan apuci'ya. U tsu lyawa yi go'o shi, u tsu ciga ta wu una yi. ⁴⁰ Avu m pati ojoro a wu o utaa yi otoni a lima'a, agba a gura shi.”

⁴¹ Avu u usu, “Adu ama o gogo, aza a na a cayi okolo shi, ozo o okolo o ugbamu; hali mantsa ma ne ma danu na adu a yuwusaan du ankuri? Tawa na mawun ma wu pa nda.”

⁴² Ayi a tawa, avu otoni a lima'a o polo yi, avu u uwa ikpatatsu. Avu Yesu bara otoni a lima'a, reve u kambuwa mawu'un gbaga. Reve u ca dada va yi ayi. ⁴³ Reve ama a uwa asalama o ucira wa Asula.

*Yesu yuwisan ta adanshi o ukwa wa yi
(Mat. 17:22-23; Mak. 9:30-32)*

Ele aṭsuma a asalama e ili i na u yuwain suru, aṅu u damma ojoro a yi, ⁴⁴ “Lyawa adanshi a nda a uwa a atsuvu a ɗu. A ta wina Mawun ma Vuma e ekere a ama.” ⁴⁵ Agba ele a gura reve adanshi'i shi. O soko le ta urevu wa adanshi'i adama e reve wan. Ele gba a uwwusa ta wovon u na ee ece yi.

Tsugbashi tsq abula

(*Mat. 18:1-5; Mak. 9:33-40*)

⁴⁶ Aṅu mawasan ma 'yon aṭsuma e le adama a zane da zagbain aṭsuma e le. ⁴⁷ Ana Yesu revei majiyan me le, daɗa u tarai mawun mo ro, reve wi isawaton yi zuzu na a yi. ⁴⁸ Aṅu u damma le, “Za na ushiyi mawun ma nda na ala a va, aṅu da u ushiyi. Waru za na usu numu, za na lyungu numu da u ushiyi. Za na ri zawa'a aṭsuma a ɗu, a yi da zagbain.”

⁴⁹ Reve Yahaya usu, u damma, “Zagbain, tse ene ta nanza o utasu otoni a lima na ala a wu, agba tsu putsaa yi ta adama a na u ri obolo na aṭsu shi.”

⁵⁰ Aṅu u damma yi, “She i putsaa yi wan, adama a na za na 'yuwan tsu shi, za tsu da.”

Malyuci ma Samariya ma 'yuwain Yesu

⁵¹ Ana yashi i na waq karā zuva yuwain zuzu, reve u saɓa a tyo Urishelima. ⁵² Reve u lyungu nlingata elime a yi. Aṅu gba a karā, reve a uwa a malyuci ma aza a Samariya adama o foboo yi. ⁵³ Aṅu ama'a a 'yuwan yi, adama a na u zuwai makakan ma yi a tyo Urishelima. ⁵⁴ Ana Yakubu na Yahaya ojoro a yi e enei ne, aṅu a damma, “Zagbain, vu ciga ta tsu zuwa akina a cipā zuva u kulato le?” ⁵⁵ Aṅu u vadala, reve u bara le. ⁵⁶ Reve a karā a tyo a malyuci mo ro.

*Aza a na a dansa a ta kuru Yesu
(Mat. 8:19-22)*

⁵⁷ Ele a mmalu o ure, avu vuma ro damma yi, “N ta kuru wu ubata u na vu tyoyi suru.”

⁵⁸ Avu Yesu damma yi, “Nranji n ta na angu; nnunu waru n ta ni ikinda. Amu Mawun ma Vumaf n ri nu ubata u na maa gbasato shi.”

⁵⁹ Avu u damma za ro, “Vu kuru mu.”

Avu u damma, “Zagbain, lyawa ne'en she na n cido aabara a va.”

⁶⁰ Avu gba u damma yi, “Lyawa akwakwa a cido akwakwa e le. Avu gba'a vu 'yawa vu yuwan alajiya o tsugono tsa Asula.”

⁶¹ Avu za ro waru damma, “N ta kuru wu manlu, agba lyawa ne'en n 'yawa n revetyo aza o u'wa a tsu ukaru u va.”

⁶² Dada Yesu damma niyi, “Za na guzai ubari wi inan, avu u vadala a kanlasa acapa, wu ntsaa na tsugono tsa Asula shi.”

Yesu lyungu ta ama kupocindere ne ejere

10

¹ Ana o kotoi ayi ndolo, avu Zagbain dangwisa ama o ro kupocindere ne ejere,* avu u lyungu le ejere-re, tsara a kara elime a yi a tyo e ilyuci i na ayi waa tawa u 'yawa. ² U damma le ta, “Ugasa'a u ta abunda, agba alingi'i a kalama ta. Adama o ndolo i pati Zagbain vu uduma'a, tsara u lyungu aza o ulinga, tsara a yuwaan yi ugasa'a. ³ Walai! N ta lyungusu du cine i revei mukyokyon e memere

* **10:1** Akuci a linga ro a damma “kupocindere.”

mā nkerenkesu. ⁴ I tara osonu e ikebe, ko tsan, ko atan o ro wan. She i jima e icasu o ure wan.

⁵ “Ni i fara uwa o u'wa, i fara yuwan, ‘Azo'wa! Tsu tawaa du ta na asuvu nden!’ ⁶ Na vuma na cigai asuvu nden pe o u'wa u ndolo, lyawa asuvu nden n du a danu o u'wa u ndolo. Agba na a 'yuwan, asuvu nden n du a kamba ya'a du. ⁷ Yi isawan o u'wa u ndolo, i lyuwa i sowo ili i na a ca ndu pe, adama a na lingi ntsaa ta na atsupu a yi. I kandaruwa nden o u'wa u nda a tyo o u'wa u ndede wan.

⁸ “Ni i uwa a lyuci, avu a ushi du, i lyuwa ili i na a tawaa ndu suru. ⁹ Aza o ubanakun, i yuwaan le opocino. Avu i damma le, ‘Tsugono tsā Asulā tsā ta lo zuzu na adu.’ ¹⁰ Ni i uwa a lyuci, avu a kufa a ushi du, 'yawai e re, avu i damma, ¹¹ ‘Mabutā ma na tsu dasai a ana a tsu tsu kapatsaa du ta. I reve, tsugono tsā Asulā tsā ta lo zuzu.’ ¹² N ta dansaa du o urana wu uge'etosu, uge'etosu wo Sodom u to o'wo wa'a e ekere a lyuci ndolo.”

Ilyuci i na i 'yuwain a usu

(Mat. 11:20-24)

¹³ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “Woo yo'ono du shi, aza a Korasinu, woo yo'ono du shi, aza a Besaida. Na a shi a yuwaan aza a Sida na aza a Taya ili ya asalama i na a yuwaan du, a shi ta vadala nu ujimu, avu a danu na akashi usukutu, adama a atsumolangu.† ¹⁴ O urana wu uge'etosu, Asulā a ta la'a roco Taya na Sida isa'ani na adu. ¹⁵ Avu Kafarnahum, a ta 'yasan wu zuva? O'o, a ta vari wu a akari a alungu a atsumalima.

† **10:13** Ama a Isra'ila a tsu danu ta o okomo adama o roco atsumolangu.

16 “Za na uwwa ndu, a_u mu da waa uwwusa. Za na 'yuwan du, a_u mu da u 'yuwain. Za na 'yuwan numu waru u 'yuwan ta za na lyungu numu.”

Ana a uwwai ne, a_u vu o uta.

Ukambu wa ama kupocindere ne ejere'e

(Mat. 11:25-27; Mat. 13:16-17)

17 A_u vu ama kupocindere ne ejere o ndolo a kamba na mazanga, reve a damma, “Zagbain, hali no otoni a lima a tsu yuwan ta ili i na tsu damma nle a yuwan a ala a wu.”

18 Reve u usu, “Me ene ta Malef ma riyai ana imadatsu diga zuva.† 19 N ca du ta ucira e ekere e iyo na agashi na a aci a n'yuwatan n du. Ili yi lo i na yaa ju'wan du shi ko ke'en. 20 She i yuwan mazanga adama o ndolo wan, agba i yuwan mazanga ana a danai ala a du zuva.”

21 A yashi i ndolo, Yesu dana ta tapu na mazanga o ucira u Ruhu va Akiza, a_u vu u damma, “Dada, n godyoo wu ta, Zagbain va zuva ni ida, adama a na vu sokoi adanshi o ndolo e ekere a aza o urevu nu ugbozu, a_u vu cu duwaa muwun n ke'en. Amayun a da, Dada, adama a na ayi nda ayi da ifofi i sa'ani ya wu.

22 “Ili suru Dada va da ca numu. Za lo revei ko zane da Mawu'un shi, she Dada va yi goon, ko za reve waru ko zane da Dada u ri shi she Mawu'un goon, na aza a na Mawu'un u dangulai tsara u cu duwa le.”

† **10:18** Atsuma a adanshi a Luka re re ta lo na vaa gura vadala Mekerkesu: Cine u ri “otoni a lima a na a la'ai ucira” (na Tsugana, Iblis, Luk. 4:2), na aala a yi (na Tsugana Shedan). Na Tsishingini, Mekerkesu ma da a tsu yuwaan ulinga.

²³ Avu u vadala ubata wo ojoro a yi, avu u damma le usokowu, “Aza a aba'un a da esu a na e enei ili i na ye enei. ²⁴ N ta dansaa du amasula a abunda na ngono, a ciga ta e ene ili i na ye enei, agba e ene shi. A uwwa waru ili i na yu uwwai, agba a uwwa shi.”

Iroci i vuma va abula va Samariya

²⁵ Avu za ro za na revei Wilaf wa Musa lon, u 'yon mishin a lyungusa yi, avu u damma, “Manlu, nye maa yuwan, avu n tsura wuma u na woo koto shi?”

²⁶ Avu Yesu ece yi, “Nye i da i ri udanu a Wila? Cine vu tsu cuduwa le?”

²⁷ Reve vuma u usu, “Vu ciga Zagbain Asula a wu no ookolo a wu suru, na wuma wa wu suru, nu ucira wa wu suru, na asuvu a wu suru. Avu vu ciga moron ma nden ma wu cine vu cigai aciyawu.” §

²⁸ Avu Yesu damma, “Amayun a da vu dammai, yuwan ne vu ta tsura wuma.” ◇

²⁹ Ayi gba vuma'a u ciga ta u kambato aciyayi za na ri nu unusu shi, avu we ece yi, “Zane da moron ma nden ma va?”

³⁰ Avu Yesu usu yi, “Vuma ro uta ta gawan va Urishelima a 'yawa zala va Jeriko, avu u ga'an na aza a ngalalai. Avu o fodo yi itana, avu a ru'wa yi lon, ke'en da a lyawaa niyi wuma. ³¹ Wo o'wo ta ganu ro ta a mmalu o ure'e, ana we enei vuma'a, avu u kanzu'wa alanga. ³² Ne da waru vuma va Levi ro kuruyi ure'e, ana we enei vuma'a, reve u kanzu'wa alanga. ³³ Reve vuma va Samariya

§ **10:27** Vuma'a u yuwan ta adanshi atsuma o U.Wl. 6:5, na N.Gn. 19:18. ◇ **10:28** N.Gn. 18:5.

ro ayi atsuma a mmalu, reve u rawa ubata u na vuma'a u ri. Ana we ene niyi, avu we ene yi iliyali. ³⁴ Avu u 'yawa ubata u na u ri, reve u tsuwan yi mani'in na aguma, dada wu nlai antsu'u na akashomuna. Avu u zuwa yi o mololi ma yi. Avu u 'yawato yi o u'wa wo omocin, ubata u na wi indana niyi. ³⁵ Ana usana u tawai, avu u tara ikebe yu ulivu i re, * avu u ca za vu ukalyuwusa wu u'wa wo omoci'in. Avu u damma, 'Vu kalyuwusa yi, ni ili i ro i buwa, na n kamba n ta tsupa wu.'

³⁶ "O ookolo a wu, atsuma a ama a ta'atsu a nda, zane da moron ma nden ma za na aza a ngalalai a gagalai?"

³⁷ Avu vuma'a u usu, "Za na roco niyi isa'ani." Avu Yesu damma yi, "'Yawa vu yuwan ne fo."

O u'wa wa Meri na Marta

³⁸ Yesu no ojoro a yi atsuma a mmalu, avu a rawa ubata u na ka ro za na a tsu de Marta, za na raba nle, avu waru u ca le ucu'watan. ³⁹ U ta na zawa'a na a tsu de Meri,† za na danuyi a makakan ma Zagbain a uwwusa adanshi a yi. ⁴⁰ Marta gba ifobi i na waa yuwusan i tara ta ugbozu wa yi. Reve u tawa, avu we ece yi, "Zagbain, u bali wu ana zawa'a va lyawa numu o ulinga a nde'en shi? Damma yi u tawa u kamba mu."

⁴¹ Avu ayi Zagbain u usu yi, "Marta, Marta, vu dama ta na atsumalima e ili ya abunda, ⁴² agba ili i ta i da a la'a cigai. Meri gba u dangwa ta ili i na i la'ai ulobonu, waru aa usa yi i da e ekere a yi shi."

* **10:35** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da "dinari i re." Kalyuwa Ucuuwu wi "Ikebe."

*Uritosu wa Yesu adama a avasa
(Mat. 6:9-13; Mat. 7:7-11)*

11

¹ Urana u ro, Yesu yuwan ta avasa ubata u ro. Ana u kotoi, avu za ta atsuma o ojoro a yi, u damma, “Zagbain, roco tsu cine tsaa yuwan avasa, cine Yahaya rocoyi ojoro a yi.”

² Avu u damma le, “A mantsa ma na yaa yuwan avasa, i damma, ‘Dada, aala a wu a dana na tsugbain, tsugono tsa wu tsa tawa.’

³ Urana suru vu ca tsu ilyalya i malya.

⁴ Vu yuwaan tsu gafura vu unusu u tsu, adama a na atsu tsaa yuwusaan aza a na a yuwusaan tsu unusu gafura.

Vu lyawa tsu tsu uwa atsuma a malyungwa wan.’
„*“

⁵ Avu u damma le, “A damma za ro du ta ni i'utsa, avu u 'yawa ya'a yi na ayin utanu, avu u damma, ‘N ciga ta vu kopoo mu opopofu a ta'atsu. ⁶ N tsura ta mocin za na utai ubata a mmalu, u cu'wan ta ya'a va gogo, agba n ri ni ilyalya i na maa ca yi shi.’

⁷ “Avu i'utsa'a i usu yi pe atsuma, ‘Vu damaton mu wan! A baru ta de unantsu, waru suru n tsu, tsu von ta de. Maa gura 'yon n ca wu ili i ro shi.’ ⁸ N ta dansaa du, ko na waa 'yon u ca yi ili i ro, adama a na ayi i'utsa ya yi i da shi, adama a na u 'yuwain a kara, u ta 'yon u ca yi ko nye i da.

⁹ “Ne da maa dansaa du, i patishi, a ta ca du. I zamishi, i ta tsura. Yi gugulusa, a ta kpatu'waa du.

* **11:4** Avasa a Mat. 6:9-13 u tu uga'an.

¹⁰ Za vi ipati suru, a tsu ca yi ta. Za vi izami suru, u tsu tsura ta. Za wugulusa waru, a ta kpatu'waa yi.

¹¹ “Atsuma a du, adu na i ri nan dada, zane da mawun ma yi maa pati yi magula, avu u ca yi yo?”†

¹² Ko u pati ookowo, avu u ca yi ugashi? ¹³ Adu na i ri ni iwuya, i reve ta cine yaa ca muwun n du ili i sa'ani. Dada du, za na ri zuva, u ta la'a ca aza a na a pati niyi Ruhu va Akiza.”

Yesu na Ba'alzabu

(Mat. 12:22-30; Mak. 3:20-27)

¹⁴ Urana u ro, Yesu lo ta otoni a lima† a na a gura yuwain adanshi shi. Ana otoni a lima o ndolo o utai, reve vuma'a u fara a yuwusan adanshi. Ama'a e reme ta asalama. ¹⁵ Avu ozo o ro e le a damma, “Nu ucira wa Ba'alzabu† mogono mo otoni a lima ma da u lo nle.” ¹⁶ Ozo o ro waru tsara a lyungwa yi, reve a pati yi u roco le iroci i ro de zuva.

¹⁷ Ayi gba ana u revei majiyan me le, avu u damma le, “Tsugono tsa na tse ne'eshein ure, u ta riya. Ne da waru nu u'wa u ne'eshen ure, u ta bete'we. ¹⁸ I damma n lo ta otoni a lima nu ucira wa Ba'alzabu, to, na Male me ne'eshen aciyayi ure, cine tsugono tsa yi tsee isawan? ¹⁹ Na n lo otoni a lima nu ucira wa Ba'alzabu, ogoro a du nu ucira wa yan u da oo utusa? Adama o ndolo, ele da oo o'wo aza o uge'etosu u du. ²⁰ Amu gba nnu ucira wa Asula a da n loyi otoni a lima, to, tsugono tsa Asula tsa rawa ta zuzu na adu.

²¹ “Na vuma vu ucira tsa Male fofo a kalyuwusa u'wa wa yi, gbaga da itana yu u'wa wa yi i ri. ²² Na

† **11:11** Akuci a linga ro a dashi ta, “Nu u pati opopofu, vu ta ca yi aatali?”

vuma na gba la'a niyi ucira u tawā ubatā wā yi, u ta usa itana yu uvon i na waa zuwusaa ucira'a, avu u ne'eshen ama utsuru wā yi.

²³ “Za na ri obolo nā amu shi, u 'yuwan mu tā. Za na oo bolotosu nā amu shi, ukacaru u da waa kacarasa.

Ukambu wo otoni a lima
(Mat. 12:43-45)

²⁴ “No otoni a lima o utā atsuma a vuma, u tsu kuru tā ubatā u na u ri nā mini shi, e izami yu ubatā u na wee ivuwan. Nu u lamba, avu u damma, ‘N tā kambā o u'wa u na mu utai.’ ²⁵ Nu u rawa, avu u cina yi wizu, ufoḅu ulobonu. ²⁶ Avu u 'yawa u tara otoni e cindere o ro aza a na a la'a niyi ucira wi iwuya, avu a uwa a danu ubatā'a. Ukosu wu nden n vuma ndolo u ta la'a cine u danai.”

²⁷ Yesu atsuma adanshi o ndolo, avu ka ro atsuma obolo'o u 'yasan uḍyo, avu u damma, “Aba'un a tyo a za na matsan nuwu nā za na apato nuwu maani.”

²⁸ Avu u kambuwa yi, “Ne da, agba aba'un a la'a tā a tyo a aza a na a uwwai adanshi a Asula, avu a yuwan ulinga ni ili i na a uwwai.”

Iroci ya Yunana
(Mat. 12:38-42)

²⁹ Obolo'o o bolotosu ubatā wā yi, avu Yesu damma, “Mantsa mo gogo mantsa me iwuya ma da. A ciga tā e ene iroci ya asalama, agba oo roco le shi, she za va Yunana.† ³⁰ Cine Yunana danai iroci e ekere a ama a Niniva,† ne da Mawun ma Vuma moo o'wo a mantsa ma nda. ³¹ O urana wu uge'etosu, Egbere va Sheba tā 'yawa na adanshi a aci a ama a mantsa ma nda. Adama a na ayi wu

utai alanga lon, tsara wu uwwa urevu nu ugbozu wa Sulemanu,† gogo gba za na la'ai Sulemanu ta pa agba i 'yuwan ta a usu. ³² O urana wu uge'etosu, ama a Niniva a ta 'yawa na adanshi a aci a ama a mantsa ma nda. Adama a na ele a vadalai na alajiya a Yunana. Gogo gba za na la'ai Yunana ta pa agba i 'yuwan ta a usu.”

Ekan a lipu

(Mat. 5:15; Mat. 6:22-23)

³³ “Babu za na aa dafa fitila, avu u zuwa yi a mbungulu, ko u kpato yi na aasa'atsu. U tsu zuwa yi ta e eelele, tsara aza a na a uwusa e ene eka'an. ³⁴ Lyusu ayi da fitila lipu va wu. Ne esu a wu a ri ulobonu, lipu va wu suru u ta ne ekan. Na a ri ulobonu shi, lipu va wu ta ni irumbu suru. ³⁵ I kalyuwa ulobonu ko ekan a na i ri na ayi ko irumbu i da. ³⁶ Na lipu va wu ri ne ekan suru, babu ubata u na u ri ni irumbu, u to o'wo ekan suru ununa fitila tsu ca wu ekan.”

Yesu barai azagbain

(Mat. 23:1-36; Mak. 12:38-40)

³⁷ Yesu o koto adanshi, avu Mafarishi ma banu yi u 'yawa u lyuwa ilyalya na ayi. Avu u uwa u reme alya na ayi. ³⁸ Avu Mafarishi ma uwa asalama, ana we enei Yesu cigai u lyuwa ilyalya babu u sa'a ekere o ure u na wu ntsayi shi.

³⁹ Avu Zagbain damma yi, “Adu Afarishi i tsu zaza'wa ta ucina u munda na ntada, agba atsuma a du i ta tapu ni iwuya nu utsan. ⁴⁰ Adu olo! Za na yuwain ucina, ayi dada u yuwain pe'e shi? ⁴¹ I ca alambi ili i na i ri a munda na ntada n du, ili suru waru i to o'wo cece.

⁴² “Woo yo'ono ɗu shi, Afarishi! I tsu ca ɗa ʔasula za ɗa ʔsuma a kupa, ʔsuma e ili i na i ri na ʔyi ko cine u ri ke'en akpaku, na akapi e isu'wan i na i buwai. Agba i 'yuwan ɗa a yuwan uge'etosu u sa'ani, ʔvu waru i 'yuwan a ciga ʔsula. Ele ɗa wu ntsayi i yuwan, agba i vari ʔza o ufaru wan.

⁴³ “Woo yo'ono ɗu shi, Afarishi! ʔɗu ɗa nda i cigai ndanata na sa'ani ʔa ʔisa ni icasu i tsugbain e eden.

⁴⁴ “Woo yo'ono ɗu shi, i rotso ɗa ason ʔa ri gashi a zuwayi iroci shi, aza a na ama ʔa ri a mmalu de babu urevu.”

⁴⁵ ʔvu za na revei Wila'a lon u usu, “Manlu ana vu dammai tsundolo, vi isula tsu ɗa fo.”

⁴⁶ ʔvu Yesu damma yi, “ʔɗu fo woo yo'ono ɗu shi, ʔɗu aza a na e revei Wila lon! I tsu tanu ɗa ama itana, itana i na i ri ume, ʔɗu ko na makatsu i tsu zuwa tsara i kamba le shi!

⁴⁷ “Woo yo'ono ɗu shi! I lapula ɗa ason a amasula a na nkaya n ɗu mu unai. ⁴⁸ Agba u roco ɗa i usu ɗa ili i na nkaya n ɗu n yuwain. O una ɗa amasula waru i usu ɗa ni ili i na a yuwain ana i lapulai aso'on. ⁴⁹ ʔyi ɗa i zuwai ʔsula o urevu a dammai, ‘N ɗa lyunguwa le amasula na ajiya, o una ozo o ro, a ca ozo o ro ʔsumalima.’ ⁵⁰ Ama o gogo e te reme le adama a mpasa ma amasula'a suru a na o ocoi diga ufaru wu uvadi, ⁵¹ diga a mpasa ma Habila† ʔa tyo a mpasa ma Zakariya, za na o unai e memere ma masa'a mo ukulatosu nu Upasu wa Akiza.† Amayun, e te reme ama o gogo adama e le suru.

⁵² “Woo yo'ono aza a na e revei Wila lon shi, adama a na i sokoi makpatu'utsu ma na ʔa kpatu'wa unantsu wu urevu, agba ʔɗu na aciyaɗu

yaa uwa pe shi, avu i putsaa aza a na a cigai a uwa ure.”

⁵³ Ana Yesu lyawai ubātā'ā, avu munlu n Wilā na Afarishi a uwa adanshi ā yi babu uyo'o, o ronuso yi adanshi, tsārā u yuwan adanshi ā ābundā,
⁵⁴ tsārā e reme yi e ili i na waa dansa.

*Urevetyowu adama e iwuya
(Mat. 10:26-27)*

12

¹ Ele lo ana oōlo a ama ā ābundā o 6olotoi hali a uwa ndasalai vāni le.* Avu u teme a yuwusan adanshi no ojoro ā yi ana, “I yuwan ugbozu nā wolilo wa Afarishi, āyi ā ikpa'a. ² Babu ili i na i ri ukpātowu na ā kpātu'wā shi, ko usokowu a na woo utā a alanga e eteshe shi. ³ Ili i na i dammai e irumbu suru, a ta uwā yi a alanga eteshe. Ili i na waru i yuwain yemenu yā yi usokowu, a ta yuwan adanshi ā yi ā arārā.

*Za na wu ntsayi a uwā wovon
(Mat. 10:28-31)*

⁴ “Adu n'utsā n vā, n ta dansaa du, she yu uwā wovon wu za na oo una vuma wan, no o una yi aa gura yuwan ili i nā āyi waru shi. ⁵ N to roco du za na yaa uwā wovon. Yu uwā wovon wā Asulā āyi ā nā wu una, u tā nu ucira u vari ātsumā a akina. Amayun a ā maa dansaa du, āyi ā yaa uwā wovon.

* **12:1** Luka linga tā nā danshi na ri nu urevu u nda, “Oōlo a ama a na a la'ai ukpakukupa ure.”

⁶ “Ashe a tsu wina mutali n ton kobo† re shi? Ko za ta le gba Asula e icina na ayi shi. ⁷ Ko anji a aaci a wu a tu uketsu. She yu uwwa wovon wan, i la'a ta mutali ma abunda.

Vu usu Yesu ko vu 'yuwan yi
(*Mat. 10:32-33; Mat. 12:32; Mat. 10:19-20*)

⁸ “Waru n ta dansaa du, za na usu numu a makakan ma ama, amu Mawun ma Vuma fo n ta usu yi a makakan ma nlingata ma Asula. ⁹ Za na wasan numu a makakan ma ama, adama o urevu u va, a ta wasan yi fo a makakan ma nlingata ma Asula. ¹⁰ Za na yuwain adanshi a vama e ekere a Mawun ma Vuma a ta yuwaan yi gafura, amma za na yuwayin Ruhu va Akiza adanshi a vama, aa yuwaan yi gafura shi.

¹¹ “Na a 'yawato du a a'isa, nu ubata wa aza o uge'etosu, ko ubata wa azagbain, she u baladu ko cine yaa usu, ko ili i na yaa damma wan. ¹² Adama a na Ruhu va Akiza to roco du ili i na yi ntsayi i damma a mantsa'a.”

Iroci yi za vu utsuru

¹³ Avu vuma ro atsuma o obolo'o u damma Yesu, “Manlu, damma mawun ma anawu ma va me ne'eshen agadu obolo na amu.”

¹⁴ Avu Yesu damma yi, “Zane da zuwa numu za vu uge'etosu u du, ko n ne'eshen du agadu a du?”
¹⁵ Avu u damma le, “I kalyuwa ulobonu, i suma ili i na i rotsoi utsan. Abunda e itana ayi da wuma shi.”

† 12:6 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da “asariyon.” Kalyuwa Ucuɗuwu wi “Ikebe.”

16 Avu u yuwaan le iroci i nda, “A yuwan ta za vu utsuru u ro, za na uduma wa yi u matsain ulobonu. 17 Avu u damma o ookolo a yi, ‘Cine maa yuwan? N ri nu ubata u na maa zuwa itana yu uduma i va shi.’ 18 Avu u damma, ‘Apa ili i na maa yuwan. N to boso mpon n va, avu n suwa aza a gbagbain, pe da maa zuwa ishina i va ni ili i na n ri ne ele suru. 19 Avu n damma aciyava, “Vu ta ni ili i sa'ani ya abunda uzuwu, a na aa yuwan wu a'wan a abunda. Iyuwan, vu lyuwa vu sowo, a uwwusa uyo'o.”’

20 “Avu Asula a damma yi, ‘Avu ulo u nda! Na ayin a nda a da a cigai wuma wa wu. Itana i na vu foboi gba, aza a zane a da a ri o o'wo?’

21 “Ne da za na zuwayi aciyayi utsuru u ri, agba u ri nu uzuwa ubata wa Asula shi.”

She u damaton du wan
(Mat. 6:25-34)

22 Avu u damma ojoro a yi, “Adama o ndolo a da maa dansaa du, she u bala du adama a wuma u du wan, ili i na yaa lyuwa, ko ili i na yoo oto wan. 23 Wuma u la'a ta ilyalya, lipu waru u la'a ta itana. 24 I kalyuwa akakan: a tsu cu'wan shi, agba a tsu gasa shi, a ri na mpon shi. Asula a da a lyuwatosu le. Tsugbain tsa du tsa la'a ta tsa nnunu! 25 Atsuma a du zane da aa gura dashi aciyayi mantse a wuma wa yi adama a atsumolangu? 26 Ana yaa gura yuwan ili i ke'en i nda shi, cine i ri atsumolangu adama a akapi?

27 “Kalyuwa ununa yipalu i tsu uta. A tsu yuwan ulinga shi agba aa dawa shi ko ke'en. Agba n ta dansaa du, ko Sulemanu† atsuma a tsugbain

tsa yi wo oto itana i sa'ani u la'a le ulobonu shi. ²⁸ Na ne da Asula aa lapulusa anlya o ogozo, ana'an u ta lo, nfa'an gba a kulato yi. Adu gba i reve Asula a ta yuwaan du itana. Suru na ne nye i zuwai i ri nu ucawu wo okolo ke'en?

²⁹ “She i uwa majiyan me ili i na yaa lyuwa ko yoo sowo wan, she i dama adama a yi wan. ³⁰ Aza a na e revei Asula shi ili yu uvadi i da a zama suru, Dada du gba za na ri zuva u reve ta a na i cigai ili i ndolo. ³¹ Amma i zami tsugono tsa yi, a ta dashi du ili i ndolo suru.

*Uzuwa de zuva
(Mat. 6:19-21)*

³² “Adu mobolo me ke'en, she yu uwwa wovon wan, adama a na Dada du zanganata a na waa lyawaa du tsugono tsa yi. ³³ I wina ili i na i ri na ayi, avu i ca alambi, i zuwaa aciyadu osonu a na aa langa shi, i zuwa de uzuwa zuva u na woo koto shi, ubata u na evu aa rawa zuzu ko aran aa lungusa shi. ³⁴ Ubata u na uzuwa wa wu u ri lo da okolo a wu a ri.”

Agbashi a na a tsu dana ufobu

³⁵ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “I dana ufobu, ifitila i du uda du a madala. ³⁶ I dana ufobu cine i revei ama a tsu dana e ipiri yi zagbain le a kamba diga o u'wa wa abuki o lolo. Ayi a yuwan azo'wa, avu ele a kpatu'waa yi. ³⁷ U to yo'ono agbashi a na yashi i na zagbain le tawai, avu u cina le e ipiri. Amayun a da maa dansaa du, u to fofo u reme ulinga, avu u damma a danu alya e ilyalya, avu u yuwaan le aganda. ³⁸ Nu u tawa na ayin ubatsu ko na wasasa, avu u cina agbashi o ndolo

ufobu, o to o'wo aza a aba'un. ³⁹ Amma i reve nda: Na za vu u'wa reve yashi i na vivu aa tawa, waa lyawa a uwa yi o u'wa shi. ⁴⁰ Adu fo i dana ni ifobi, yashi i na i zuwai Mawun ma Vuma ma tawa shi da da waa tawa.”

Zane da aagbashi a abula?

(Mat. 24:45-51)

⁴¹ Avu Bituru ece, “Atsu da vaa yuwusaan iroci i nda'a, ko ama suru?”

⁴² Avu Zagbain usu, “Zane da aagbashi a abula nu ugbozu? Ayi da za na zagbain va yi zuwa niyi u kalyuwusa u'wa wa yi, avu u ca akapi a agbashi akunda e ilyalya mantsa ma na wu ntsayi. ⁴³ U to yo'ono aagbashi a na na zagbain va yi tawai, avu u cina yi a yuwusan ne. ⁴⁴ Amayun a da maa dansaa du, u ta zuwa u kalyuwusa ili i na u ri na yi suru. ⁴⁵ Agba na aagbashi o ndolo a damma o ookolo a yi, ‘Zagbain va jima ta matawaa.’ Avu u reme malapa ma agbashi suru, ali na amaci. Avu u uwa alya no oso hali wo o'wo usowu. ⁴⁶ Zagbain va aagbashi o ndolo, u ta tawa urana u na u zuwai shi, mantsa waru u reve shi. U ta bubatsa yi lipu, avu u ca yi akunda a yi na aza a na a ri na abula shi.

⁴⁷ “Aagbashi a na e revei ili i na zagbain va yi cigai, agba u fobo tsara u yuwan shi, a ta fufaba yi lon. ⁴⁸ Agba za na revei shi, avu u yuwan ili i na i rawai wulapu, ke'en da aa lulapa yi. Za na a cayi abunda suru, na abunda a da aa zami e ekere a yi. Za na a cayi na abunda lon, abunda lon a da aa zami e ekere a yi.”

Yesu tawa ta na wukasu

(Mat. 10:34-36)

49 Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “N tawā tā tsarā n tawāa na akina atsuma o uvadi, icigi i vā i da a damma u tā wivulu!” 50 Agba n tā nu urum-
busu u na aa rumbu mu, n tā nā atsumolangu hali
a tyo o ukosu. 51 I ta yuwusan majiyan n tawāa
tā na asuvu nden o uvadi? O’o da maa dansaa du,
amma wukasu. 52 Diga gogo u’wa u na u ri na ama
o ton a ta batsa: ama ta’atsu a ta 'yuwan ama e re,
waru ama e re a ta 'yuwan ama a ta’atsu. 53 Ne da
aa kakasa. Dada ta 'yuwan mawun mā yi, mawun
waru u ta 'yuwan dada vā yi. Mma ta 'yuwan
mawun mo usheli mā yi, mawun mo usheli ma ta
'yuwan mma vā yi. Anāwā a ta 'yuwan jene vā yi,
jene waru u ta 'yuwan anāwāle.”

Ucuduwusa u mantsa
(Mat. 16:2-3)

54 Avu u damma obolo’o: “Nā ye ene eleshe o
bolotosu o utāsu asana, babu usan i tsu damma tā,
'A ta yuwan mini.’ † Avu gba a yuwan. 55 Nā ye
ene upepu wu uyagi a lapusa, i tsu damma tā, 'A
ta yuwan usuduwu lon.’ Avu gba a yuwan. 56 Aza
e ikpa’a, i reve tā iroci yi ida nā zuva. Nye i zuwai
i revei iroci i phantsa ma nda shi?”

Yu uwwulayi
(Mat. 5:25-26)

57 “Nye i zuwai yaa gura reee aciyādu ili i sa’ani
shi? 58 Iroci, nā za ro tara wu a 'yawā ubata wu za
vu uge’etosu, yuwan atyo a na vaa yuwan tsarā yi
kakasalai kafu i rawa ubata wu uge’etosu. Nā vu
yuwan ne shi, a tā kebe wu a tyo ubata wu za vu
uge’etosu, za na aa ca muwun madanga avu, avu

† 12:54 E ida i na Yesu danai, alivu a da wunla u tsu uta.

ele a zuwa wu o u'wa wa ali. ⁵⁹ N ta dansaa wu, voo utā pe shi, she nā vu tsupa suru, ko kebu'uriŠ aa buwa shi.”

Uvadamu ko ukwa

13

¹ A mantsa mo ndolo ama o ro a shi tā lo, avu a damma Yesu alabari a aza a Galili a na Bilatu zuwa o unai a Aa'isamapada, hali mpasa n le m 6oluloi nā mpasa n kucchi. ² Avu u damma le, “I ta dansa aza a Galili o ndolo a la'a tā akapi a ama a Galili unusu, daɗa a uwai atsumalima ne tsunda? ³ N ta dansaa du, ne da shi! Waru ni i vadala o unusu u du shi, ne da fo yoo koto. ⁴ Waru ama kupa nā kunla na aatsura a riyayi a Siluwamu, reve wu una le, i ta zuwusa a la'a tā akapi a ama a na a ri nden Urishelima unusu? ⁵ N ta dansaa du ne da shi. Ni i vadala† o unusu u du shi, ne da fo yoo koto.”

⁶ Reve u yuwaan le iroci i nda: “Vuma ro cu'wan tā ubiri o ubara wa yi. Reve u tawa a zama muwun mu ubiri'i agba u tsura shi. ⁷ Avu u damma za vu ulapulusa wu ubara'a, 'Lala a'wan a ta'atsu a da nda maa zama muwun o ubiri u nda, agba n tsura ili shi. Kofo yi, adama a nye wee geshe ure?’

⁸ “Reve u usu, ‘Zagbain, dashi lyawa yi a aa'wan a nda. N tā kakapa yi a kandaruwa, reve n tsun yi umili. ⁹ Nu u matsan nkoli, u lobono tā. Nu u matsan gba shi, avu vu kofo yi.’ ”

Yesu kambato ta osowi a lipu gbaga

Š 12:59 Danshi na a yuwayin ulinga pa nda nā Tsheleni ayi da “lapta.” Kalyuwa Ucuɗuwu wi “Ikebe.”

¹⁰ Urana u ro, ayi aṭsuma o uritosu a aa'isa o ro, o urana wa Ashibi, ¹¹ reve we ene ka ro na otoni a lima o sowoi lipu a'wan kupa na kunla. U dana ta ukadatowu, u tsu gura bubaruwā ulobonu shi. ¹² Ana Yesu ene niyi, avu u de yi u damma yi, “Ka, a kasa wu ta nu ubanakun wa wu.” ¹³ Reve u ju'wan yi, daɗa wu bubaruwushi, avu u yuwaan Asula ica.

¹⁴ Avu zagbain va aa'isa'a wu uwwa upan, adama a na Yesu yuwain opocino o urana wa Ashibi. Reve u damma ama, “Tsu ta na rana tali na aa yuwan ulinga. Tawai a rana ndolo adama a yuwaan du opocino, amma o urana wa Ashibi shi.”

¹⁵ Avu Zagbain usu yi, u damma, “Adu aza e ikpa'a! I tsu bada inan i du ko nloli o uguzata o urana wa Ashibi, reve i tara le a tyo o udolu shi?”

¹⁶ U lobono a bada ka nda aṭsuma a tsugbashi o urana wa Ashibi shi? Ayi umatsun wa Ibrahim u da, za na Male ma nlai a'wan kupa na kunla.”

¹⁷ Ana u dammai ne, avu aza a na a shi a mawasan na ayi a uwwa wono. Reve akapi a ama'a suru a zangana adama e ili ya asalama i na u yuwain.

Iroci yi cu'un na la'ai ukalamu

(Mat. 13:31-33; Mak. 4:30-32)

¹⁸ Avu Yesu damma, “Nye tsugono tsa Asula tso rotsoi, na nye waru maa kurato yi? ¹⁹ U rotso ta cu'un vu su'wan uri na vuma tarai, reve u 'yawā u cu'wan yi o uduma wa yi. Ana u kungwai, avu wo o'wo udanga, reve nnunu n dawa de ikinda e eten a yi.”

²⁰ Reve waru u dammisa, “Na nye maa kurato tsugono tsa Asula? ²¹ U rotso ta wolilo† u na ka

tarai, reve u jambaṛa yi e meretsu ma yira uta'atsu hali yira'a i tsutsa.”

Unantsu wu uḅoru
(Mat. 7:13-23)

²² Reve Yesu reme ure o utulai e ilyuci na mu-lyuci o urocosu a mmalu a tyo Urishelima. ²³ Reve vuma ro damma yi, “Zagbain, aza a na aa wawa wa'a da?”

Avu u damma le, ²⁴ “I yuwan mpolo tsara i uwa nu unantsu wu uḅoru. N ta dansaa du ama na abunda a ta ciga a uwa, agba aa gura shi. ²⁵ Na za vu u'wa uwa u baru unantsu, i te isawan a alanga reve i yuwusan azo'wa na mesun, ‘Zagbain, kpatu'waa tsu.’

“Avu u usu du, ‘N reve du shi, waru n reve ubata u na yu utai shi.’

²⁶ “Reve i uwa adansa, ‘Tsu lyuwa ta tsu sowo a makakan ma wu. Waru vu yuwan ta uritosu e re tsu.’

²⁷ “Agba u ta damma, ‘N damma du ta, n reve ubata u na yu utai shi suru suru. Buwa numu ure, adu aza o ulinga wi iwuya.’

²⁸ “A mantsa ma na ye enei Ibrahim na Ishiyaku na Yakubu na amasula suru, atsuma o tsugono tsa Asula, a mantsa ma dada yaa saala ni i lumi anga, avu adu gba a gbara du. ²⁹ Ama a ta tawa diga asana na alivu nu ugana nu uyagi. Avu a danu alya o tsugono tsa Asula. ³⁰ Waru ozo o ro aza a acapa a ta kamba elime, ozo o ro waru aza e elime a ta kamba acapa.”

Icigi ya Yesu e ekere a Urishelima
(Mat. 23:37-39)

³¹ A mantsa mo ndolo, reve Afarishi o ro a tawa, avu a damma yi, “Vu lyawa ubata u nda, adama a na Hiridu Antiba te izami wu una wu.”

³² Reve u damma le, “Yawai i damma agajawa o ndolo, ‘N ta utasu otoni a lima, n ta yuwusan opocino ana'an na nfa'an. O urana u ta'atsu n to koto ulinga u va. ³³ Suru na ne, n te reme mmalu ana'an na nfa'an na santawa.* Adama a na u ri n yuwan o una vumavasula a alanga a Urishelima shi.’

³⁴ “Ayaa! Urishelima,† Urishelima, vu to unusa amasula na vu vari aza a na a lyunguwa nuwu! Uyan u da n cigai m boloto muwun ma wu ubata u ta ununa moton ma tsu boloto muwun ma yi atsuma e evelu a yi, adu gba a 'yuwusan! ³⁵ Ndolo a lyawaa ndu u'wa u du ofoli. N ta dansaa du yaa dashi ene mu shi, she o urana u na waa yuwan i damma, ‘Za va aba'un da za na ri aa tawa a ala a Asulazuva.’ ”

Yesu kambato ta za vu ubanakun gbaga

14

¹ O urana wa Ashibi u ro, avu Yesu uwa o u'wa wu zagbain ro va Afarishi adama u lyuwa ilyalya. Reve ama a varaa yi esu, ² adama a na vuma ro shi ta lo za na danai na mballa ma atsutsa. ³ Reve Yesu yuwan adanshi na aza o urevu u Wila lon na Afarishi, u damma, “U lobono ta a yuwan opocino o urana wa Ashibi, ko u lobono shi?” ⁴ Reve a rungwa kpaku-kpaku. Dada u tara niyi, reve u kambuwa yi gbaga, avu u zuwa yi u kara.

* **13:33** Ama o ro a tsu damma ta “nkoli” wo o'wo “ba na nfa'an.”

⁵ *Avu* u damma le, “Zane *da atsuma a du* nu u ri *na* mawun ko nan,* *avu* u riya o ooko'o, waa papushi niyi o urana wa Ashibi shi?” ⁶ Agba a gura usu yi waru shi.

Ndanata ma azagbain

⁷ Ana Yesu enei ununa aza a na a banuyi a cigai *ndanata ma azagbain*, *avu* u yuwaan le iroci i nda, u damma, ⁸ “A mantsa ma na nanza banu nuwu *abuki* o lolo, she vu *danu a ndanata ma azagbain* wan. *Tawa* wo o'wo u banu *ta* za na la'a nuwu, ⁹ *avu* za na banu *ndu* ra u *tawa* u damma wu, ‘Vu ca vuma nda ure.’ Reve vu *danu na* wono *a ndanata ma acapa*.

¹⁰ “Amma a mantsa ma na a banu nuwu, vu *ya*vu vu *danu a ndanata ma acapa* suru suru. Adama *na* za na banu nuwu u *tawa*, u ta gura damma wu, ‘I'utsa, katsa zuva.’ *Avu* vu tsura ica e ekere a aza a na i ri alya obolo. ¹¹ Za na tarai aciyayi ili i ro suru, aa tara yi ili i ro shi. Za na gba tarai aciyayi ili shi, a ta tara yi ili i ro.”

¹² Reve waru u damma za na banu niyi, “*Na* vaa banu ama alya ko vaa yuwan *abuki*, she vu banu n'utsa *ma* wu, ko *aza a* wu, ko nron *ma* wu, ko aza a na *a* ri zuzu *na avu aza* o utsuru wan. Adama ele fo a tsupa wu ili i na vu yuwain wan. ¹³ Amma *na* vaa banu ama alya ko *abuki*, vu banu *aza* e iliyali, ama o osowi lipu, *akutsuma*, *na* nrumba. ¹⁴ *Avu* fo vu *ta* tsura aba'un; adama a na *a* ri ni ili i na aa tsupaa wu shi. O urana u na *aza a abula aa* 'yon, a ta tsupa wu.”

* **14:5** Akuci a linga a damma *ta* “mololi,” adama a na elentsu a na Luka yuwayin ulinga, danshi “mololi” *na* “mawun” o rotsuloi *ta*.

Iroci ya abuki a gbain

(Mat. 22:1-10)

¹⁵ Ana vuma ta atsuma a aza a na a ri a alya na ayi wu uwwai ne, avu u damma yi, “Za va aba'un a da za na aa lyuwa ilyalya o tsugono tsa Asula.”

¹⁶ Avu gba u damma yi, “Vuma ro yuwan ta abajini a abuki. Avu u banu ama na abunda.

¹⁷ Ana mantsa ma abuki ma rawai, reve u lyungu aagbashi a yi adama u damma aza a na a banuyi, ‘Tawai adama a na ili biti i tu ufofu!’

¹⁸ “Suru nle gba, reve a uwa a tawusaa na adanshi a mabulaa koko'o. Za vu ufaru damma aagbashi'i, ‘N tsula ta uduma, agba n ciga ta n 'yawa n kalyuwa yi. M pati wu ta, vu yuwaan mu ankuri.’

¹⁹ “Reve za ro damma, ‘N tsula ta inan yi iluma wunlu u ton. N ta 'yawa n rito le. M pati wu ta vu yuwaan mu ankuri.’

²⁰ “Reve za ro damma, ‘N yuwan ta lolo adama o ndolo maa tsura a 'yawa shi.’

²¹ “Reve aagbashi'i u kamba u kambuwa zavu'wa va yi ili i nda suru. Reve zavu'wa'a atsuma o upan, u damma aagbashi'i, ‘Jika 'yawa e re gbain na murere n lyuci, vu tawaa na alambi, na ama o osowi a lipu, nrumba, na akutsuma.’

²² “Reve aagbashi'i u damma, ‘Zagbain, ili i na vu dammai a yuwan o koto ta, agba ure u buwa ta.’

²³ “Reve u damma aagbashi'i, ‘Yawa e murere na re gbain vu mbinga, vu zuwa ama a tawa, adama u'wa u va u shiwan. ²⁴ N ta dansaa wu atsuma aza a na a banuyi ko za ee pede ilyalya i va shi.’ ”

Ili i na iri pe a tsugbashi
(Mat. 10:37-38)

²⁵ Reve obolo a ama a abunda a kuru yi, dada u vadalai avu u damma le, ²⁶ “Aza a na aa kuru mu o o'wo ojoro a va, she na a la'a ciga mu na mbara, na mukuci, na amaci, na muwun, na azakpakpara a amaci, na ali na azawawa'a e le, hali na aciyele fo. ²⁷ Aza a na a tarai akpata e le, avu a kuru mu shi, a rawa o o'wo ojoro a va shi.

²⁸ “Zane da atsuma a du waa ciga u suwa ugungu, agba waa fara kalyuwa ili i na woo una, ko u ta nu ucira u na woo gono yi shi? ²⁹ Tawa wo o'wo nu u fara vara ikyun, reve u kuda o ure. Reve aza a na a karasa lo a yuwaan yi ulamu. ³⁰ A damma, ‘Vuma nda teme ta usaa, avu u kuda o ure.’

³¹ “Ko cu'un mogono ma ne ma da na waa 'yawa u yuwan uvon, agba waa danu ne'en u yuwan majiyan shi? Ko nu u tara ama ukpakukupa kupa (10,000) u ta gura yuwan uvon na mogono ma na ma ri na ama ukpakukupa ushin (20,000). ³² Na waa gura shi, mogono ma ndede ubuwu alanga dada waa lyungu nlingata ma asala a uwwulayi. ³³ Ne da fo suru ndu, za na kakasai ni ili i na u ri na ayi shi, waa gura o'wo ojoro a va shi.

Akpaɗi a na a ri peme shi
(Mat. 5:13; Mak. 9:50)

³⁴ “Akpaɗi a tu ulobonu, amma na a buwa peme shi, na nye waa kambuwisa peme va yi? ³⁵ U ri nu ulinga wu umili e ida, ko e edemu shi. O tso oco yi ta.

“Za na ri na atsuvu, lyawa wu uwwa.”

Iroci yi kyon na puwayin
(Mat. 18:12-14)

15

¹ Suru aza o u'ushishi wu utafa na aza o unusu a rawusa ta ya'a yi, tsara a uwwa yi. ² Avu Afarishi na munlu n Wila e reme adanshi, a damma, "Vuma nda ushi ta aza o unusu, avu waru u lyuwa obolo ne ele."

³ Avu Yesu yuwaan le iroci i nda: ⁴ "Na nanza atsuma a du u ri ni ikyon ukpaku, avu u lamba za ta atsuma e le, nye waa yuwan? U ta lyawa kupakucci na kucci o ogozo, avu u 'yawa u zami za na puwayin hali u tsura yi. ⁵ Nu u tsura yi, avu u tanu yi e ilyungu a yuwusan mazanga. ⁶ Avu u tara yi a tawa o u'wa. Avu u banu n'utsa ma yi na nron mu nden ma yi obolo, avu u damma, 'Yuwain mazanga na amu, me ene ta kyon na shi puwaan nuwu.' ⁷ Ne da maa dansaa du, a ta la'a yuwan mazanga ma abunda de zuva, na za vu unusu ta vadala, a na aa yuwan a aci ama kupakucci na kucci aza a abula a na wo o'woi she na a vadala shi.

Iroci yi kebe na puwayin

⁸ "Na ka ri ni ikebe i azurufa* kupa, na za ta puwaan atsuma e le, cine waa yuwan? U ta dafa fitila, avu wi iza u'wa'a, avu u zami yi ben ubata suru, hali u tsura yi. ⁹ Nu u tsura yi, avu u de n'utsa na nron mu nden ma yi obolo, avu u damma le, 'Tawai i kamba mu mazanga! Me ene ta kebe ta na riya numu.' ¹⁰ Ne da maa dansaa du, a ta yuwan

* **15:8** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tseheleni ayi da "drakma." Kalyuwa Udufuwu wi "Ikebe."

mazanga a makakan ma nlingata ma Asula na za vu unusu ta vadala.”

Apuwayin a Mawun

¹¹ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “A yuwan ta vuma ro za na danai na muwun mo olobo n re. ¹² Avu zawa'a damma yi, ‘N ciga ta vu ca mu akunda a agadu a va gogo.’ Avu u ne'eshen le itana'a.

¹³ “Ana a yuwain rana meketeci, avu zawa'a wina akunda e itana ya yi, avu u lyawa u'wa wa dada va yi ni ikebe'e. Avu u 'yawa e ida ya alanga, ubata u na wu unai ikebe'e babu aci. ¹⁴ Avu wu una ili i na u ri na yi suru. Avu ambululu a uwa ubata suru e ida'a, ko ili ya anini u dana na yi shi. ¹⁵ Avu u 'yawa zamalinga o ufuma wu nanza. Avu u lyungu yi o ufuma wa yi, tsara u gubusaa yi ngurusumu. ¹⁶ Avu u yuwan majiyan gashi u ta tsura ilyalya i na ngurusumu maa lyuwusa u lyuwa, agba babu za na ca niyi ili i na waa lyuwa.

¹⁷ “Ana esu a tawa niyi o ure, avu u damma, ‘Agbashi a dada va suru a tsu lyuwa ta o sowo hali u buwa le. Amu da nda a kuwa na ambululu.

¹⁸ N to fofo, avu n kamba ubata wa dada va, avu n damma yi, “Dada, n yuwaan ta Asula na avu unusu. ¹⁹ Mu ntsaa vu de mu mawun ma wu shi, kambato mu aagbashi a wu.” ’ ²⁰ Avu u fofo u kamba ubata wa dada va yi.

“Ayi gba alanga nu u'wa, avu dada va yi ene yi, avu we ene yi iliyali. Reve dada va yi suma, avu u katala yi, avu u reme ipapuru ya yi.

²¹ “Avu ulobo'o u damma dada va yi, ‘Dada, n yuwaan ta Asulazuva unusu na avu waru. Mu ntsaa vu de mu mawun ma wu shi.’

22 “Avu dada va yi damma agbashi a yi, ‘Tawayi nu utugu u na u la'ai ulobonu, avu yo oto yi gogo nda. Yo oto yi makawani a aakatsu na atan. 23 Avu i tawa na manan ma sa'ani, avu i pada yi, tsara tsu yuwain abuki. 24 Mawun ma va ma shi ta ma kuwa, gogo gba apa yi wuma. U shi ta u puwan, gogo gba a tsura yi ta!’ Avu e teme abuki.

25 “A mantsa mo ndolo gba, mawun mo ufaru ma yi u dana ta o ufuma. Ayi a matawaa, ana u rawai zuzu nu u'wa, avu wu uwwa aganga nu uje'en. 26 Avu u de atsuma a agbashi'i vuma ta, avu we ece yi ili i na i ri a mmalu. 27 Avu aagbashi'i u usu yi, ‘Zawa'a va wu da kambai, dada va wu gba u pada ta manan ma sa'ani mo ndolo, adama a na u tawai gba!’

28 “Avu zakpara'a u yuwan upan, avu u 'yuwan a uwa o u'wa. Avu dada va yi uta a alanga, avu u kparasa yi. 29 Avu u damma dada va yi, a na, ‘Kalyuwa a'wan a abunda a na n lingaa nuwu. Koto n kudā a yuwan ili i na vu damma numu shi. Agba koto vu ca mu meggbele, tsara n yuwan mazanga na n'utsa n va shi. 30 Avu ana mawun ma wu ma nda ma tawai, za na lungusai utsuru wa wu a tsushakala, ayi da nda, vu pada niyi manan ma sa'ani.’

31 “Avu dada va yi u damma yi, ‘Mawun ma va, vu ta na amu kuci, ili i va suru ili ya wu i da. 32 Wu ntsaa ta tsu yuwain mazanga na abuki, adama a na zawa'a va wu shi ta u kuwa, agba ayi da nda wuma gogo. U shi ta u puwan, gogo gba ayi da nda a tsura niyi.’ ”

Iroci ya aagbashi a na a ri na abula shi

16

¹ Avu Yesu damma ojoro a yi, “A yuwan ta za vi ikebe i ro, u ta na aagbashi a gbain a yuwusaan yi ulinga. Reve a damma yi ana u ta lungususa yi itana. ² Reve u de yi we ece yi, ‘Nye i da maa uwwusa adama a wu? Roco mu ulinga u na vaa yuwusan. Vaa dashi o'wo zagbain vu ulinga'a shi.’”

³ “Avu zagbain vu ulinga'a u damma, ‘Nye i da maa yuwan? Zavu'wa va da nda u cigai u usa mu ulinga u va. N ri nu ucira u na maa yuwan cimba shi. Waru n ta uwwusa wono u na maa yuwan ipati. ⁴ N reve ta ili i na maa yuwan, tsara na n lamba ulinga u va, ama a ushi mu a 'wa le.’”

⁵ “Avu u de aza a na o kopoi itana yi zagbain va yi aza a ta ta. Reve we ece za vu ufaru, ‘Iyan i da zagbain va oo tono wu?’”

⁶ “Avu u usu, ‘Ndele m mani'in ukpakukunla.’*”

“Avu za vu ulinga'a u damma yi, ‘Kakara aavu'un a nzuwulai'i, reve vu danu, avu vu kambato yi ukpakunashi.’”

⁷ “Avu we ecishe za ve ire, ‘Iyan i da oo tono wu?’”

“Avu u usu, ‘Ibufu yi ishina ukpaku.’†”

“Reve u damma yi, ‘Tara aatagada vu kambato yi kupakunla.’”

⁸ “Reve za vi ikebe'e u cuwa aagbashi a babu abula o ndolo adama o ugbozu wa yi. Ama o uvadi a nda a ta nu ugbozu ununa a walato na cu'un nda a mantsa ma nda, hali a la'a ta ama a na a uwwusa

* **16:6** Yesu yuwan ta ulinga cine o tsu rito abunda a mani'in a na a rawai galo ukpakukunla. † **16:7** Na a wina ishina i nda, ikebe'e i ta rawa ulinga wa aa'wan a ta wu za zamalinga.

wovon wā Asulā. ⁹ Amayun a dā maa dansaa dū, i linga nu utsuru wu uvadī u nda u na i ri nā ayi, tsarā i tsurā n'utsā, adama nu u koto dū, i tsurā uzuwa u na woo koto shi.

¹⁰ “Za na yuwain isa'ani e ili i ke'en, e ili i gbain fo u ta yuwan isa'ani. Za na ri nu ulambu wā ābūlā e ili i ke'en, u ta yuwan ulambu wā ābūlā e ili i gbain fo. ¹¹ Ni i yuwan isa'ani nu utsuru wu uvadī u nda shi, zane dā ā usuwā dū nu utsuru wa zuva? ¹² Nā yāā banasā itana ya avadī ulobonu shi, zane dā aa kamba dū i tsurā ili ya aciyādu?”

¹³ “Aagbashi ā tā aa gura yuwaan azagbain e re tsugbashi shi. U ta 'yuwan za tā, reve u ciga za tā. Ko u kuru za tā, reve u 'yuwan ā kuru za tā. Aa yuwaan Asulā ni Ikebe tsugbashi shi.”

Uritosu wā Yesu u ro

(Mat. 11:12-13; Mat. 5:31-32; Mak. 10:11-12)

¹⁴ Ana wo o'woi Afarishi aza a na a cigai ikebe lon dā, ana a uwwai ne āvu ā karā a yuwusaan yi ulamu. ¹⁵ Avu u damma le, “Adu i tā kalyuwusa i ta yuwusan ili ya ābūlā ā makakan ma ama, agba Asulā e reve tā okolo ā dū. Ili i na i ri ulobonu ā makakan ma ama, a makakan mā Asulā idaba i dā ā ri.”

¹⁶ Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “Wilā wa Musa na adanshi a amasulā o to lo hali ā tyo a mantsa ma Yahaya. Diga a yashi ya Yahaya i dā, aa yuwusan alajiya a Alabari a Sa'ani o tsugono tsā Asulā. Ama ā abundā a ta rawatosu aciyele, tsarā a uwa o tsugono tsā Asulā nu ucira. ¹⁷ U ta la'a agalaci a zuva ni idā i koto, ana daḡi tā ā Wilā'a wāā kalāmā.”

18 “Za na lyawai ka vā yi, avu u zuwisa ka ro, tsipere tsa da waa yuwusan na ayi. Za na waru zuwai ka na a lyawai, tsipere tsa da waa yuwusan.”

Za vu utsuru na Li'azaru

19 Avu Yesu lyuwa elime na adanshi, “A yuwan ta za vu utsuru u ro, u tso otosu ta itana i shili ni itana i uri aza e ikebe, u tsu uwwusa ta uyo'o usana suru. 20 A zuwa ta lambi ro o unantsu wu u'wa wa yi, aala a yi a da Li'azaru, lipu va yi mafula antsu a da. 21 U ciga ta u tsura u lyuwa akapi a na o ocosu a mapara ma za vu utsuru'u. Musan n tsu tawa ta m pipedeshe antsu'u.

22 “Ele lo da da lambi ndolo u kuwai, avu nlingata ma Asula n tara yi a 'yawa ubata wa Ibrahim. Avu fo, za vu utsuru'u u kuwa, avu a cido yi. 23 Ayi atsuma a akina o sowuso atsumalima, avu u 'yasan aaci, avu we ene Ibrahim alanga, na Li'azaru a makakan ma yi. 24 Avu u de yi, ‘Dada Ibrahim, kalyuwa iliyali i va. Avu vu lyungu Li'azaru da ba aakatsu a yi a mini, tsara u tana to eelentsu a va. A akina nda n to sowuso atsumalima.’

25 “Avu Ibrahim damma yi, ‘Mawun ma va, vu cuwan a nden mu uvadi ma wu, na vu yuwain vu uwwa ta uyo'o, Li'azaru waru atsumalima a da u sowuso. Gogo gba uyo'o u da waa uwwusa, avu gba atsumalima a da voo sowuso. 26 Babu na ayi akari a aru'un o ta lo e memere ma atsu na avu, tsara aza a na a cigai a pasa a tyo upasu u ndede, aa gura wan. Waru za na ri de upasu u ndede, u pasa upasu u nda wan.’

27 “Avu za vu utsuru'u u damma, ‘Dada Ibrahim, n ta patishi wu, vu lyungu Li'azaru o u'wa wa dada va, 28 ubata u na n ri na muwun ma anawu n ton. Tsara u 'yawa u damma le e reve cu'un vu nden n le, tsara ele fo a tawa ubata wa atsumalima a nda wan.’

29 “Avu Ibrahim damma yi, ‘A ta de na atagada a Musa obolo na atagada a amasula, lyawa le a uwwa le.’

30 “Avu u damma, ‘O'o, dada Ibrahim, na za ro atsuma a akwakwa a 'yawa ubata u le, a ta vadala.’

31 Avu Ibrahim damma yi, ‘Na a uwwa Musa na amasula shi, ko na za ro 'yon atsuma a akwakwa avu u 'yawa, aa uwwa yi shi.’ ”

Unusu

(*Mat. 18:6-7; Mat. 18:21-22; Mak. 9:42*)

17

1 Avu Yesu damma ojoro a yi, “Ili i na yaa zuwa vuma yuwan nusu o ta lo, agba woo yo'ono e ekere a za na a tawai shi. 2 U shi ta la'aa yi a nlaa yi aatali a yira a yinlu avu a vari yi a mala na waa zuwa atsuma a aza a wawa'a a nda a yuwan unusu. 3 I yuwan ugbozu na aciyadu.

“Na za va wu yuwan unusu, vu damma yi. Avu nu u vadala, vu yuwaan yi gafura. 4 Nu u yuwaan wu unusu ucindere urana u ta, nu u tawa ya'a wu toto ucindere, adansa, ‘N vadala ta,’ vu yuwaan yi gafura.”

Ucawu wo okolo

5 Avu ajiya a damma Zagbain, “Dashu tsu ucawu wo okolo!”

⁶ Avu Zagbain u usu, “Ni i shi nu ucawu wo okolo ke'en cine su'wan uri ri, i shi ta damma ubiri u nda, ‘Vu mula, avu vu shuwa aciyawu a mala!’ Waru u ta uwuwa du.

Ulinga wa aagbashi

⁷ “A damma, atsuma a du nanza ta na aagbashi a na a yuwusaan yi cimba ko aguba. Na matawaa ma yi o una, u ta damma yi, ‘Tawa vu lyuwa ilyalya gogo?’ ⁸ Waa yuwan ne shi. U ta damma yi, ‘Foooo mu ilyalya yu ulivu, vu fooo, avu vu yuwaan mu aganda, hali n koto alya no oso. Avu vu tawa vu lyuwa vu sowo fo.’ ⁹ U ta damma aagbashi a yi u godyo ta adama a na u yuwain ili i na wu ntsayi u yuwan? ¹⁰ Adu fo ni i koto ili i na a damma ndu i yuwan, i damma, ‘Tsu rawa shi. Tsu yuwan ta ulinga u na u ri ulinga u tsu.’ ”

Nkutu kupa n tsura ta opocino

¹¹ Urana u ro, ayi a mmalu a tyo Urishelima, avu u toni na mbanga mi ida ya Samariya† na Galili. ¹² Ayi a ma'uwaa a malyuci mo ro, avu u ga'an na ali kupa nkutu. Ele alanga na ayi, avu e de yi. ¹³ Avu a 'yasan dyo le, “Yesu Zagbain, kalyuwa iliyali i tsu.”

¹⁴ Ana we ene nle, avu u damma le, “'Yawai ubata u nan ganu, tsara e ene du.” Ele atsuma a mmalu, avu o o'wo gbaga.

¹⁵ Za ta atsuma e le, ana we enei u kamba ta gbaga, avu u kamba a yuwusaan Asula ica o utasu udyo zuva. ¹⁶ Avu u kingyo a makakan ma Yesu o godyusho yi. Ayi gba za va Samariya da. ¹⁷ Avu Yesu damma, “Ama kupa da a kamba gbaga shi? Te gba kucci'i? ¹⁸ Cine wo o'woi mocin nda da

goon kambai tsara u godyoo Asula?" 19 Avu Yesu damma yi, "Yon vu wala. Ucawu wo okolo a wu a zuwa wu ta vo o'wo gbagu."

Matawaa mo tsugono tsa Asula
(Mat. 24:23-41)

20 Afarishi o ro e ece ta yashi i na tsugono tsa Asula† tsaa tawa. Avu u damma, "Tsugono tsa Asula na yeni ye esu i da waa tawa shi. 21 Aa gura damma, 'Kalyuwa pa nda da u ri!' ko aa damma, 'A de yi!' shi. Adama a na tsugono tsa Asula u te e memere ma du."

22 Avu u damma ogoro a yi, "Mantsa ma ta lo a tawa ana yaa ciga yee ene urana u ta atsuma a rana Mawun ma Vuma, agba yee ene shi. 23 A ta damma du, 'Apa yi!' ko 'A de yi!' She i toni le wan. 24 Urana u na Mawun ma Vuma maa tawisa u to o'wo oroci e imadatsu, i na i tsi ikana de zuwa diga de o ufaru a tyo o ukosu. 25 Amayun u to sowo atsumalima icu'un icu'un ne'en, waru ama o gogo a ta 'yuwan yi.

26 "Ununa u danai a rana va Nuhu,† ne da waru woo o'wo a rana Mawun ma Vuma. 27 Ama a lyuwusa ta no o sowi, na a casuyi lolo na a yuwin lolo, hali urana u na Nuhu uwai a wantsu'un. Avu mini ma gbain ma tawa, avu u lyuwa le suru.

28 "Ne da u danai a rana va Lutu.† Ama a lyuwusa ta no o sowi, a atsulu na a wini, a ca'an na a suwi. 29 Urana u na Lutu lyawai Sodom,† o ro'oo yi ta akina na mikyon ana yaza diga zuwa, avu wu una le suru. ◇

30 "Ne da woo o'wo urana u na Mawun ma Vuma maa tawa. 31 O urana u ndolo, za na ri a arara a

yi, ni itana ya yi pe atsuma, u uwa tsara u tsura le wan.* Za na ri o una, she u kamba u tara ili i ro wan. ³² I cuwan na ka va Lutu! ◇ ³³ Za na cigai u soko wuma wa yi, u ta lamba yi. Za na lambai wuma wa yi waru ugolobu u da u goloboi. ³⁴ N ta dansaa du, a ayin o ndolo, ama e re a ta dana a avalu a ta, a ta tara za ta, avu a lyawa za ta. ³⁵ Amaci e re a ta dana a yira ubata u ta; a ta tara vuma ta, a lyawa vuma ta. [³⁶ Ali e re a ta dana o uduma, a ta tara vuma ta, a lyawa vuma ta.]”

³⁷ Avu e ece yi, “Zagbain, te da aa yuwan ili i nda'a?”

Avu u usu, “Cine i revei na ye ene asala ufolotowu ubata u ta akwakwa o ta lo zuzu, ne da iroci i nda yoo rocosu ukosu u yuwan ta zuzu.”

Iroci i maruna na za vu uge'etosu

18

¹ Avu Yesu yuwaan ojoro a yi adanshi ni iroci adama u roco le u lobono ta yuwusan avasa kuci, agba a lyawa wan. ² Avu u damma, “A lyuci ro a yuwan ta za vu uge'etosu ro, za na aa uwwusa wovon wa Asula shi, agba u tara vuma ili i ro shi. ³ Maruna mo ro waru ma shi ta pe a lyuci'i, avu u tawusa ubata wu za vu uge'etosu'u, adansa, ‘Vu kamba mu e ekere a n'yuwatan n va.’

⁴ “U shi ta u 'yuwusan ne'en. Na acapa, dada u dammai, ‘Ko ana maa uwwusa wovon wa Asula shi, agba n tara vuma ili i ro shi, ⁵ suru na ne,

* **17:31** Ubata u na Yesu shi, 'wa'a a suwa le ta tsara ama a kumba le o ukwa'a tsara e ivuwan. Luka damma ta, “ama a na a ri de o ukwa'a.” ◇ **17:32** Ufr. 19:26.

adama a na maruna ma nda maa damatosun mu, n ta kamba yi. Na n yuwan ne shi, u ta kunaṭo mu na matawa!’ ”

⁶ Avu Zagbain damma, “Uwwai ili i na za vu uge'etosu na ri na aḅula shi dammai. ⁷To, Asula aa kamba aza a na u dangwai, aza a na aa shoshen yi usana nu ulivu, adama a n'yuwatan n le shi? Waa kambushi nle shi? ⁸N ta dansaa du u ta kamba le ni iladi. Suru na ne, a mantsa ma na amu Mawun ma Vuma maḅaḅaḅa, u ta cina aza a aḅula o uvadi gba?”

Iroci ya Afarishi na aza o ushishi wu utafa

⁹ Reve Yesu ene aza a na aa kalyuwusa aciyele ili ya aḅula, na a la'ai ama suru, agba a tara ozo o ro ili ya aḅula shi. Avu u yuwaan le iroci i nda, u damma, ¹⁰“Ama e re a 'yawa ta avasa a Aa'isamapada: za ta Mafarishi, za ta waru za vu ushishi wu utafa. ¹¹Reve Mafarishi ma 'yon u yuwan avasa a aciyayi, u damma, 'Asula, n godyoo wu ta a na n ri unata na akapi a ama shi, evu, aza o ulambu wa aḅula, aza a tsipere ko ana za vu ushishi wu utafa u ndede shi. ¹²N tsu tara ta akuli ure a ajuma suru. Waru n tsu uta ta za ta atsuma a kupa e ili i na n tsurai suru.’

¹³“Za vu ushishi wu utafa gba reve wi isawan de alanga. U 'yasan aaci u kalyuwa zuva shi. Avu u lapa makakan ma yi a atsumolangu, avu u damma, 'Asula vu kalyuwa iliyali i va, amu za vu unusu da!’

¹⁴“N ta dansaa du, vuma nda kamba ta o u'wa wa yi ookolo cece e ekere a Asula, agba tsa Mafarishi mo ndolo shi. Adama a na za na 'yasin

aciyayi bitu a ta kaḁato yi, za na gba kaḁato
aciyayi, a ta 'yaṣan yi.”

*Yesu zuwaa ta muwun n keke'en aba'un
(Mat. 19:13-15; Mak. 10:13-16)*

¹⁵ Reve a uwa a taḁusaa yi na muwun n keke'en, adama u ju'wan le. Ana ojoro a yi e enei ne, reve a bara le. ¹⁶ Reve Yesu de muwu'un ya'a yi, avu u damma, “Lyawai muwu'un a taḁa ubata u va, she i putsa le wan. Adama a na tsugono tsa Asula, adama e icu'un i le i da. ¹⁷ Amayun a da maa dansaa du, za na suru ushiyi tsugono tsa Asula tsa mawun me ke'en shi, waa uwa o tsugono tsa Asula shi.”

*Za vu utsuru
(Mat. 19:16-30; Mak. 10:17-31)*

¹⁸ Reve zagbain ro ece yi, “Manlu ma abula, nye maa yuwan adama n uwa a wuma u na woo koto shi?”

¹⁹ Avu Yesu usu yi, “Nye i zuwai vu de numu, za va abula?† Za lo na abula shi, she Asula goon. ²⁰ Vu reve ta Wila: ‘She vu yuwan tsipere wan. She vu una za wan. She vi ivā wan. She vu usuwa nanza ili i na vu revei shi wan. Waru vu ca abara na makuci ma wu tsugbain.’ ” ◇

²¹ Reve u usu, “Ele nda suru, amu o molobo daḁa maa yuwusan le.”

²² Ana Yesu uwwai ne, reve u damma yi, “Ili i ta i da i buwa nuwu. 'Yawa vu wina ili i na vu ri na ayi suru, reve vu ne'eshen aza e iliyali. Vu ta tsura uzuwa de zuva. Avu vu taḁa kuru mu.”

◇ **18:20** Mta. 20:12-16; U.Wl. 5:16-20.

²³ Ana wu uwwai ne, reve u uwa atsumolangu, adama a na u ri ni ili wa'ashi. ²⁴ Ana Yesu kalyuwa niyi, dāda u tsu damma, “Ili yu usan i da aza a na a ri nu utsuru a uwa o tsugono tsā Asulā. ²⁵ U ta la'a aarakumi a pusulai na vunu vu bele, ana za vu utsuru aa uwa o tsugono tsā Asulā.”

²⁶ Aza a na a uwwai ne, reve a damma, “To, zane da aa la'a?”

²⁷ Avu u damma, “Ili i na i ri usan e ekere a vadilima suru, ili yu usan i da e ekere a Asulā shi.”

²⁸ Avu Bituru damma, “Ayi da nda tsu lyawai 'wa tsu, avu tsu kuru wu.”

²⁹ Avu u damma le, “Amayun a da maa dansaa fu, za na lyawai ili suru suru adama o tsugono tsā Asulā, u yuwan ta ili i na i lobonoi. Ayi da za na a lyawa u'wa, ko ka, ko zawa'a, ko zakpara, ko abara na makuci, ko muwun. ³⁰ Za na yuwain ne, u ta tsura udobonuwu a mantsa mo gogo. A mantsa me elime, waru u ta tsura wuma u na woo koto shi.”

Yesu yuwisan ta adanshi o ukwa wa yi wa ta'atsu

(Mat. 20:17-19; Mak. 10:32-34)

³¹ Reve u tara ojoro a yi a tyo a nge'en, avu u damma le, “Atsu da nda a 'yawa Urishelima, agba ili i na amasula a danai adama a Mawun ma Vuma biti, u ta shiwan. ³² Adama a na u ta uwa e ekere a Atakpaci, a ta yuwaan yi ulamu. A ta yuwaan yi ili i na waa uwwa wono. A ta tsuwaan yi matsan. ³³ A ta fufaba yi, reve o una yi. O urana wa ta'atsu gba u ta 'yon.”

³⁴ Agba a gura reve ili i na waa dansa shi. O soko ta ucuduwu wa adanshi'i e ekere e le, dāda a gura revei ili i na u dammai shi.

*Yesu kpatu'wai irumba yi ipati esu
(Mat. 20:29-34; Mak. 10:46-52)*

³⁵ Yesu arawa zuzu na Jeriko, irumba i ro i shi ta lo nden e ipati a nge'en mu ure. ³⁶ Ana wu uwwai ama a karaṣa, reve we ece nye i yuwain. ³⁷ Reve a damma yi, “Yesu va Nazara da ri lo a kara.”

³⁸ Reve u saala, “Yesu, Mawun ma Dawuda, kalyuwa iliyali i va!”

³⁹ Reve aza a na a dana elime a bara yi, a damma yi u baru una. Reve gba u dashi utaa uɗyo, “Mawun ma Dawuda, kalyuwa iliyali i va!”

⁴⁰ Reve Yesu isawan, awu u zuwa a tawa na ayi ubata wa yi. ⁴¹ Ana vuma'a u rawai zuzu, awu Yesu damma, “Nye vu ciga n yuwaan wu?”

Awu u damma, “Zagbain, n ciga ta me ene ure.”

⁴² Reve Yesu damma yi, “Ve ene ure. Ucawu wo okolo a wu wo o'woto wu ta gbaga.” ⁴³ Lo da we eneshi ure, reve u kuru yi a cibalasa Asula. Ana ama e enei ne waru, daɗa a cibalai Asula.

Zaka za vu ushishi wu utafa

19

¹ Yesu uwa ta Jeriko, awu u karalai. ² Zagbain vu u'ushishi wu utafa dana ta lo, za na a tsu de Zaka, za vi ikebe i da. ³ U ciga ta we ene ko zane da Yesu, agba ayi mokodi ma da. Adama o ndolo u gura ene yi shi adama a abunda a ama. ⁴ Awu u suma elime a ama'a, awu u kumba utedu u ro, tsara we ene yi, adama a na o ure u daɗa waa kuru.

⁵ Ana Yesu rawai ubata'a, awu u kalyuwa zuwa, awu u damma yi, “Zaka, jika vu cipa, adama a na ana'an o u'wa wa wu u da maa cu'wan.” ⁶ Awu Zaka jika u cipa, awu u ushi yi na mazanga.

7 Ana ama o ndolo suru e enei ne, ʼavu a uwa adanshawuya ana, “O u'wa wu za vu unusu u ɗa vuma nda uwai!”

8 ʼAvu Zaka 'yon, ʼavu u damma Zagbain, “Zagbain, ve ene, n ta ca alambi uɓatsalai wi ili i na n ri na ʼayi. Na m paala waru nanza, n ta kambuwa ʼayi toto unashi.”

9 ʼAvu Yesu damma yi, “Ana'an iwawiɗ i uwa ta o u'wa u nda, adama a na ʼayi fo o ugundo wa Ibrahim u ɗa wu utai. 10 ʼAmu Mawun ma Vuma n tawa ta izami yi ili i na i puwayin, tsara waru n wawa yi.”

Iroci yi ikebe i azurufa kupa

(Mat. 25:14-30)

11 Ana a uwwai ili i ndolo, ʼavu Yesu reme a dansaa le iroci i ro, adama a na u rawa ta zuzu na Urishelima. A yuwusan ta majiyan waru gashi tsugono tsu ʼAsula tsu ta tawa keɗu. 12 ʼAvu u damma, “A yuwan ta vuma na danai na tsugbain lon, za na aa 'yawa e ida i ro, tsara a ca yi tsugono, ʼavu u kamba. 13 ʼAvu u de agbashi a yi kupa, ʼavu u ca le ikebe i azurufa* i ta-ta, ʼavu u damma le, ‘I vadalasa le hali n tawa.’

14 “Ama a yi a ciga yi shi, ʼavu a lyungu ajiya na aɗaɗa a na, ‘Tsu ciga vuma nda wo o'wo mogono ma tsu shi!’

15 “Suru na ne, vuma'a wo o'wo ta mogono, ʼavu u kamba o u'wa. ʼAvu u lyungu e de agbashi a na u cayi ikebe'e. Tsara we ene ili i na a tsurai atsuma o uvadalasa u le.

* **19:13** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ʼayi ɗa “mina.” Kalyuwa Ucuɗuwu wi “Ikebe.”

16 “Avu za vu ufaru tawa a makakan ma yi, avu u damma, ‘Kebe azurufa ta na vu ca numu, u tawaa ta na ikebe toto kupa.’

17 “Avu u damma yi, ‘Aku, aagbashi a abula! Ana vu yuwain abula e ili i ke'en, n ca wu ta tsugono tse ilyuci kupa.’

18 “Reve za ve ire tawa, avu u damma, ‘Zagbain, kebe ta va wu rono ta ikebe toto uton.’

19 “Avu zagbain va yi damma yi, ‘Vu yuwan tsugbain tse ilyuci i ton.’

20 “Avu aagbashi o ro a tawa, avu u damma yi, ‘Zagbain, apa wu kebe ta va wu! A aakashomuna a da n shi n soko niyi. 21 N ta uwwusa wovon wa wu, vu ri nu uro shi, vu ciga ta ili ye pere, vu tsu gasa ta ili i na vu cu'wain shi.’

22 “Avu zagbain va yi damma yi, ‘N ta ge'eto wu na adanshi o unā wa wu. Vu reve ta amu n tu usuduwu, za vi icigi yi ili ye pere, n tsu gasa ta ili i na n cu'wain shi? 23 Na ne da, nye i zuwai vu zuwai ikebe i va o u'wa wi ikebe e ekere a aza o uvadalasa shi? Na matawaa ma va, avu n ushi ni ili i na i kumbai zuva.’

24 “Avu u damma aza a na a danai mishin, ‘Ushiyi kebe ta'a e ekere a yi, avu i ca aagbashi a na a ri ni ikebe kupa.’

25 “Avu e reme a dansa, ‘Zagbain, u ta ni ikebe kupa!’ ”

26 “Avu u usu, ‘N ta dansaa du, za na ri ni ili, ayi da a dashi. Za na ri ni ili shi, ke'en na u ri na ayi, a tsu ushi ta. 27 N'yuwatan n na n cigai n yuwan tsugbain a aci e le shi, tawai ne ele o una le e esu a va!’ ”

*Ama a Urishelima a raba ta Yesu
(Mat. 21:1-11; Mak. 11:1-11; Yah. 12:12-19)*

²⁸ Ana Yesu dammai ne, avu u lyuwa elime a tyo Urishelima no ojoro a yi. ²⁹ Ana u yuwain zuzu na Batafaji na Batanya, a masasan ma na a tsu de Masasan ma Zetun, avu u lyungu ama e re atsuma o ojoro a yi ana, ³⁰ “Yawai atsuma a malyuci ma na ma ri elime a du. Na ma'uwaa ma du, i te ene molloli wunlu, za na koto a kumbai shi. I bada yi a tawa. ³¹ Na za ro ece du, ‘Nye i zuwa yaa badasa yi?’ I damma yi, ‘Zagbain da ciga niyi.’ ”

³² Avu aza a na u lyunguyi'i a 'yawa a cina ununa u damma nle. ³³ Ele a badasa molloli'i, avu za vi ili ece le, “Nye i zuwai yaa badasa yi?”

³⁴ Avu a usu, “Zagbain da ciga niyi.”

³⁵ Avu a tawaa Yesu. Ana o poloi amuna e le o molloli'i, avu a kumbato de Yesu. ³⁶ Ayi atsuma a mmalu, avu ama o poluso amuna e le o ure.

³⁷ Ana u rawai zuzu na zala Masasan ma Zetun, avu obolo o otoni a yi e teme ica yu uyo'o a tyo a Asula na dyo, adama e ili ya asalama i na e enei.

³⁸ Avu a damma, “Aba'un a tyo o Mogono ma na maa tawa a ala a Zagbain!” ◇ “Asuvu nden zuwa, na tsugbain ubata wa Asula!”

³⁹ Avu Afarishit o ro atsuma a ama a damma yi, “Manlu, bara ojoro a wu.”

⁴⁰ Avu u damma le, “Na a rungwa kpaku, atali o to bosu ni ica.”

⁴¹ Ana u rawai zuzu, avu we ene lyuci'i, avu u showen yi. ⁴² Avu u damma, “Ni i shi i reve ili i na yaa tawaa du na asuvu nden, gogo gba o soko yi ta e esu a du. ⁴³ Mantsa ma ta tawa du, ana

◇ 19:38 Ica 118:26.

n'yuwatan n dū maa suwaa dū atsurā o ukari u dū, avu a kandaruwā dū, a zuwa dū e memere. Avu e gigeshe dū upasu suru. ⁴⁴ O to polo dū e ida, adu na muwun n dū. Aa lyawa aatali a ta zuva va aatali atsumā a lyuci'i shi. Adama a na i revei mantasa ma na Asulā a tawā ndū shi.”

Yesu a Aa'isamapada

(Mat. 21:12-17; Mak. 11:15-19; Yah. 2:13-22)

⁴⁵ Avu u uwa a Aa'isamapada, reve u teme o losuso aza a na a danai a awina. ⁴⁶ Avu u damma, “Udanu u da u ri, ‘U'wa u va u to o'wo u'wa wa avasa.’ Avu adu i kambato yi asa'a e evu.” ◇

⁴⁷ Usana suru u tsu dana ta o rocosu a Aa'isamapada. Agba nan ganu a gbagbain na munlu n Wilā na azagbain atsumā a ama'a a ciga ta tsara o una yi. ⁴⁸ Avu a lamba ili i na aa yuwan, adama a na adanshi a yi a pura ta ugbozu wa ama.

Yeci yu ubata u na Yesu tsurai ucira

(Mat. 21:23-27; Mak. 11:27-33)

20

¹ Urana u ro, Yesu o ritosu ama a Aa'isamapada, nu u yuwusain alajiya a Alabari a Sa'ani, avu nan ganu a gbagbain, na munlu n Wilā, obolo na azagbain a tawā ya'a yi. Avu a damma, ² “Damma tsu nu ucira u ne u da vaa yuwusaan cu'un vu ulinga u ndolo. Zane da ca nuwu ucira u ndolo?”

³ Reve u usu, “N ta yuwan dū yeci. Damma numu, ⁴ urumbusu u na Yahaya yuwusain, ubata wā Asulā a da wu utai, ko ubata wu vadilima?”

◇ 19:46 Isha. 56:7; Irm. 7:11.

⁵ Avu a dammulai vani le, “Nā tsu damma, ‘Ubaṭa wa Asula,’ u te ece, nye i zuwai tsu usu niyi shi? ⁶ Waru nā tsu damma, ‘Ubaṭa wa ama,’ ama suru a ta vuvara tsu, adama a na ama e reve ṭa Yahaya vumavasulā ḍa.”

⁷ Avu a usu, “Tsu reve ubaṭa u na wu utai shi.”

⁸ Avu Yesu usu le, “Amu fo maa damma ḍu ubaṭa u na ucira u na maa yuwusaan ulinga u nda wu utai shi.”

Iroci ya aza a zamalinga

(Mat. 21:33-46; Mak. 12:1-12)

⁹ Reve u reme a yuwusaan ama iroci i nda, “Vuma ro ḍa cu'wain uduma wa inabi, avu u lyawaa aza a zamalinga, avu u jima ḍe ubaṭa wu mmalu'u. ¹⁰ Mantsa mo ugasa, avu u lyungu aagbashi a 'yawa ubaṭa wa aza a zamalinga'a, tsara a ca yi aba'un o uduma'a. Avu aza a zamalinga a gagala yi, avu o lo yi ekere lyanga. ¹¹ Avu u lyungu aagbashi o ro waru, avu a gagalisa yi fo, avu a yuwaan yi ili i na i lobonoi shi, avu o lo yi ekere lyanga. ¹² Avu u lyunguwisa aagbashi a ta'atsu, avu a uwwato yi usan, avu o lo yi.

¹³ “Avu za vu uduma'a u damma, ‘Cine maa yuwan? N ṭa lyungu macigata ma mawun ma va. Ne e ene yi a ta uwwa yi.’

¹⁴ “Ana aza a zamalinga e ene niyi a tawa, avu a dammulai, ‘Ndede magaji ma ṭa ma yi a tawa. Tsu una niyi, tsara ubaṭa'a wo o'wo ubaṭa u tsu.’

¹⁵ Reve o uta mawu'un o uduma'a, avu o una yi o ogozo.

“Nye za vu uduma'a waa yuwan ne ele? ¹⁶ U to una aza a zamalinga o ndolo, avu u ca ozo o ro uduma'a.”

Ana a uwwai ne, ʼavu a damma, “Aṣulā a para!”

¹⁷ ʼAvu Yesu kaḷyuwā le mejege, ʼavu we ece, “Nye i ḍa urevu wi ili i na i ri uḍanu: ‘Aatali a na asuwi a ‘yuwain, ʼayi ḍa wo o’woi ikyun yu ucira ʼatsuma o usaa.’* ¹⁸ Za na riyai a aatali o ndolo suru, u ta kukuḍa suru suru. Za na gba aatali o ndolo a riyayi u ta luḅatsa yi cine vu revei yira.”

Atsupu o utafa a tyo ya Kaisa

(Mat. 22:15-22; Mak. 12:13-17)

¹⁹ Munlu n Wilā na nan ganu a gbagbain a zami ta ure u na ee reme yi babu usan, e reve ta iroci i na u yuwain a aciyele a ḍa u yuwain. ʼAvu a uwwusa wovon wa ama.

²⁰ ʼAvu a vawusan yi, ʼavu a lyungu aza a matawa mo utyo. ʼAvu ele a yuwan gashi ama a aḅulā a ḍa, tsara e reme yi nu unusu a adanshi a yi, tsara a caco yi e ekere a tsugbain tsa gwamna. ²¹ ʼAvu e ece yi, “Manlu, ʼatsu tsu reve ta adanshi a wu na alajiya a wu amayun a ḍa. Vuma suru unata u ḍa vu tara nle. Adanshi a sa’ani a Aṣulā a ḍa voo rocosu. ²² U tu ulobonu tsu tsupa utafa u tsu ya Kaisa, ko tsu tsupa wan?”

²³ ʼAyi gba u reve ta ugbozu u le, ʼavu u damma le ²⁴ o roco yi ikebe.† ʼAvu u damma, “Ululu nu ukere wa zane ḍa u ri de uḍanu?”

²⁵ ʼAvu a usu, “Kaisa ḍa.”

ʼAvu u damma le, “I ca Kaisa ili i na i ri ili ya Kaisa, ili ya Aṣulā waru i ca Aṣulā ili i na i ri ili ya yi.” ²⁶ A gura reme yi e ili i na u dammai o obolo a

* **20:17** Yesu yuwan ta adanshi atsuma e Ica 118:22. † **20:24** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tseheleni ayi ḍa “dinari.” Kaḷyuwā Ucuḍuwu wi “Ikebe.”

ama'a shi. Avu a uwa asalama nu u'ususu wā yi, ɗaɗa a rungwai.

Yeci yu u'yosun atsuma a akwakwa
(*Mat. 22:23-33; Mak. 12:18-27*)

²⁷ Reve ama a na a tsu de Sadukiya† (aza a na a dammai babu u'yosun wā akwakwā), a tawā a yuwan Yesu yeci. ²⁸ Avu a damma, “Manlu, Musa ɗanaa tsu tā, ‘Nā vuma kuwā, avu u lyawa ka vā yi babu u matsan. Avu za vā yi sotso ka'a, tsarā u tsurāā yi mawun.’ ²⁹ A yuwan tā muwun mā anawu, ali e cindere. Za vu ufaru zuwa tā ka, avu u kuwā babu mawun. ³⁰ Avu za ve ire sotso yi, avu u kuwā babu mawun. ³¹ Ne ɗa fo, za va ta'atsu sotso niyi, reve waru u kuwā babu mawun. Ne ɗa ama e cindere o ndolo a zuwa niyi, nā a kuwi, babu za na tsurai mawun nā ayi. ³² Nā aɗaɗa, avu ka'a u kuwā. ³³ O urana u na aā 'yasan akwakwā, ka va zane ɗa woo o'wo atsuma e le? Adama a na ali e cindere o ndolo suru a zuwa yi tā.”

³⁴ Avu u usu le, “Ama a mantsa ma nda, a ta yuwusan lolo nā a 'yawi lolo. ³⁵ Aza a na e enei nā aɗulā a na aa uwa a mantsa nu u'yosun wā akwakwā, aa yuwan ko a 'yawā lolo shi. ³⁶ A ɗashi kuwā shi, o to o'wo tsa nlingata mā Asulā. Muwun mā Asulā n ɗa ana wo o'woi Asulā a 'yasan nle. ³⁷ Adama o u'yosun wā akwakwā waru, Musa damma tā a aalabari o oroci o molopu a madala ubatā u na u deyi Zagbain, ‘Asulā a Ibrahim, nā Asulā a Ishiyaku, nā Asulā a Yakubu.’ ◇ ³⁸ Ayi Asulā a akwakwā a ɗa shi, amma Asulā a aza a wuma a ɗa, e ekere a yi ama suru wuma u ɗa a ri.”

◇ 20:37 Mtā. 3:6.

³⁹ Avu munlu n Wila† n ro n usu, “Manlu, amayun a da vu dammai!” ⁴⁰ A tsura za na tsurai ucira u na wee ece yi ili i ro shi.

Yeci adama a Zamawawa
(*Mat. 22:41-46; Mak. 12:35-37*)

⁴¹ Avu Yesu damma le, “Cine yaa dansa Kristi Mawun ma Dawuda ma da? ⁴² Dawuda na aciyayi u damma ta a Aatagada e Ica:† ‘Asulazuva a damma ta Zagbain va, “Danu o ukere u usa'ani, ⁴³ she na n zuwa n'yuwatan ma wu a apata a ana a wu.” †

⁴⁴ Dawuda de yi ta ‘Zagbain.’ Cine ayi woo o'wo mawun ma yi?”

Morono ma atsuvu adama a Munlu n Wila
(*Mat. 23:1-36; Mak. 12:38-40*)

⁴⁵ Ama a uwwusa ili i na waa dansa, dada Yesu dammai ojoro a yi, ⁴⁶ “I reve ununa yaa yuwan na munlu n Wila. Aza a na a cigai agara na atugu a gbagbain, aza a na a cigai a casa le e eden, a dana na ndanata n sa'ani a alisa na ndanata n tsugbain ubata wa abuki. ⁴⁷ Ele da a tsu ususa nruna ili. Avu waru a yuwusan avasa o uga'an adama a 'yasan avangaci. Icu'un ya ama o ndolo a ta uwwa atsumalima lon.”

Kucci Maruna
(*Mak. 12:41-44*)

21

¹ Ana Yesu 'yasa'in aaci zuwa, avu we ene aza o utsuru a zuwusa une'e u le o uzuwata wa Aa'isamapada. ² We ene ta waru maruna me

† **20:43** Yesu yuwan ta adanshi atsuma e Ica 110:1.

iliyali u zuwai anini* e re. ³ Avu u damma le, “Amayun a ɗa maa dansaa ɗu, maruna ma nda u zuwa ta ili i na i la'ai akapi a ama. ⁴ Ama a nda suru a zuwa ta atsuma o utsuru u na a ri na ayi, ayi gba atsuma o ulambu wa yi, u zuwa ta ikebe i na waa lyuwa ilyalya suru.”

Yesu yuwan ta adanshi adama a Aa'isamapada (Mat. 24:1-2; Mak. 13:1-2)

⁵ Ojoro o ro a yuwusan ta adanshi adama a Aa'isamapada, nu ununa a lapula niyi na atali a sa'ani,† nu une'e u na a cayi Asula kucci.† Avu Yesu damma, ⁶ “Ele nda suru a na ye eneshe, mantsa mo ta lo a tawa ana aa lyawa aatali a ta zuwa vu za va yi shi, suru nle o to oco le e ida.”

Atsumalima nu ulyungusa (Mat. 24:3-14; Mak. 13:3-13)

⁷ Reve e ece, “Manlu, yashi i ne i ɗa ili i ndolo yaa fara? Nye i ɗa yoo roco tsu mantsa ma yuwan ta a na ili i ndolo yaa fara?”

⁸ Avu Yesu damma le, “I yuwan ugbozu, i lyawa nanza pusan ɗu ana wan. Ama na abunda a ta tawa na aala a va adansa, ‘Amu ɗa ayi,’ waru, ‘Mantsa'a u yuwan ta zuzu.’ She i toni le wan. ⁹ Na yu uwwa alabari o uvon na nlangi, she yi dada'wan wan. 'Yuwan ciga ili i ndolo i ta fara, agba koto ukosu u rawa shi.”

¹⁰ Avu u damma le, “Ida i ta yuwan nlangi ni ida, tsugono tsa 'yasan nlangi na tsugono. ¹¹ A ta yuwan uramosu wi ida nu ucira, a ta yuwan

* **21:2** Danshi na a yuwayin ulinga pa nda na Tsheleni ayi da “lapta.” Kalyuwa Ucuɗuwu wi “Ikebe”.

ambulu na m̄balā bātā koko'o. A ta yuwan ili i wovon ni iroci i gbagbain zuva.

¹² “Agba kafu ayi ndolo, e te reme ɗu, a zuwa ɗu a atsumalima. A ta 'yawato ɗu a a'isa na 'wa va ali, na a makakan mo ngono na aza a tsugbain adama a aala a va. ¹³ Ayi ndolo u to o'wo ɗu ure u na yaa damma le Alabari a Sa'ani. ¹⁴ I gbama asuvu a ɗu i iyawa u bala ɗu e ili i na yaa usu wan. ¹⁵ N ta ca ɗu idanshi nu ugbozu, a na aza a na a 'yuwan nɗu aa gura isawan shi. ¹⁶ Aza a ɗu suru: nan dada, na azakpakpara, na mmaci n ɗu, na n'utsa, a ta wina ɗu. Waru a ta zuwa o una ozo o ro atsuma a ɗu. ¹⁷ Ama suru a ta 'yuwan ɗu adama a va. ¹⁸ Agba ko anji a ta a aci a ɗu aa riyā shi. ¹⁹ I yuwan asuvu, i ta tsura wuma u ɗu.

Cine aa lungusa Urishelima
(Mat. 24:15-21; Mak. 13:14-19)

²⁰ “Na ye ene asoja a kandaruwa Urishelima, i reve ulungusu wa yi u rawa ta. ²¹ Aza a na a ri Yahuda a suma a tyo a atali. Aza a na a ri pe a e ilyuci'i o uta pe. Aza a na a ri a mulyuci a uwa a lyuci'i wan. ²² Mantsa ma atsumalima ma da a na ili i na a danai yaa shiwan. ²³ Woo yo'ono amaci a na a ri na atsuma shi, na aza a na aa casu muwun maani a mantsa'a! Atsumalima a ta uwa e ida i ndolo nu upan wa Asula e ekere a ama o ndolo. ²⁴ A to una ozo o ro na matsun me pe'eni, a ta tara ozo o ro a 'yawa o u'wa wa ali e ida suru. Atakpaci a ta dadasa Urishelima hali mantsa ma Atakpaci mo koto.

◇ 21:22 Hos. 9:7.

*Ukambu u Mawun ma Vuma
(Mat. 24:29-31; Mak. 13:24-27)*

²⁵ “E te ene iroci o urana, na woto, ni italyo'o. O uvadi waru ida suru u to o'wo na wovon wi ilama i mala, ni ikeđu ikeđu i mala'a. ²⁶ Adama o wovon ama a ta lima, adama e ili i na yaa farasa atsuma o uvadi. Waru asuvu a ta dana a riyasa ama, adama a na a ta jingada ili i gbagbain i na i ri zuva. ²⁷ A mantsa mo ndolo ma da ee ene Mawun ma Vuma a tawa e eleshe, nu ucira, na tsugbain tsa abunda. ²⁸ Mantsa ma na ili i ndolo i farai e temeshe, i 'yasan aci i kalyuwa zuva, adama a na mantsa ma mawawa ma du ma yuwan ta zuzu.”

*Adanshi adama o ubiri
(Mat. 24:32-35; Mak. 13:28-31)*

²⁹ Avu Yesu yuwaan le iroci i nda: “Kalyuwai udanga wu ubiri na akapi a danga. ³⁰ No o topo avu'un, i te reve na aciyadu lyushi yuwan ta zuzu. ³¹ Ne da waru, na ye ene ili i ndolo a farasa, i reve tsugono tsa Asula tsa yuwan ta zuzu.

³² “Amayun a da maa dansaa du, ama a mantsa ma nda oo koto shi, she ni ili i ndolo i shiwan. ³³ Zuva ni ida i ta kara, agba adanshi a va oo koto shi.

Asala a dana ufofu

³⁴ “I yuwan ugbozu na aciyadu adama a alya a abunda, no oso a abunda ni iwuya, na atsumolangu adama e izami yi ili yu uvadi u nda. Na ne da shi, urana u ndolo u ta tawa du babu urevu ununa i revei yakuru. ³⁵ Ne da waa tawa e ekere a aza a na a ri nden atsuma o uvadi suru. ³⁶ I dana ufofu kuci. I yuwusan avasa tsara i tsura

ucira u na yaa la'a ni ili i na yaa fara, tsarā waru yi isawan a makakan ma Mawun ma Vuma.”

³⁷ Usana suru Yesu tsu dana ta o ritosu a Aa'isamapada.† Ulivu suru waru, u tsu 'yawa ta a masasan ma na a tsu de Masasan ma Zetun.

³⁸ Nu usanusana, waru ama suru a tsu tawa ta a Aa'isamapada, tsarā a uwwa yi.

*Izami yu ure u na oo una Yesu
(Mat. 26:1-5; Mak. 14:1-2; Yah. 11:45-53)*

22

¹ Yashi ya Abuki o Opopofu,† za na a tsu de Abuki a Mapasa,† a yuwan ta zuzu. ² Reve nan ganu a gbagbain na munlu n Wila a uwa izami yu ure u na oo una Yesu. Agba a shi ta uwwusa wovon wa ama.

³ Reve Male† ma uwa o okolo a Yahuza Iskariyoti, vuma ta atsuma a Kupanejere'e. ⁴ Avu u 'yawa u yuwan asala na nan ganu a gbagbain na adugari a Aa'isamapada ununa waa winaa le ayi. ⁵ Reve a yuwan mazanga, avu a damma a ta ca yi ikebe. ⁶ Reve u usu, dada u zamishiya ure u na waa zuwa e reme yi babu ama lo.

*Ifobi ya alya ya Abuki a Mapasa
(Mat. 26:17-30; Mak. 14:12-26; Yah. 13:21-30; 1 Kor. 11:23-25)*

⁷ Avu urana wa Abuki o Opopofu u rawa, urana u mapada me ikyon i Mapasa.† ⁸ Avu Yesu lyungu Bituru na Yahaya u damma le, “'Yawai i fo6o tsu ubata a alya e ilyalya i Mapasa, adama tsu lyuwa.”

⁹ Avu e ece yi, “Te da vu cigai tsu fo6o yi?”

¹⁰ Avu u damma le, “Ni i uwa a lyuci, i ta ga'an na vuma utanuwu na akabu a mini. I kuru yi

a uwa o u'wa u na waa uwa, ¹¹ āvu i damma za vu u'wa'a, 'Manlu ma damma ta: Te da aasula o omocin, ubata u na maa lyuwa ilyalya i Mapasa no ogoro a va?' ¹² U to roco du aasula a gbain o u'wa wa zuva ufobu, āvu i foboo tsu."

¹³ Reve a 'yawa da da a cinai ili i na Yesu damma nle ununa u dammai. Reve o fobo ilyalya i Mapasa.†

Alya o ukosu

¹⁴ Ana mantsa ma rawai, āvu u danu alya obolo na ajiya† a yi. ¹⁵ Āvu u damma le, "N zuwa ta okolo a va n lyuwa ilyalya i Mapasa i nda obolo na ādu, kafu n sowo atsumalima. ¹⁶ N ta dansaa du, māa dashi lyuwa yi shi, she no o shiton ili i ndolo o tsugono ts̄a Āsula."

¹⁷ Reve u tara mokoto ana u godyoyi Āsula, āvu u damma, "Ushiyi nda, i ne'eshen. ¹⁸ N ta dansaa du, diga gogo māa dashi sowo masayan ma ataci a inabi shi, she na tsugono ts̄a Āsula ts̄a tāwa."

¹⁹ Reve u tara opopofu, ana u godyoyi Āsula, reve u bubusa yi. Da da u ca nle, āvu u damma, "Nda lipu va da na a cayi adama a du. I yuwusan ne kuci, adama i cuwusan na āmu."

²⁰ Ana o kotoi alya'a, reve u tara mokoto ma masayan ma inabi,† āvu u damma, "Mokoto ma nda akucunu† a sa'avu a Āsula a da atsuma a mpasa n va n na oo oco adama a du. ²¹ Agba za na aa wina mu u ta alya obolo na āmu. ²² Āmu Mawun ma Vuma n ta kuwa ununa a zuwai. Agba woo yo'ono za na aa wina mu shi!" ²³ Reve a uwa mecilei va ni le, zane aa yuwan ulinga u ndolo.

Mawasan adama a tsugbain

²⁴ Reve ojoro'o a uwa mawasan adama a za na oo o'wo zagbain atsuma e le. ²⁵ Avu u damma le, “Ngonon ma Atakpacif a tsu yuwan ta tsugbain e ekere e le. Aza a tsugbain waru a tsu ciga ta e de le Ama e Ikambi ya Ama. ²⁶ She wo o'wo ne e ekere du wan. Za na cigai wo o'wo zagbain atsuma a du, she nu u kamban mawun man du. Za na cigai u uwa elime a du waru wo o'wo aagbashi. ²⁷ Zane da gba la'ai mgbain, za na ri nden a alya ko za na e ne'esheshen? Za na ri nden da shi? Amu da nda atsuma a du ana za tsugbashi. ²⁸ Adu da i ri obolo na amu a atsumalima a va. ²⁹ Ununa Dada va ca numu tsugono, ne da fo maa casu du, ³⁰ adama i lyuwa i sowo obolo na amu o tsugono tsa va. Waru reve i danu o otogu o tsugono e ge'etosu gundo kupa ne ejere va Isra'ila.”

Yesu damma ta Bituru ta wasan yi

(Mat. 26:31-35; Mak. 14:27-31; Yah. 13:36-38)

³¹ Avu Zagbain damma, “Simo, Simo, Male ma zami ta ure adama u tsura u yeluwe du ana ishina.

³² Agba n yuwaan wu ta avasa adama vu riyu wan. Na vu kambisa, vu kamba aza a wu.”

³³ Avu u damma yi, “Zagbain, n tu ufofu n kuru wu a tyo o u'wa wa ali, hali a tyo o ukwa.”

³⁴ Avu u damma yi, “N ta dansaa wu, Bituru, kafu moton ma saala ana'an, vu ta wasan mu uta'atsu.”

³⁵ Avu u damma le, “Ana n lyungu ndu babu ikebe ko tsan ko atan, i lamba ta ili i ro?”

Reve a usu, “Ko ili i ta tsu lamba shi.”

³⁶ Avu u damma le, “Gogo za na ri ni ikebe ko tsan u tara. Za na waru ri na matsun me pe'eni shi, u wina aapalutsu a yi adama u tsula. ³⁷ N ta dansaa

đu, adanshi a Asula a nda a ta shiwan a aci a va, a na, 'Reve e kece yi obolo na aza a na a 'yasasaan tsugono aci,' adama a na ili i na a đanai adama a va u ta shiwan." ◇

³⁸ Reve a damma, "Zagbain, kalyuwa nda mutsun mu pe'eni n re."

Reve u damma le, "A rawa ta."

Avasa e Yesu a masasan
(*Mat. 26:36-46; Mak. 14:32-42*)

³⁹ Avu wu uta ununa u tsu yuwusan a 'yawa a Masasan ma Zetun. Reve ojoro a yi a kuru yi.

⁴⁰ Ana u rawai ubata'a, reve u damma le, "I yuwan avasa adama i uwa atsuma a malyungwa wan."

⁴¹ Ana u karai malanga ne ele, reve u kingyo, avu u yuwan avasa. ⁴² Avu u damma, "Dada,

na vu usu vu tawaa mu mokoto ma atsumalima ma nda. Amma she vu kuru ili i na n cigai wan, amma ili i na vu cigai." [⁴³ Avu malingata ma

Asula ma tawa diga zuva a kambusa yi. ⁴⁴ Agba ana u ri a uwwusa atsumalima lon, reve u dashi lyuwa elime na avasa, reve melen ma yi ma uwa a dawusa e ida, cine vu revei mudabi mu mpasa.]

⁴⁵ Ana u kotoi avasa, reve u tawa ubata wo ojoro a yi, avu u cina le a nlavu ana a kunai na atsumolangu. ⁴⁶ Reve u damma le, "Adama a nye i ri a nlavu? 'Yoyin i yuwan avasa adama i riya atsuma a malyungwa wan."

Mereme ma Yesu
(*Mat. 26:47-56; Mak. 14:43-50; Yah. 18:3-11*)

⁴⁷ Ayi atsuma a adanshi đada ama a rawushi. Vuma na a tsu de Yahuza atsuma o ojoro a yi ayi

da u walaa nle elime. Reve u rawa zuzu na Yesu adama u katala yi. ⁴⁸ Avu Yesu damma yi, “Nu ukatalu u da vaa wina Mawun ma Vuma?”

⁴⁹ Ana aza a na a ri zuzu na ayi e enei ili i na yaa fara, reve a damma, “Zagbain, tsu gasa na matsun me pe'eni?” ⁵⁰ Reve nanza atsuma e le u gasa aagbashi a aabara a nan ganu, reve u kofo yi utsuvu wu ukere usa'ani.

⁵¹ Reve Yesu damma, “She i dashi wan.” Reve u ju'wan yi utsuvu'u u kambuwa yi gbaga. ⁵² Reve Yesu damma nan ganu a gbagbain na azagbain a adugari a Aa'isamapada na azagbain aza a na a tawai adama a yi, “Adama a nye i tawai na mutsun mu pe'eni na akpamkpala, ana aza a na a zama vivu?” ⁵³ A mantsa ma na n danai na adu a Aa'isamapada kuci, i reme mu shi. Gogo gba mantsa ma du ma da, a na irumbu i ri a tsugbain.”

Bituru wasain Yesu

(Mat. 26:57-75; Mak. 14:53-72; Yah. 18:12-27)

⁵⁴ Reve e reme Yesu, reve a tara yi a kara a tyo o u'wa wa aabara a nan ganu. Reve Bituru kurusu alanga-alanga. ⁵⁵ Ana a zuwai akina e memere mo u'wa, reve u danu obolo ne ele. ⁵⁶ Reve aagbashi o usheli o ro e ene yi nden ubata we ekan a akina, avu u vara yi esu. Reve u damma, “Vuma nda fo u shi ta obolo na ayi.”

⁵⁷ Reve u wasan u damma, “Ka nda, amu n reve yi shi.”

⁵⁸ Ana a jimai ke'en, reve vuma ro e ene yi. Avu u damma, “Avu fo atsuma e ele a da vu ri.” Avu Bituru damma, “Vuma nda, amu da shi.”

⁵⁹ Ana a jimai u ta rawa zuzu na rumu ta, reve waru za ro dammisa, “Ili i ro yi pe shi vuma nda fo u to obolo na ayi, adama a na ayi za va Galili da.”

⁶⁰ Avu Bituru damma, “Vuma nda, n reve ili i na vaa dansa shi.” Ayi atsuma a adanshi dada moton ma saalashi. ⁶¹ Reve Zagbain vadala u kalyuwa yi. Avu Bituru cuwan na adanshi a yi, ana u damma niyi, “Kafu moton ma saala ana'an, vu ta wasan mu uta'atsu.” ⁶² Dada wu utai avu u boshon na mesun.

*A yuwaan ta Yesu ulamu reve a fufaba yi
(Mat. 26:67-68; Mak. 14:65)*

⁶³ Reve ama a na a danai e ipiri ya Yesu a yuwaan yi ulamu, reve a lulapa yi. ⁶⁴ Reve waru a pala yi esu, reve e ece yi, “Damma tsu ili i na yaa fara! Zane da lapa nuwu?” ⁶⁵ Reve waru a yuwan adanshi a vama na abunda a aciyayi.

*Yesu a makakan ma azagbain
(Mat. 26:59-66; Mak. 14:55-64; Yah. 18:19-24)*

⁶⁶ Ana usana u tawai, reve azagbain a nan ganu a gbagbain na munlu n Wila na Azagbain a Mbaraƙ o boloto. Reve a tara yi a tyo o ukobu u tsugbain, reve a damma, ⁶⁷ “Na avu da Kristi'i, damma tsu.”

Avu u damma le, “Na n damma du, yaa usu shi, ⁶⁸ waru na n yuwan du yeci, yaa usu shi. ⁶⁹ De elime, Mawun ma Vumaƙ ma ta danu o ukere usa'ani u Mogono ma Asulazuva.”

⁷⁰ Reve suru nle a damma, “Avu Mawun ma Asula ma da?”

Avu u damma le, “Cine i dammai, ne dada.”

⁷¹ Reve a damma, “Nye waru tsu cigai i na i la'ai nda? Tsu uwwa ta na aciyatsu o unawa yi.”

*A tarai Yesu a tyo ya Bilatu na Hiridu
(Mat. 27:1-14; Mak. 15:1-5; Yah. 18:28-38)*

23

¹ Avu o'olo'o suru a 'yon a tara yi a tyo ya Bilatu† Gwamna vuma va Roma. ² Avu e reme adanshi a yi ana, “Tsu reme ta vuma nda a lungususa ama a tsu. U ta putsusaa le a na aa tsupa utafa a tyo ya Kaisa wan. U ta dansa, a na ayi da Kristi Zamawawa, mogono.”

³ Avu Bilatu ece yi, “Avu da'ada mogono ma aza a Isra'ila'a?”

Avu Yesu usu, “Ununa vu dammai ne da u ri.”

⁴ Avu Bilatu damma nan ganu a gbagbain no o'olo'o, “N reme yi nu unusu shi.”

⁵ Reve a uwa a dansaa yi, “U ta 'yasa'an okolo a ama, u to ritosu e ida ya Yahuda suru, diga Galili a ta'awa pa.”

⁶ Ana Bilatu uwwai ne, avu we ece ko vuma'a za va Galili da. ⁷ Ana wu uwwai u tu upasu u na Hiridu† Antiba aa yuwusan tsugono, reve u zuwa a tyowetyo yi ya Hiridu. Ayi fo Urishelima da u shi a mantsa'a.

⁸ Ana Hiridu enei Yesu, reve u zanga'ana adama a na u jima ta e izami we ene yi. Wu uwwusa ta alabari a yi, waru u ciga ta we ene ili ya asalama i na Yesu aa yuwan. ⁹ Reve u yuwan Yesu yeci ya abunda, agba u usu yi ili shi. ¹⁰ Avu nan ganu a gbagbain na munlu n Wila e isawan lo a ta'usaa na adanshi a vama adama a yi. ¹¹ Reve Hiridu na asoja a yi a yuwaan yi ili i na i lobonoi shi ko ke'en, waru reve a yuwaan yi ulamu. Ana o oto niyi atugu a gbagbain, da'ada a kambato niyi ya Bilatu.

¹² O urana u ndolo u ɗa Hiridu na Bilatu o o'woi a asala, agba ɗe aɗapa a shi a tsu dasalai ululu shi.

Bilatu padaa ta Yesu ugana wu ukwa

(Mat. 27:15-26; Mak. 15:6-15; Yah. 18:39–19:16)

¹³ Reve Bilatu ɓoloto nan ganu a gbagbain na azagbain na ama, ¹⁴ ɗu u damma le, “I tawaa mu ta na vuma nda, ana u ta 'yasan okolo a ama, n kalyuwa yi ta elime a du suru, agba n tsura yi nu unusu u na i dammai shi. ¹⁵ Hiridu tsura yi nu unusu fo shi, ɗu u lyungu yi a kamba ya'a tsu. Vuma nda yuwan ili i na oo una yi shi. ¹⁶ N ta fufaba yi, ɗu n lyawa yi u kara.” [¹⁷ A yashi ya Abuki a Mapasa u tsu lyawaa le ta vuma ta atsuma o u'wa wa ali.]

¹⁸ ɗu oɓolo'o suru a saala unata, “Una niyi! ɗu i lyawaa tsu Baraba!” ¹⁹ (A zuwa ta Baraba o u'wa wa ali, adama a nlangi atsuma a lyuci, na ama a na wu unai.)

²⁰ Bilatu shi ta ciga lyawa Yesu, ɗaɗa u cayi ama'a adanshi waru. ²¹ Agba a lyuwa ta elime na yisaali, “Vara niyi! Vara niyi!”

²² U yuwisaan le ta adanshi, udammu wa ta'atsu, “Adama a nye? Unusu u ne u ɗa u yuwain? Me ene ili i na u yuwain ana oo una yi shi! N ta fufaba yi ɗu n lyawa yi u kara.”

²³ ɗu a lyuwa elime na yisaali ya abunda, a na a vara yi a akpata. ɗu yisaali i le i lyuwa. ²⁴ Reve Bilatu ca le Yesu ununa a patiyi. ²⁵ U lyawa ta vuma na ele a cigai, za na a shi a zuwai o u'wa wa ali, adama a nlangi, na ama a na wu unai. ɗu u ca le Yesu a yuwan ununa a cigai.

A vara ta Yesu a akpata

(*Mat. 27:32-44; Mak. 15:21-32; Yah. 19:17-27*)

²⁶ Ele atsuma a mmalu na Yesu, avu a tara vuma ro, za na ri na aala Simo vuma va Kurani, ayi a matawa a malyuci. Avu a tanu yi akpata'a,† avu u tanu u toni Yesu. ²⁷ Ama na abunda o toni ta, obolo na amaci a na a yuwain mesun na atsumolangu adama a yi. ²⁸ Avu Yesu vadala u damma le, "Amaci a Urishelima, she i shon adama a va wan. I shon adama a du na muwun n du. ²⁹ Mantsa mo ta lo a tawa a na yaa damma, 'Amaci a na a matsain muwun shi, aza a na koto a apai maani me le shi aza a aba'un a da.' ³⁰ Avu 'a damma nsasan, "Riyaa tsu!" Avu waru a damma agadi o soko le.' ³¹ Ni ili i ndolo i fara nu ufanga wu utanu, cine waa dana nu u 'yewe?'"*

³² Avu waru ama e re aza o unusu, a tara le ta tsara a 'yawa o una le obolo na ayi. ³³ Ana a rawai ubata u na a tsu de Ookoluwo, lo da a vara niyi, na aza o unusu o ndolo, za ta o ukere wu usa'ani, za ta o ukere wu ugula. ³⁴ Avu Yesu damma, "Dada, vu yuwaan le gafura, adama a na e revei ili i na aa yuwusan shi." Avu e ne'eshen itana ya yi na mazuwa ma agita.

³⁵ Avu ama e isawan e reme akanla. Avu azagbain a yuwaan yi ulamu, adansa, "U wawa ta ozo o ro, u wawa aciyayi wo'o, na ayi da Kristi Zamawawa† va Asula Dangwi'i."

³⁶ Asoja a yuwaan yi ta ulamu. Avu a rawa zuzu a canana yi mini ma alamu, ³⁷ adansa, "Na avu da

* **23:31** Yesu ta yuwusan ulinga ni iroci adansa: Na cu'un vi ili i nda fara na amu gogo, cine woo o'wo na adu na n kara?

mogono ma aza a Isra'ila, wawa aciyawu!”

³⁸ Zuva va ayi, avu a dana de,

AYI NDA AYI DA MOGONO MA AZA A ISRA'ILA.

³⁹ Avu vuma ta atsuma a aza a na a varai a akpata'a, u yuwaan Yesu ulamu ana, “Avu dada Kristi Zamawawa'a shi? Wawa aciyawu obolo na atsu wo'o.”

⁴⁰ Avu vivu ve ire yuwaan yi nlangi, u damma, “Vaa uwwusa wovon wa Asula shi, ana wo o'woi uge'etosu wa wu unata u da u ri na za va yi shi?”

⁴¹ Atsu wu ntsaa tsu ta, tsu tsura ta atsupu o ulinga a tsu, agba vuma nda u yuwan unusu u ro shi.”

⁴² Reve u damma, “Yesu, cuwan na amu, na vu uwa o tsugono tsu wu.”

⁴³ Reve u usu yi, “Amayun a da maa dansaa wu, ana'an vu ta dana obolo na amu o u'wa u wivuwun.”†

Ukwa wa Yesu

(*Mat. 27:45-56; Mak. 15:33-41; Yah. 19:28-30*)

⁴⁴ Ana urana u rawai aci, avu irumbu i baru ida'a mafula a tyo rumu ta'atsu vu ulivu. ⁴⁵ Avu urana u lyawa a casu ekan. Reve umuna wa Aa'isamapada u karalai ure. ⁴⁶ Avu Yesu utaa udyo, adansa, “Dada, n zuwa ta wuma u va e ekere a wu.” Ana u dammai ne, avu u rono wivuwun wu ukosu.

⁴⁷ Ana yali ye enei ili i na i farai, avu u cibala Asula adansa, “Amayun vuma nda u ri nu unusu shi!” ⁴⁸ Ana ama'a suru aza a na a tawai e enei ili i na i farai, avu a kamba a 'wa suru, o koruso aci e le na atsumolangu. ⁴⁹ Suru aza a na e reve niyi, obolo na amaci a na o toni niyi diga de Galili, e isawan ta alanga a kalyuwusa ili i na yaa farasa.

*Acida e Yesu**(Mat. 27:57-61; Mak. 15:42-47; Yah. 19:38-42)*

⁵⁰ A yuwan ta vuma na a tsu de Isuhu, u ta pe atsuma a Azagbain a Mbara,† vuma va abula a da na vuma sa'ani. ⁵¹ U shi u usu asala e le, ni ili i na a yuwain shi. Wu uta ta a lyuci va Arimatiya atsuma a Yahuda. U ta pura tsugono tsa Asula. ⁵² Ana Yesu kuwai, avu u 'yawa ya Bilatu u pati a ca yi lipu va yi. ⁵³ Avu u cipato yi e ida, dada u katala niyi no okoro. Avu u zuwa yi a aason a na a kapai a aatali a gbain, za na koto a zuwai pe akwakwa shi. ⁵⁴ Urana u na a yuwusain Ifobi i da, ana urana wa Ashibi u yuwain zuzu.

⁵⁵ Amaci a na a tawai obolo na ayi diga de e ida ya Galili, reve o toni acapa, avu a kalyuwa aaso'on nu ununa a zuwai lipu'u. ⁵⁶ Avu a kamba o u'wa o fobo itana i maguru† na mani'in mo usukumu. Reve e ivuwan urana wa Ashibi† ununa Wila u damma nle.

*U'yowun wa Yesu atsuma o ukwa**(Mat. 28:1-10; Mak. 16:1-8; Yah. 20:1-10)***24**

¹ Na wasasa wa Aladi, reve amaci'i a kara a 'yawa a aaso'on, na mani'in ma maguru ma na o foboi. ² Reve a cina cina a gandaluwa aatali a gbain o unantsutsu wa aaso'on. ³ Ana a uwai pe, a cina pe lipu vu Zagbain Yesu shi. ⁴ Ele atsuma a asalama e ili i ndolo, dada e enei ama e re zuzu ne ele ni itana i uri puwu. ⁵ Adama o wovon, reve amaci'i a kadato esu e le e ida. Avu ama'a a damma le, "Cine i ri e izami yi za wuma atsuma a akwakwa? ⁶ Wu pa shi, u 'yon ta! I cuwan ili i na

u damma ndu ayi de Galili, ⁷ ana, ‘Ciga 'yuwan a ta ca Mawun ma Vuma e ekere a aza e iwuya, a ta vara yi a akpata, o urana wa ta'atsu a ta 'yasan yi.’” ⁸ Reve a cuwan na adanshi a yi.

⁹ Ana a kambai, reve a damma ojoro kupa na za ta na akapi a na a buwai ili i na i farai suru. ¹⁰ Meri Magadaliya na Yuwana, na Meri† mma va Yakubu, na akapi amaci a na a danai obolo, ele da a dammai ajiya ili i ndolo suru. ¹¹ Ajiya'a a jijan ta gashi ili i na amaci'i a dammai tsulo tsa da. Adama o ndolo a zuwaa le atsuvu shi.

¹² Amma gba Bituru 'yon ta, reve u suma a tyo a aaso'on. U kanza ta reve u kalyuwa pe, avu we ene pe okoro. Babu pe ili i ro. Reve u kamba a majiyan ni ili i na i farai.

Mmalu a tyo Imawu
(Mak. 16:12-13)

¹³ O urana u ndolo'o ama e re a shi ta a mmalu a tyo a malyuci ma na a tsu de Imawu. Alanga a yi a tyo Urishelima u ta rawa mili cindere.* ¹⁴ Reve a uwa adanshi e ili i na i farai. ¹⁵ Ele atsuma a adanshi na majiyan ele ra, reve Yesu na aciyayi u rawa zuzu ne ele. Reve u uwa mmalu obolo ne ele. ¹⁶ Agba a kpatu le ta esu a gura reve yi shi.

¹⁷ Reve u damma le, “Adanshi a nye yaa yuwusan adu atsuma a mmalu?”

Reve e isawan esu ulukutu. ¹⁸ Reve vuma ta za na a tsu de Kiliyoba usu yi, “Avu da mocin a nde'en atsuma a Urishelima za na koto uwwai ili i na i farai de a yashi i nda shi?”

* **24:13** Alanga o ubata u nda a ta dansa mili cindere. Unata u da u ri na kilomita kupa na za ta. Cine vu revei vuma aa yuwan mmalu mi irumu i re.

19 Reve u damma le, “Ili i ne i da?”

Avu a damma yi, “Adama e Yesu za va Nazara, za na shi vumavasulā a yuwusan linga va asalama na atsumā a adanshi e ekere a Asulā na ama suru. 20 Waru nā cine nan ganu a gbagbain na azagbain a zuwai o una yi, reve a vara yi a akpata.† 21 Agba tsu shi tā a zuwusa okolo a tsu ayi da waa tsupa† adama u wawa aza a Isra'ila. Ana a yuwain ili i nda suru, ana'an da urana wa ta'atsu.

22 “Waru daḍa amāci o ro aza a na a ri obolo na atsu a yuwaan ntsu ili ya asalama. A shi tā a 'yawā ubatā wa aaso'on nā wasasa, 23 agba a cina pe lipu va yi shi. Reve a tawā a dansaa tsu, ana hali o roco le alavu-alavu a nlingata mā Asulā, aza a na a damma nle u tā wuma. 24 Reve ozo o ro atsumā a tsu a 'yawā ubatā wa aaso'on. Avu a cina ununa amāci'i a dammai, agba ayi aciyayi e ene yi shi.”

25 Reve u damma le, “Adu ama o ulambu wu urevu, waru ozo o okolo o ugbamu a na aa usu ili i na amasulā suru a dammai. 26 A 'yuwan a ciga Kristi'i wu uwwa atsumalima a nda suru adama u uwa o tsugbain tsā yi shi?” 27 Ana u temei ya Musa a tyo akapi a amasulā suru, reve u cuduwa le Adanshi a Asulā adama a aciyayi suru.

28 Ana a rawai malyuci ma na aa 'yawā, reve u yuwan gashi u tā karā elime. 29 Avu a patishi yi lon, adansa, “Isawan va asa obolo nā atsu, adama a na rumu tali yuwan tā zuzu. Waru urana u da nda o mokotoo.” Reve wi isawan obolo ne ele.

30 Ayi a alya e ilyalya obolo ne ele, reve u tara opopofu u zuwaa yi aba'un. Avu u bubusa yi u ca le. 31 Daḍa esu e le a kpatu'wai, reve e reve yi. Avu u puwan le. 32 Reve a dammulai, “Okolo a tsu gba a

shi ta a danu a mantsa ma na u yuwusain adanshi na atsu o ure ana u cuɗuwa ntsu Adanshi a Asula.”

³³ Reve a 'yoshin a kamba Urishelima. Reve a cina ojoro kupa na za ta'a ubolotowu ubata u ta na aza a na a ri obolo ne ele. ³⁴ Ele fo avu a damma ama e re'e, "Amayun Zagbain 'yon ta, hali u 'yawa ya Simo!" ³⁵ Reve a damma ili i na i farai o ure, nu ununa e revei ayi da a mantsa ma na u bubusai opopofu.

Yesu tawa ta ubata wo ojoro a yi

(Mat. 28:16-20; Mak. 16:14-18; Yah. 20:19-23; Aji. 1:6-8)

³⁶ Ele atsuma a adanshi o ndolo, daɗa Yesu na aciyayi u tawa wi isawan e memere me le. Avu u damma le, "Azo'wa! Asuvu nden a danu na adu.”

³⁷ Reve okolo e le a 'yon, reve a uwwa wovon. A ta dansa yimodi i da e enei. ³⁸ Avu u damma le, "Adama a nye okolo a du a 'yoyin? Waru adama a nye i kudai asuvu? ³⁹ Kalyuwai ekere na ana a va. Amu da na aciyawa. Ju'wain ye ene, adama a na yimodi i ri na lipu ne etele ununa ye e nda n ri shi.”

⁴⁰ Ana u dammai ne, reve u roco le ana ne ekere a yi. ⁴¹ Adama a mazanga na asalama a shi a usu shi. Reve u damma le, "I ta pa ni ilyalya?" ⁴² Avu a ca yi abishi a magula mo uzatsuwu. ⁴³ Reve u ushi u tama e esu e le.

⁴⁴ Reve u damma le, "Ayi da ili i na n damma ndu ana n shi obolo na adu ana n dammai: Ili i na a danai adama a va a Wila wa Musa, na Amasula, na Aatagada e Ica† suru a ta shiwan.”

⁴⁵ Reve u kpatu'wa okolo e le adama e reve Adanshi a Asula. ⁴⁶ Reve u damma le, "Ne da

u ri uđanu: Ana u lobono t̄a Kristi† Zamawawa sowo a_tsumalima_, o urana wa ta'atsu gba u t̄a 'yon a_tsuma_ a_ akw̄akw̄a. ⁴⁷ Waru a ta yuwaan ama suru alajiya a na aa vadala a_ tsura_ gafura a_tsuma_ a aala a_ yi. E te teme Urishelima. ⁴⁸ Na aciyadu a da yaa damma amayun e ili i na ye enei. ⁴⁹ N t̄a lyunguwa_ du Ruhu va Akiza, za na Dada va yuwaan ndu nzuwulai. Amma yi isawan a_tsuma_ a Urishelima ne'en, hali a ca du ucira diga zuva.”

*Ukaru wa Yesu zuva
(Mak. 16:19-20; Aji. 1:9-11)*

⁵⁰ Reve u tara le o ut̄a a_tsuma_ a lyuci a tyo Batanya. Reve u 'yasan ekere a_ yi zuva u zuwaa le aba'un. ⁵¹ Aji a zuwusaa le aba'un, da da u kara_ u lyawa nle, reve a tara yi a_ tyo zuva. ⁵² Reve a yuwaan yi aganda_, da da a kambai Urishelima na mazanga_ ma asuvu lon. ⁵³ Reve a yuwusaan Asula_ ica a_tsuma_ a Aa'isamapada kuci.

**Nzuwulai n Sa'avu na Tsishingini na adiva a
na a dangulai a Nzuwulai mu Ufaru
New Testament in Tsishingini (NI:tsw:Tsishingini)**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tsishingini

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tsishingini

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

bb185c63-dc44-572c-ae93-66252c4dfa1e